

Jaarverslag 2009 - 2010

JAARVERSLAG 2009-2010

Overeenkomstig artikel 48, § 1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 wordt het jaarverslag van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen opgesteld door het directiecomité van de CBFA en goedgekeurd door de raad van toezicht. Krachtens die wetsbepaling oefent de raad "algemeen toezicht uit op de werking van de CBFA". In het kader van zijn opdracht neemt de raad geen kennis van individuele toezichtsdossiers. Tenzij anders vermeld, loopt het jaarverslag over de periode van 1 juli 2009 tot 31 december 2010.

Dit jaarverslag mag als volgt geciteerd worden: "Jaarverslag CBFA 2009-2010".

Naast dit jaarverslag heeft het directiecomité een verslag (CBFA Verslag DC 2009-2010) opgesteld dat, naast de wetgevende en reglementaire wijzigingen, de activiteiten van het directiecomité weerspiegelt evenals de beslissingen die het in individuele gevallen heeft genomen tijdens het verslagjaar.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	6
HOOFDSTUK 1	
BELANGRIJKE ONTWIKKELINGEN IN HET TOEZICHT	10
A. INTERNATIONALE ONTWIKKELING	11
1. Basel III	11
1.1. Regels ter versterking van de solvabiliteit in de banksector	11
1.2. Nieuwe liquiditeitsnormen voor de banksector	14
2. Naar een aangepast remuneratiebeleid in de financiële sector	14
B. EUROPESE ONTWIKKELINGEN	16
1. De nieuwe Europese toezichtsarchitectuur	16
2. De richtlijn over beheerders van alternatieve beleggingsfondsen - AIFMD	17
3. De Europese verordening over de Credit Rating Agencies	18
4. De aanpassing van de prospectusrichtlijn	18
C. ONTWIKKELINGEN OP NATIONAAL NIVEAU	19
1. De noodmaatregelen in geval van financiële crisis	19
2. De hervorming van het toezicht op de financiële sector in België	19
2.1. Oprichting van het CSRSFI	19
2.2. Naar de Twin Peaks toezichtsarchitectuur	19
2.3. Aanpassing van de administratieve sanctieprocedure	20
2.4. Maatregelen voor een betere bescherming van de financiële consument	21
HOOFDSTUK 2	
VERSLAG OVER DE UITVOERING DOOR DE CBFA VAN HAAR WETTELIJKE TOEZICHTSOPDRACHTEN	22
A. TOEZICHT	23
1. Cartografie	23
2. Evolutie van de instellingen onder toezicht	24
3. Prudentieel toezicht	31
3.1. Ontwikkelingen in de regelgeving	31
3.1.1. Regels inzake versterking van de solvabiliteit in de verzekeringssector	31
3.1.2. Aanpassing van de boekhoudnormen	31
3.1.3. Governance	33
3.1.4. Specifieke internationale ontwikkelingen in de verzekeringssector	34
3.2. Microprudentiële aandachtspunten	34
3.2.1. Herstelprogramma's Europese Commissie	34
3.2.2. De werking van de colleges	35
3.2.3. Icaap-oefening	36
3.2.4. Liquiditeitsbeheer en risicoconcentratie	37
3.2.5. Renterisico	37
4. Gedragstoezicht en bescherming van de financiële consument	37
4.1. Evolutie van het toezichtskader	37
4.1.1. Op Internationaal niveau - IOSCO	37
4.1.2. Op Europees niveau	38
4.2. Gedragstoezicht bij kredietinstellingen en beleggingsondernemingen	40
4.3. Toezicht op de contractvoorwaarden van verzekeringsproducten en de distributie ervan door verzekeringsondernemingen en -tussenpersonen	41
4.4. Toezicht op de hypotheekverstrekkers	43

4.5.	Bescherming van het publiek tegen onregelmatige aanbiedingen van financiële diensten	44
4.5.1.	Perimeterdossiers en warnings	44
4.5.2.	Initiatieven genomen in individuele dossiers	44
4.6.	Commissie voor Verzekeringen	45
5.	Toezicht op de instellingen voor collectieve belegging	45
5.1.	Evolutie van het toezichtskader	45
5.1.1.	Op Europees niveau	45
5.1.2.	Op Belgisch niveau	47
5.2.	Cijfermatige schets van de evolutie van de sector van de ICB's en van de activiteiten op het gebied van het toezicht op het collectieve beheer van beleggingsproducten	48
5.3.	Aandachtspunten en hoofdthema's in het toezicht op instellingen voor collectieve belegging in 2009-2010	49
5.3.1.	Circulaires over de medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen en over de verslaggeving van de effectieve leiding van ICB's	49
5.3.2.	Toezichtspraktijk	49
6.	Toezicht op de financiële informatie en de financiële markten	49
6.1.	Toezicht op de financiële verrichtingen	49
6.2.	Toezicht op de doorlopende financiële-informatieverstrekking	53
6.3.	Toezicht op de markten	55
6.4.	Bestrijding van marktmisbruik	56
6.5.	MiFID-rapportering	56
6.6.	Toezicht op de marktondernemingen	57
6.7.	Toezicht op ratingbureaus	57
7.	Toezicht op de tussenpersonen	58
7.1.	Actualisering van de inschrijvingsdossiers	58
7.2.	Toezicht op de naleving van de wettelijke inschrijvingsvoorwaarden	58
7.2.1.	Controles ter plaatse	58
7.2.2.	Geschiktheid en professionele betrouwbaarheid	58
7.2.3.	Door de CBFA erkende diploma's	59
7.2.4.	Accreditering van opleidingsverstrekkers in het kader van de bijscholing inzake beroepskennis van de tussenpersonen	59
8.	Toezicht op de IBP's en de aanvullende pensioenen	59
8.1.	Herstelplannen pensioenfondsen	59
8.2.	Herstructurerings en vereffeningen	60
8.3.	Grensoverschrijdende activiteit	60
8.4.	Klachten en interpretatievragen	60
8.5.	Toezicht op de sociale aspecten	61
8.6.	Het secretariaat van de Commissies en Raden	62
B.	PROCEDURE VOOR HET OPLEGGEN VAN ADMINISTRATIEVE GELDBOETES	62
1.	Vaststelling door het directiecomité van ernstige aanwijzingen van inbreuken	62
2.	Onderzoek ten gunste en ten laste door de auditeur van ernstige aanwijzingen van inbreuken	62
2.1.	Overzicht van de behandelde dossiers	62
2.2.	Verloop van het onderzoek	65
3.	Beslissingen van het directiecomité (minnelijke schikkingen)	65
4.	Beslissingen van de sanctiecommissie	65
	Dossiers behandeld in 2009	66
	Dossiers behandeld in 2010	67

HOOFDSTUK 3	
ORGANISATIESTRUCTUUR	72
A. BESTUURSORGANEN	73
B. ORGANOGRAM VAN DE DEPARTEMENTEN EN DIENSTEN	74
1. Organogram	74
C. RAAD VAN TOEZICHT	75
1. Samenstelling	75
2. Verslag van de raad van toezicht	76
HOOFDSTUK 4	
DOMINANTE THEMA'S OP HET VLAK VAN DE ALGEMENE ORGANISATIE	80
A. DE INTERNE AUDITFUNCTIE BIJ DE CBFA	81
B. DEONTOLOGIE	82
C. SAMENWERKING MET DE NATIONALE BANK VAN BELGIË	83
D. EVOLUTIE VAN DE INFORMATICA	84
E. PERSONEELSBEHEER	85
F. SOCIAAL OVERLEG	87
G. FINANCIERING VAN DE WERKINGSKOSTEN VAN DE CBFA	87
HOOFDSTUK 5	
JAARREKENINGEN OVER HET BOEKJAAR 2010	88
1. Juridisch kader	93
2. Waarderingsregels en commentaar bij bepaalde rubrieken	93
3. Toelichtingen bij de balans	94
4. Toelichtingen bij de resultatenrekening	96
5. Aanpassing van de bijdragen verschuldigd in 2011	98
BIJLAGE	
LIJST VAN DE FREQUENT GECITEERDE EUROPESE EN INTERNATIONALE ORGANISATIES	100

VOORWOORD

Jean-Paul Servais, Voorzitter

Geachte lezer,

2010 is een sleuteljaar geweest voor de toekomst van het financiële toezicht. Op basis van de lessen uit de financiële crisis, werden tal van maatregelen genomen om het toezicht op en de regels voor de financiële sector bij te sturen.

Een belangrijke evolutie op internationaal vlak, zijn de zogenaamde Basel III-akkoorden, de nieuwe en strengere kapitaalregels voor de banken. Die moeten ervoor zorgen dat de banken voldoende grote en kwaliteitsvolle buffers hebben om crisistijden door te komen. Ze leggen ook nieuwe normen op voor de liquiditeit van de financiële instellingen.

Op Europees niveau vond er een hertekening plaats van de Europese toezichtsarchitectuur, met de oprichting van drie nieuwe Europese toezichtsautoriteiten, die zich gaan toeleggen op drie grote activiteitsdomeinen: de Europese Bankenautoriteit (EBA); de Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen (EIOPA) en de Europese Autoriteit voor Effecten en Markten, ook verantwoordelijk voor de gedragsregels (ESMA). Daarnaast is er ook een Europees Comité voor Systeemrisico's (ESRB) opgezet. De teams van de FSMA, toen nog de CBFA, hebben een beslissende technische steun geleverd aan het Belgische voorzitterschap van de Europese ministerraad dat er in 2010 in geslaagd is een historisch akkoord over dit onderwerp te bereiken.

Ook de nationale toezichtsarchitectuur in veel landen onderging een gedaanteverandering. De rode draad in al die wijzigingen is de versterking van zowel het toezicht op de financiële gezondheid van de instellingen als een grotere aandacht voor de bescherming van de belangen van spaarders, beleggers en aandeelhouders.

Zo werd in de Verenigde Staten het 'Bureau of Consumer Financial Protection' opgericht. In het Verenigd Koninkrijk kwam er een opsplitsing van de Financial Services Authority (FSA) in een afdeling voor het prudentiële toezicht en een 'Financial Conduct Authority', die gaat waken over het gedrag van de financiële instellingen.

In België is het toezicht hertekend met dezelfde filosofie van toenemende specialisatie in de verschillende vakdomeinen van controle op de financiële sector. Getuige, met name, het feit dat ik u dit laatste jaarverslag van de Commissie voor het Bank-, Financiering en Assurantiewezen (CBFA) voorstel. Want de Belgische wetgever heeft ervoor geopteerd een bipolair toezichtsmodel of 'Twin Peaks'-model uit te werken, een model waar ik voor gepleit heb. Dat verdeelt het financiële toezicht tussen de Nationale Bank van België (NBB) en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA), die de plaats van de CBFA inneemt.

De nieuwe toezichtsarchitectuur verdeelt de taken tussen de FSMA en de NBB, waardoor de Belgische financiële instellingen voortaan twee toezichthouders hebben. De NBB, die al verantwoordelijk was voor de financiële stabiliteit, zal voortaan ook de microprudentiële toezichtsfuncties uitoefenen. De NBB wordt dus bevoegd voor de controle op de solvabiliteit, liquiditeit en rendabiliteit van de financiële instellingen.

De FSMA staat in voor alle toezichtsfuncties op de financiële markten en beleggingsinstrumenten en controleert het gedrag van de financiële spelers, het toezicht op de verkoop van financiële producten en de bescherming van de consumenten van financiële diensten.

De nieuwe bevoegdheidsverdeling tussen de Nationale Bank en de FSMA is op 1 april 2011 ingegaan. Het Comité voor Systeemrisico's en Systeemrelevante Financiële Instellingen (CSRSFI), dat in 2010 werd opgericht voor de overgangsfase naar de eigenlijke invoering van het Twin Peaks-model, is opgehouden te bestaan op 1 april 2011. Dankzij de creatie van het CSRSFI kon er een geleidelijke overdracht gebeuren van het prudentiële toezicht en de nodige knowhow naar de NBB. Het koninklijk besluit van 3 maart 2011 regelt de organisatie van de bevoegdheidsoverdracht tussen de twee entiteiten en verduidelijkt de concrete modaliteiten van die overdracht, die is gebeurd met een voortdurende bekommernis om de continuïteit te verzekeren van de uitoefening van prudentiële controle op de betrokken financiële instellingen.

Als gespecialiseerde toezichthouder is de FSMA belast met zes hoofdmissies, die ook blijken uit het nieuwe organogram van de FSMA.

De FSMA is eerst en vooral verantwoordelijk voor het **markttoezicht**. Dit komt erop neer dat de FSMA waakt over de informatieverstrekking bij bepaalde verrichtingen, zoals bij openbare overnamebiedingen, uitgiften van effecten en toelatingen tot de notering. De FSMA ziet er ook op toe dat beursgenoteerde bedrijven zich aan de regels houden bij het verstrekken van informatie. Op termijn zal de FSMA ook een aantal taken en bepaalde bevoegdheden overnemen die het Rentenfonds uitoefent ten aanzien van de transacties op de markt van de overheidsschuld.

Een tweede bevoegdheid van de FSMA, is het **producttoezicht**. Dat toezicht omvat een aantal domeinen waarop de CBFA al toezicht uitoefende, zoals het toezicht op de instellingen voor collectieve belegging, de openbare aanbidding van beleggingsproducten en openbare overnamebiedingen. Er is ook een aantal nieuwe bevoegdheden waarvoor de FSMA nieuwe middelen zal krijgen.

Daarnaast is de FSMA bevoegd voor het toezicht op de **gedragsregels**. Deze regels moeten zorgen dat alle financiële instellingen hun cliënten op een loyale, billijke en professionele manier behandelen. Dat gebeurt door vereisten op te leggen voor de integriteit van de onderneming, haar bedrijfsvoering en de zorgvuldige behandeling van de cliënt of de consument. Ook de financiële instellingen die onder het prudentiële toezicht van de NBB vallen, zijn onderworpen aan het gedragstoezicht door de FSMA.

De gedragsregels moeten bijvoorbeeld voorkomen dat cliënten het slachtoffer worden van de praktijk waarbij een financiële instelling haar cliënt een product verkoopt dat niet strookt met zijn risicoprofiel. Of meer algemeen, dat de belangen van de financiële instelling prioritair worden behartigd ten nadele van deze van de cliënten. De FSMA houdt zich voor inzake gedragsregels te streven naar een gelijk speelveld voor de hele financiële sector weliswaar rekening houdende met de vereisten inzake proportionaliteit. Wat het toezicht betreft op de naleving ervan zal worden uitgegaan van een risicogebaseerde benadering.

De FSMA zal tevens instaan voor het toezicht op een hele reeks **financiële-dienstverleners en distributeurs van financiële producten**: de bank- en verzekeringstussenpersonen, de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging, de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies, alsook de wisselkantoren, de hypotheekondernemingen en, op termijn, de ondernemingen die consumentenkrediet verstrekken. Het is ook voorzien dat de FSMA bevoegd wordt voor het toezicht op financiële planners (financial planners) en tussenpersonen die consumentenkredieten en hypotheekleningen aanbieden.

Behalve het toezicht op de manier van werken van de financiële instellingen en bedrijven, heeft de FSMA ook de taak bij te dragen tot een betere **financiële vorming** van de spaarders en de beleggers. Door de financiële geletterdheid van de particulieren te verbeteren (complementair met de controletaken die de FSMA uitvoert), zullen spaarders, aandeelhouders en beleggers sterker in hun schoenen staan in hun relaties met de financiële instellingen. Dat zal bijdragen tot het vermijden van het risico op het aankopen van producten die niet bij de cliënt passen.

De FSMA is ten slotte bevoegd voor de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening en voor het toezicht op de sociale bepalingen over de **tweede pensioenpijler**.

De harmonieuze wisselwerking tussen al deze bevoegdheden die aan de FSMA zijn toegekend, moet ertoe bijdragen een adequaat toezicht op de financiële sector en instellingen te verzekeren.

Met die zes bevoegdheden staat de FSMA nu voor de grote uitdaging om te zorgen voor een betere bescherming van de financiële consument. Hoe kan een toezichthouder daarvoor zorgen?

De eerste taak van een toezichthouder bestaat erin erop toe te zien dat de gecontroleerde instellingen zich aan de bestaande regels houden. De FSMA gaat in haar bevoegdheidsdomeinen dan ook onverminderd de bestaande toezichtstaken voortzetten die de CBFA al uitvoerde.

Maar als toezichthouder hebben we ook lessen getrokken uit de financiële crisis. En mede dankzij de nieuwe bevoegdheidsverdeling is er ruimte voor nieuwe initiatieven en ideeën om het toezicht op de sector en de bescherming van de financiële consument de komende maanden en jaren te vergroten. Hierna volgt een aantal voorbeelden.

De FSMA is bevoegd voor het toezicht op de publiciteit voor bepaalde beleggingsproducten. Voortaan zal de FSMA, op advies van de Raad voor het Verbruik, ook regels kunnen uitvaardigen die een verbod dan wel beperkende voorwaarden opleggen aan beleggingsproducten die bestemd zijn voor particuliere cliënten en ook de transparantie over de tarifiering en de administratiekosten van dergelijke producten bevorderen.

Tijdens de financiële crisis is gebleken dat financiële consumenten vaak investeerden in producten die ze niet of amper begrepen. De Belgen –vooral particuliere cliënten– investeren proportioneel meer in complexe producten dan in onze buurlanden het geval is.

Daarom gaat de FSMA een initiatief lanceren om de verkoop van nodeloos ingewikkelde financiële producten aan particuliere cliënten aan banden te leggen. In eerste instantie wil de FSMA met de financiële actoren een moratorium overeenkomen over de verkoop van nieuwe nodeloos ingewikkelde producten. Daarna volgt er een consultatie van de sector om op langere termijn tot duidelijke regels en criteria te komen voor de verkoop van dergelijke producten.

De Belgen parkeren een groot deel van hun spaargeld nog steeds op een spaarrekening. Het bedrag op dergelijke spaarrekeningen is intussen opgelopen tot meer dan 200 miljard euro. De Belgische overheid heeft in 2008 al de regels herschreven voor de berekening van de rente op spaarboekjes. Daardoor werd de aangroei-premie afgeschaft en de getrouwheidspremie gekoppeld aan het niveau van de basisrente. Er gaan echter nog stemmen op die het gebrek aan transparantie in de renteberekening voor spaarboekjes aanklagen. Daarom gaat de FSMA denkpistes bestuderen in verband met de transparantie van de spaarrekeningen.

Andere pistes die de FSMA gaat bestuderen, zijn een strikte controle op publiciteit voor financiële producten en een nauwer toezicht op de manier waarop financiële instellingen hun producten aan de man brengen. In dat opzicht zijn aan de FSMA nieuwe wettelijke bevoegdheden toevertrouwd. Daar is ze verheugd over, wetende dat ze daar hevig voor gepleit had. De FSMA zal ook een team van specialisten opzetten die ter plaatse het gedrag van de financiële instellingen gaan controleren.

Onze aandacht zal echter niet alleen uitgaan naar meer regels en toezicht voor de financiële instellingen. Want het is gebleken dat veel consumenten onvoldoende kennis en vaardigheden hebben om financiële informatie te begrijpen. Grote groepen uit de samenleving kunnen bijvoorbeeld niet goed met percentages omgaan en het grootste deel van de bevolking is niet vertrouwd met bijvoorbeeld rente-op-rente. Daarom zijn we als FSMA van plan initiatieven te nemen om de financiële vorming van de Belgen te verbeteren.

De FSMA staat als vernieuwde toezichthouder dus voor belangrijke taken. Maar we beschikken over alle troeven om die tot een goed einde te brengen: een nieuw, erg complementair directiecomité, een gestroomlijnde organisatie die is aangepast aan de nieuwe bevoegdheden, en een ploeg van hooggekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers. Daarom ben ik ervan overtuigd dat we snel de nodige stappen kunnen ondernemen om bij te dragen tot een adequate evolutie van de controle op de Belgische financiële sector.

HOOFDSTUK 1

BELANGRIJKE ONTWIKKELINGEN IN HET TOEZICHT

INTERNATIONAAL	EUROPEES	NATIONAAL
1. Onder Basel III - zullen banken hun kapitaal- en liquiditeitsbuffers moeten versterken	1. Het nieuwe Europees Systeem voor financieel toezicht moet garant staan voor een gecoördineerde en geïntegreerde Europese toezichtstructuur	1. de wetten van 2 juni 2010 geven de overheid nieuwe instrumenten bij een financiële crisis met systeemrelevante impact
2. De Financial Stability Board vaardigt strengere principes uit voor het remuneratiebeleid van banken	2. De AIFMD richtlijn brengt de sector van de alternatieve fondsen en hedgefondsen onder een Europees geharmoniseerd toezicht	2. Met de wet van 2 juli 2010 wordt in België in navolging van andere Europese lidstaten het Twin-Peaks toezichtsmodel ingevoerd
	3. De verordening inzake de Credit rating agencies waarborgt een geïntegreerd toezicht op de kwaliteit van de credit rating agencies	
	4. De aangepaste prospectusrichtlijn moet de beleggersbescherming verhogen	

A. INTERNATIONALE ONTWIKKELING

1. Basel III

1.1. Regels ter versterking van de solvabiliteit in de banksector

In 2010 heeft het Bazelcomité voor het banktoezicht zijn werkzaamheden rond de aanscherping van de internationale prudentiële solvabiliteits- en liquiditeitsnormen voortgezet en zo een essentieel deel van de naar aanleiding van de financiële crisis aangevatte hervorming¹ afgerond.

Die werkzaamheden zijn uitgemond in een voorstel dat op 12 september 2010 door de *Groupe des Gouverneurs et des Superviseurs* en in november 2010 door de G20 is goedgekeurd. Aan dat voorstel zijn daarna twee documenten gewijd, namelijk *"Basel III : a global regulatory framework for more resilient banks and banking systems"*, dat in essentie over de solvabiliteitsnormen handelt, en *"Basel III : International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring"*, waarin de liquiditeitsnormen aan bod komen.

Het nieuwe internationale reglementaire kader inzake solvabiliteit en liquiditeit vormt een belangrijke stap op weg naar de versterking van de soliditeit van de banksector na de financiële crisis. Doelstelling is ervoor te zorgen dat de sector beter in staat is om verliezen op te vangen bij een economische of financiële crisis en om kredieten te blijven verstrekken aan de economische actoren. Die voorstellen vormen een aanvulling op de voorstellen van het Bazelcomité inzake governance, risicobeheer, markttransparantie en *resolution* mechanismen door internationale bankgroepen².

De nieuwe solvabiliteitsmaatregelen strekken er in essentie toe de kwaliteit en de kwantiteit van het vereiste eigen vermogen te verbeteren, een betere risicodekking te garanderen via aangepaste vereisten, en macroprudentiële elementen in de solvabiliteitsnormen in te voeren om zo de systeemrisico's te beperken die voortvloeien uit de procyclicaliteit³ (versterkend effect van de economische cyclus) en de onderlinge verbondenheid tussen de financiële instellingen. Ter aanvulling van de nieuwe maatregelen beveelt het Bazelcomité ook aan een aanvullende eigenvermogensratio op te leggen, de *leverage ratio*, die het totale activiteitsvolume ten opzichte van het eigen vermogen begrenst, inzonderheid om een buitensporige toename van het kredietvolume tegen te gaan.

Verbetering van de kwaliteit van het eigen vermogen

Naast de noodzaak voor de financiële instellingen om niet enkel over kapitaal en reserves, maar ook over kwalitatief hoogwaardig eigen vermogen te beschikken, heeft de financiële crisis aangetoond dat het begrip "eigen vermogen" niet in alle landen op dezelfde manier werd gedefinieerd en dat de werkelijke kwaliteit van het eigen vermogen van de financiële instellingen onvoldoende transparant was.

Daarom heeft het Bazelcomité de definitie van eigen vermogen strenger gemaakt door de nadruk te leggen op het begrip *common equity*, dat uitsluitend betrekking heeft op het door gewone aandelen vertegenwoordigd kapitaal en de reserves. Verder heeft het Bazelcomité ook de voorwaarden herzien waaronder instrumenten als eigen vermogen kunnen worden aangemerkt, om te garanderen dat verliezen in *going concern* en bij vereffening kunnen worden gedragen.

Het eigen vermogen *sensu stricto* of *tier 1* omvat aldus, naast de *common equity*-bestanddelen, ook de hybride schuldinstrumenten, op voorwaarde dat zij eeuwigdurend

¹ Zie Jaarverslag CBFA, p. 30

² Zie de aanbevelingen op de website van het Bazelcomité: www.bis.org.

³ Zie jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 7 en 28.

zijn, een volledige flexibiliteit inzake de betaling van de vergoeding bieden, en het, zo nodig, mogelijk maken de verliezen te dekken. De achtergestelde instrumenten met een maximale looptijd van 5 jaar kunnen, bij de berekening van het totale eigen vermogen, verder als aanvullende bestanddelen of *tier 2* in aanmerking worden genomen.

De aftrekken van het eigen vermogen, bijvoorbeeld de aftrek van goodwill of deelnemingen in andere financiële instellingen, dienen voortaan op het niveau van het eigen vermogen *tier 1* te worden toegepast. Bovendien zijn de van *tier 1* af te trekken bestanddelen uitgebreid, inzonderheid met de uitgestelde belastingvorderingen.

Tot slot werden er een aantal aanpassingen van prudentiële aard die het eigen vermogen doorgaans deden stijgen, geschrapt.

Betere risicodekking en beperking van de systeemrisico's

In juli 2009 had het Bazelcomité al nieuwe eigenvermogensvereisten⁴ gedefinieerd met betrekking tot de effectisering en de handelsportefeuille (*trading book*), waarbij met name de verplichting werd ingevoerd om, bij de bepaling van de eigenvermogensvereisten voor de marktactiviteiten, rekening te houden met stressvolle volatiliteitsperiodes op de markten.

In zijn document van december 2010 heeft het Bazelcomité strengere eigenvermogensvereisten opgelegd voor het kredietrisico dat uit de derivatenactiviteiten voortvloeit, door een kapitaallast op te leggen voor de mogelijke verliezen aan marktwaarde ingevolge de verslechterende kredietwaardigheid van de tegenpartij.

Om rekening te kunnen houden met het systeemrisico dat voortvloeit uit de onderlinge verbondenheid tussen de grote kredietinstellingen, die in hoofdzaak te wijten is aan de derivatenmarkt, zijn ook de eigenvermogensvereisten voor interbancaire posities verscherpt. Parallel daarmee worden ook stimulansen gegeven om, voor de derivatenactiviteiten, een beroep te doen op gecentraliseerde clearinginstellingen met de bedoeling het kredietrisico op die manier te beperken.

Maatregelen ter beperking van de procyclicaliteit

Om het procyclisch effect van de solvabiliteitsnormen te beperken, heeft het Bazelcomité, in samenwerking met de IASB, verschillende pistes voorgesteld met het oog op beperking van de volatiliteit van de eigenvermogensvereisten wanneer het kredietverzuim (*credit default*) toeneemt, en om de instellingen in staat te stellen vervroegd voorzieningen aan te leggen voor de dekking van de verwachte kredietverliezen op de kredietportefeuilles.

De belangrijkste maatregel die het Bazelcomité voorstelt, bestaat erin de instellingen te verplichten boven het minimum eigen vermogen een bijkomende eigenvermogensmarge aan te leggen. Zo zouden zij meer

bepaald moeten beschikken over een bijkomende buffer tot behoud van de *common equity* (*capital conservation buffer*). Wanneer de toezichthouders vaststellen dat de kredietverlening binnen de economie buitensporig toeneemt, zouden zij kunnen beslissen die buffer met een contracyclische buffer (*countercyclical capital buffer*) te verhogen. Als een instelling niet over voldoende eigen vermogen beschikt om het minimumvereiste en de vereiste buffer te dekken, zal de toezichthouder de mogelijkheid om dividenden uit te keren, beperken. In een crisissituatie zal de toezichthouder ook kunnen beslissen om het vereiste bufferniveau te verlagen, opdat de banksector op die manier kredieten zou kunnen blijven verstrekken aan de economische actoren.

Tot slot onderzoekt het Bazelcomité, samen met de *Financial Stability Board*, specifieke maatregelen voor de grote instellingen waarvan de bankactiviteiten essentieel zijn voor de economie. Daarbij wordt overwogen om het bedrag van het vereiste kapitaal aan strengere eisen te onderwerpen, in voorkomend geval gebruik te maken van andere soorten kapitaalinstrumenten, zoals schulden die in noodgevallen converteerbaar zijn, en strengere toezichtsnormen op te leggen.

Leverage ratio

Tijdens de financiële crisis is onder andere vastgesteld dat de schuldratio of *leverage* van een aantal instellingen tijdens de groeiperiode voorafgaand aan de crisis is ontspoord. Bij het uitbreken van de crisis hebben zij die schuldratio echter versneld moeten afbouwen, waardoor het kredietaanbod aan de economische actoren daalde. Om het risico verbonden aan de versnelde afbouw van de schuldratio of *deleveraging* te beperken, stelt het Bazelcomité voor om op termijn een aanvullende eigenvermogensratio op te leggen, de zogenaamde *leverage ratio*, op grond waarvan het eigenvermogensniveau zal moeten worden aangepast aan het totale activiteitsvolume, inzonderheid om een buitensporige toename van het kredietvolume tijdens groeiperiodes te beperken.

Kalibratie van de minimumeigenvermogensvereisten en overgangsmaatregelen

Volgens de huidige eigenvermogensvereisten moet het totale eigen vermogen 8 % van het risicovolume dekken. Het totale eigen vermogen moet overigens voor de helft uit zogenaamd *tier 1*-eigen vermogen bestaan, dat op zijn beurt voor de helft uit zogenaamde hybride of *non common tier 1*-instrumenten mag zijn samengesteld. In de praktijk houdt dit in dat de minimale *common equity*-ratio 2 % en de *tier 1*-ratio 4 % bedragen op basis van de Europese richtlijnen.

Het Bazelcomité heeft uit de analyse van de bankcrisis geconcludeerd dat het niveau van het vereiste eigen vermogen ontoereikend was om te garanderen dat de instellingen voldoende weerstand zouden bieden in crisissituaties. Daarom heeft het een nieuwe kalibratie van de minimumvereisten voorgesteld. Bij de bepaling van de te nemen overgangsmaatregelen heeft het rekening gehouden met de impact van een verhoging van de mi-

4 Zie Jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 31.

nimumeigenvermogensvereisten en van de huidige situatie van de sector op de economische groei.

Het Bazelcomité stelt voor om het vereiste minimumniveau van de *common equity* op 4,5 % van het gewogen risicovolume vast te stellen, terwijl het minimumniveau van *tier 1* 6 % en het minimumniveau van het totale eigen vermogen 8 % zouden bedragen.

Bij dat vereiste minimumniveau komt nog een *capital conservation buffer* van 2,5 % die door *common equity* moet worden gedekt, wat in de praktijk inhoudt dat het bedrag aan *common equity* dat te allen tijde moet worden gevormd, 7 % bedraagt. Wanneer de kredietverlening buitensporig zou toenemen, zou een *countercyclical capital buffer* van maximum 2,5 % van de *common equity* moeten

worden gevormd. In de praktijk liggen die nieuwe minima minstens driemaal hoger dan de huidige vereisten.

Voor de systeeminstellingen zou het Bazelcomité, conform bovenstaande toelichting, kunnen beslissen een bijkomend kapitaalvereiste op te leggen.

Om hun impact op de economische groei te beperken, heeft het Comité voorgesteld om de nieuwe vereisten vanaf 1 januari 2013 progressief in te voeren, zodat ze vanaf 1 januari 2019 integraal zouden kunnen worden toegepast.

Het minimumniveau van de *leverage ratio* wordt op zijn beurt - in een testfase en gedurende een overgangspe-riode die tot 1 januari 2018 loopt - vastgesteld op 3 %.

Overzicht van de inwerkingtreding van de nieuwe kapitaalnormen

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Leverage Ratio									
		Supervisory monitoring	Parallel run 1 Jan 2013 - 1 Jan 2017 Disclosure starts 1 Jan 2015					Migration to Pillar 1	
Minimum Common Equity Capital Ratio			3.5 %	4.0 %	4.5 %	4.5 %	4.5 %	4.5 %	4.5 %
Capital Conservation Buffer						0.625 %	1.25 %	1.875 %	2.50 %
Minimum common equity plus capital conservation buffer			3.5 %	4.0 %	4.5 %	5.125 %	5.75 %	6.375 %	7.0 %
Phase-in of deductions from CET1 (including amounts exceeding the limit for DTAs, MSRs and financials)				20 %	40 %	60 %	80 %	100 %	100 %
Minimum Tier 1 Capital			4.5 %	5.5 %	6.0 %	6.0 %	6.0 %	6.0 %	6.0 %
Minimum Total Capital			8.0 %	8.0 %	8.0 %	8.0 %	8.0 %	8.0 %	8.0 %
Minimum Total Capital plus conservation buffer			8.0 %	8.0 %	8.0 %	8.625 %	9.25 %	9.875 %	10.5 %
Capital instruments that no longer qualify as non-core Tier 1 capital or Tier 2 capital			Phased out over 10 year horizon beginning 2013						

1.2. Nieuwe liquiditeitsnormen voor de banksector

Het Bazelcomité stelt voor om twee minimale en geharmoniseerde liquiditeitsnormen op te leggen.

De eerste norm, *Liquidity Coverage Ratio* of LCR genoemd, die vanaf 1 januari 2015 van toepassing zou moeten zijn, vergelijkt de buffer van kwaliteitsvolle activa en liquide middelen van een instelling, zoals effecten die zijn uitgegeven door staten of *covered bonds*, met de netto-liquiditeitsbehoeften die zich in de loop van één maand voordoen, geraamd op grond van een stressscenario. Daarbij is het de bedoeling na te gaan of de instelling in staat is om gedurende een maand een stresssituatie te overleven zonder een beroep te moeten doen op uitzonderlijke externe hulp.

De tweede norm, *Net Stable Funding Ratio* of NSFR genoemd, die vanaf 1 januari 2018 van toepassing zou moeten zijn, is bedoeld om de structurele liquiditeitspositie van een instelling te beoordelen door het volume illiquide activa te vergelijken met het volume van stabiele financieringsbronnen zoals de deposito's van particulieren of de langetermijndeposito's. Daarmee wordt beoogd te verzekeren dat de langetermijnactiva en -verplichtingen gefinancierd zouden worden met structureel stabiele financieringen.

2. Naar een aangepast remuneratiebeleid in de financiële sector

Hoewel het beloningsbeleid van financiële instellingen niet de directe aanleiding is geweest voor de crisis, hebben buitensporige beloningen in de internationale financiële sector de risicoappetijt onverantwoord aangewakkerd en mede de ernst en de omvang van de crisis bepaald. Vrij snel is duidelijk geworden dat een aanpassing in de regelgeving dus niet alleen zou moeten gebeuren op het vlak van eigen vermogen, liquiditeit, ... maar ook op het vlak van intern goed bestuur (*internal governance*) van financiële instellingen⁵. Het beloningsbeleid van financiële instellingen is wellicht de *internal governance* kwestie die het meest in de schijnwerpers is komen te staan⁶. Tijdens de gehele verslagperiode kon men in de financiële pers hevige reacties in het beloningsdebat terugvinden van zowel publiek, wetgevers, toezichthouders als financiële instellingen zelf, elk vanuit hun eigen perspectief.

Het reguleren van het beloningsbeleid en de beloningspraktijken vanuit prudentieel oogpunt⁷ is sinds het ontstaan van de crisis in twee grote golven gebeurd, aangedreven vanuit internationale hoek maar telkens met

weerslag op het beleid van de CBFA. De eerste golf van regulering heeft *high-level* principes en aanbevelingen voortgebracht en heeft wereldwijde navolging gekend. De tweede golf van regulering heeft geleid tot een meer precieze omkadering, vaak zelfs met kwantitatieve limieten, die vooral in de Europese Unie via de zogenaamde CRD III⁸ geleid heeft tot *hard law*.

Op 2 april 2009 heeft de Financial Stability Board (FSB⁹) op initiatief van de G-20 zijn *Principles for Sound Compensation Practices*¹⁰ gepubliceerd, gevolgd door de Aanbeveling 2009/384/EC over het beloningsbeleid in de financiële sector van de Europese Commissie van 30 april 2009¹¹ en de *High-level principles for Remuneration Policies* van 20 april 2009 op niveau van CEBS¹². De inhoud van deze initiatieven is erg gelijkaardig en bestaat telkens uit drie luiken:

- *governance* rond beloning: wie draagt verantwoordelijkheid voor het beloningsbeleid? hoe worden belangenconflicten vermeden bij remuneratiebeslissingen? wat is de rol van onafhankelijke controlefuncties rond beloning?
- risicogerelateerdheid van beloning: wie zijn de *risk-takers*? op welke manier kan beloning bijdragen tot een voorzichtig en effectief risicobeheer binnen de financiële instelling?
- transparantie rond beloning: welke informatie dient een financiële instelling bekend te maken rond haar beloningsbeleid en -praktijken, zowel intern als extern?

In België heeft de CBFA een voortrekkersrol gespeeld met de uitvaardiging van circulaire 2009_34 van 26 november 2009, die een aantal principes naar voor schuift rond de drie hogervermelde luiken¹³.

Na deze eerste golf van regulering, volgden in een tweede golf meer gedetailleerde initiatieven, die vooral een uitwerking zijn geworden van het luik "risicogerelateerdheid" en "transparantie".

Op 25 september 2009, heeft de FSB standaarden gepubliceerd ter ondersteuning van de implementatie van de eerder gepubliceerde principes¹⁴. In januari 2010 heeft het *Basel Committee on Banking Supervision* (BCBS)

5 Zie bijvoorbeeld de zogenaamde Walker Review, "A review of corporate governance in UK banks and other financial industry entities - Final recommendation", 26 november 2009.

6 Voor *internal governance* in het algemeen, zie dit verslag, p. 33.

7 Men kan ook initiatieven aanstippen die los staan van de prudentiële optiek. Zie bijvoorbeeld in België de remuneratiebepalingen uit de Wet van 6 april 2010 tot versterking van het deugdelijk bestuur bij de genoteerde vennootschappen en de autonome overheidsbedrijven en tot wijziging van de regeling inzake het beroepsverbod in de bank- en financiële sector (BS 23 april 2010).

8 Richtlijn 2010/76/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot wijziging van de richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG wat betreft de kapitaalvereisten voor de handelsportefeuille en voor hersecuritisaties, alsook het bedrijfseconomisch toezicht op het beloningsbeleid, PB L 329 van 14 december 2010.

9 Opvolger van het Financial Stability Forum (FSF).

10 *Financial Stability Forum, Principles for Sound Compensation Practices*, 2 april 2009.

11 In een rapport van de Europese Commissie van 2 juni 2010 krijgt België een positieve beoordeling wat betreft het implementeren van deze aanbeveling, met verwijzing naar de CBFA circulaire 2009_34 van 26 november 2009. Zie *Report on the application by Member States of the EU of the Commission 2009/384/EC Recommendation on remuneration policies in the financial services sector COM(2010), 286 final*.

12 Zie voor de verzekeringssector ook: *CEIOPS' Advice for Level 2 Implementing Measures on Solvency II: Remuneration Issues*, CEIOPS-51/09, oktober 2009.

13 Zie CBFA Verslag DC, p. 25-27.

14 *Financial Stability Board Principles for Sound Compensation Practices - Implementation Standards*, 25 september 2009.

een *Assessment Methodology* gepubliceerd, op de eerste plaats gericht tot toezichhouders over hoe de toetsing kan gebeuren van het beloningsbeleid- en praktijken van individuele financiële instellingen¹⁵. In oktober 2010, heeft het BCBS ook een rapport ter consultatie gepubliceerd waarin beschreven wordt welke technieken gehanteerd kunnen worden om te komen tot een optimale band tussen remuneratie en risicobeheer¹⁶, in navolging van een aanbeveling uit een FSB *Peer Review on Compensation*¹⁷ die aanspoort tot verdere actie in de erg technische materie van "risicogerelateerdheid". Tenslotte heeft het BCBS op 27 december 2010 een consultatiedocument gepubliceerd omtrent de Pijler 3 transparantievereisten rond remuneratie¹⁸.

In de Europese Unie zijn en zullen deze maatregelen worden vertaald met de CRD III als aanknopingspunt. Daar waar het oorspronkelijke voorstel van deze richtlijn (daterend van juli 2009)¹⁹ nog kon gerekend worden tot een initiatief van de eerste golf, is het naderhand binnen de codecisieprocedure geëvolueerd tot een volwaardig initiatief van de tweede golf, met soms erg gedetailleerde en technische vereisten. Op aansturen van de Raad werden de implementatiestandaarden van de FSB geïncorporeerd in het voorstel (bijvoorbeeld de vereiste om 40 tot 60 % van het variabele gedeelte uitgesteld te betalen; de vereiste om 50 % van het variabele gedeelte uit te betalen in financiële instrumenten van de instelling); op initiatief van het Europees Parlement werden een aantal vereisten toegevoegd rond o.a. *benchmarking* van beloningstrends, uitbetaling van het variabele gedeelte van de verloning in hybride *tier 1* instrumenten, beperkingen inzake beloning die gelden voor instellingen die aanspraak kunnen maken op uitzonderlijke overheidsinterventie en de verdeling van de uitbetaling in financiële instrumenten tussen het onmiddellijke en het uitgestelde gedeelte van de variabele vergoeding²⁰. Verschillend ten opzichte van de FSB/BCBS werkstroom is dat de remuneratievereisten van de CRD III gericht zijn tot alle kredietinstellingen en beleggingsondernemingen werkzaam in de EU (niet alleen significante, internationaal werkzame instellingen) en dat ze een bindend karakter hebben²¹, met dien verstande

dat er steeds ruimte is voor een proportionele toepassing van de vereisten. Het luik remuneratie van CRD III dient te worden geïmplementeerd door de Lidstaten op 1 januari 2011. De vereisten zijn van dan af ook van toepassingen op de gevatte instellingen²².

In België gebeurt de omzetting van het beloningsluik van CRD III aan de hand van een wet, een reglement en een circulaire van de CBFA. Tezamen moeten deze zorgen voor een gepast remuneratiebeleid. De ontwerpen van deze drie instrumenten zijn op het moment van het afsluiten van dit verslag hangende en werden voorgelegd aan de sector ter consultatie.

Begin 2011 zet de CBFA de bilaterale gesprekken over het remuneratiebeleid met een aantal systeemrelevante instellingen verder. Tegen maart 2011 dienen alle betrokken instellingen hun herziene beloningsbeleid formeel over te maken aan de CBFA, onder de vorm van een wijziging aan hun *internal governance* memorandum.

15 *Compensation Principles and Standards Assessment Methodology*, BCBS, januari 2010.

16 *Consultation Report on the Range of Methodologies for Risk and Performance Alignment of Remuneration*, BCBS, 14 oktober 2010

17 *Thematic Review on Compensation - Peer Review Report*, Financial Stability Board, 30 maart 2010.

18 *Pillar 3 disclosure requirements for remuneration*, consultatiedocument, BCBS, 27 december 2010

19 *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC as regards capital requirements for the trading book and for re-securitisations, and the supervisory review of remuneration policies SEC(2009) 974 final, SEC(2009) 975 final.*

20 Een maximum verhouding tussen het vaste en variabele gedeelte van de verloning van 1:1 was ook een vraag van het Europees Parlement maar heeft de finale tekst niet gehaald.

21 De implementatie in de VS van de FSB/BCBS werkstroom is in dit opzicht veel beperkter. Zie Board of Governors of the Federal Reserve System, Federal Deposit Insurance Corporation, Office of the Comptroller of the Currency, and Office of Thrift Supervision (2010), "Federal Reserve, OCC, OTS, FDIC Issue Final Guidance on Incentive Compensation," 21 juni 2010. Deze *guidance* is enkel gericht op grote financiële instellingen en heeft een *principles-based* karakter. Op basis van Section 965 van de Dodd-Frank Act wordt in het voorjaar 2011 een uitgebreider voorstel tot "say on pay"-regulering verwacht.

22 Zie CBFA Verslag DC, p. 27.

B. EUROPESE ONTWIKKELINGEN

1. De nieuwe Europese toezichtsarchitectuur

Als één van de voornaamste reacties van de Europese Unie op de financiële crisis geldt de oprichting, per 1 januari 2011, van drie nieuwe Europese toezichthoudende autoriteiten (*European Supervisory Authorities* - ESA's) : de Europese Bankautoriteit (*European Banking Authority* - EBA) in Londen, de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (*European Insurance and Occupational Pensions Authority* - EIOPA) in Frankfurt en de Europese Autoriteit voor effecten en markten (*European Securities and Markets Authority* - ESMA), in Parijs²³. Deze Europese toezichthoudende autoriteiten vervangen het Comité van Europese banktoezichthouders, het Comité van Europese toezichthouders op verzekeringen en bedrijfspensioenen en het Comité van Europese effectenregelgevers.

De ESA's maken deel uit van het Europees Stelsel voor financieel toezicht (*European System of Financial Supervision* - ESFS). Dit Europees Stelsel voor financieel toezicht bestaat naast de drie Autoriteiten uit het nieuwe Europees Comité voor systeemrisico's (*European Systemic Risk Board* - ESRB), belast met het macroprudentiële toezicht op het financiële stelsel in de Unie²⁴, de nationale toezichthoudende autoriteiten alsook het Gemengd Comité, via hetwelk de Autoriteiten onderling alsook met het ESRB samenwerken²⁵. De institutionele toezichtshervorming beoogt het vertrouwen in de financiële sector te herstellen door de stabiliteit beter te bewaren en de gebruikers van financiële diensten voldoende te beschermen, mede door het verbeteren van de kwaliteit en consistentie van het nationale financieel toezicht, het versterken van de macroprudentiële dimensie van het toezicht en het bijdragen tot het opstellen van één Europees "rulebook" dat op alle financiële marktdeelnemers in de interne markt van toepassing is.

Aan de basis van het Europees Stelsel voor financieel toezicht ligt het verslag dat in opdracht van de Europese Commissie werd opgesteld in februari 2009 door een groep op hoog niveau onder voorzitterschap van de heer Jacques de Larosière. Op basis van de aanbevelingen van dit verslag werkte de Europese Commissie in september 2009 een reeks reglementaire voorstellen uit. Tijdens het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie werd op het niveau van Raad en Europees Parlement een akkoord bereikt over het volledige toezichtspakket.

De nieuwe structuur is een geïntegreerd netwerk van nationale en Europese toezichthoudende autoriteiten, waarbij het dagelijkse toezicht op financiële instellingen in beginsel op nationaal niveau blijft²⁶.

De drie nieuwe Europese toezichthoudende Autoriteiten zijn organen van de Europese Unie met afzonderlijke rechtspersoonlijkheid die bij de uitvoering van hun taken onafhankelijk dienen op te treden en aan de Raad en het Europees Parlement verantwoording afleggen.

De drie nieuwe Europese toezichthoudende Autoriteiten hebben aanzienlijk meer armslag dan de vroegere Comités van toezichthouders die de grenzen van hun mogelijkheden hadden bereikt. Zo wordt de rol van de Autoriteiten bij de ontwikkeling van gemeenschappelijke regulerings- en toezichtnormen versterkt, met name doordat zij belast zijn met het ontwikkelen van ontwerpen van technische reguleringsnormen en technische uitvoeringsnormen. Telkens wanneer dit op basis van specifieke communautaire voorschriften mogelijk wordt gemaakt²⁷, zijn het de ESA's die belast zijn het voorstellen van bindende technische standaarden²⁸.

De ESA's beschikken voorts over nieuwe instrumenten om de consistente, efficiënte en effectieve toepassing van communautaire regelgeving te verzekeren. Ze zijn gemachtigd gevallen waarin nationale autoriteiten in hun toezichtpraktijk communautaire verplichtingen op onjuiste of ontoereikende wijze zouden hebben toegepast, te onderzoeken en te besluiten met een aanbeveling. Indien een nationale autoriteit geen gevolg geeft aan de aanbeveling, kan de Europese Commissie, rekening hou-

23 Verordening van het Europees Parlement en de Raad nr. 1093/2010 van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/78/EG van de Commissie; Verordening van het Europees Parlement en de Raad nr. 1094/2010 van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/79/EG van de Commissie; Verordening van het Europees Parlement en de Raad nr. 1095/2010 van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/77/EG van de Commissie. De verordeningen werden op 15 december 2010 bekendgemaakt (PB L 331).

24 Verordening nr. 1092/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 betreffende macroprudentieel toezicht van de Europese Unie op het financiële stelsel en tot oprichting van een Europees Comité voor systeemrisico's, PB L 331 van 15 december 2010.

25 De samenwerking binnen het Gemengd Comité zorgt voor de intersectorale samenhang van de werkzaamheden en het bereiken van gemeenschappelijke standpunten op het gebied van het toezicht op financiële conglomeraten en andere intersectorale materies. Het Gemengd Comité (Joint Committee) bestaat uit de voorzitters van de ESA's en, waar van toepassing, de voorzitter van het subcomité financiële conglomeraten.

26 Een uitzondering op dit beginsel is het Europees toezicht op de kredietbeoordelaars dat vanaf 1 juli 2011 door ESMA zal worden uitgeoefend, zie hierover dit verslag, p. 18 en 57.

27 In de zogenaamde "Omnibusrichtlijn" werden de ESA's gemachtigd om in een eerste reeks materies technische standaarden te treffen (zie richtlijn 2010/78/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot wijziging van de richtlijnen 98/26/EG, 2002/87/EG, 2003/6/EG, 2003/41/EG, 2003/71/EG, 2004/39/EG, 2004/109/EG, 2005/60/EG, 2006/48/EG, 2006/49/EG en 2009/65/EG wat de bevoegdheden van de Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit), de Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen) en de Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten) betreft, PB L 331 van 15 december 2010.

28 De Autoriteiten dienen hun voorstellen ter bevestiging over te maken aan de Europese Commissie. De Commissie kan besluiten de betrokken ontwerpen slechts gedeeltelijk of gewijzigd te bevestigen indien het belang van de Unie dit vereist. De technische reguleringsnormen en technische uitvoeringsnormen zullen de juridische vorm aannemen van rechtstreeks toepasselijke verordeningen van de Commissie of besluiten van de Commissie.

dend met de aanbeveling van de betrokken Autoriteit, een formeel advies uitbrengen waarin zij de bevoegde autoriteit opdraagt de nodige actie te ondernemen om ervoor te zorgen dat het Unierecht wordt nageleefd. Om te voorzien in uitzonderlijke situaties waarin maatregelen van de betrokken bevoegde autoriteit uitblijven, zijn de ESA's gemachtigd besluiten te nemen die tot individuele financiële instellingen worden gericht.

De ESA's kunnen bovendien bij meningsverschillen tussen de bevoegde autoriteiten bemiddelen en een schikking met bindende kracht treffen. De Autoriteiten kunnen de nationale toezichthoudende autoriteiten tevens verplichten tot het nemen van bepaalde maatregelen om een noodsituatie te verhelpen²⁹. Gelet op de centrale verantwoordelijkheid van de lidstaten in het zorgen voor gecoördineerd crisismanagement en het bewaren van financiële stabiliteit in crisissituaties, mogen beslissingen van de Autoriteiten in voornoemde nood- of schikkingssituaties die de stabiliteit van een financiële marktdeelnemer beïnvloeden, geen afbreuk doen aan de budgettaire verantwoordelijkheden van de lidstaten.

Een raad van toezichthouders, die bestaat uit de hoofden van de desbetreffende bevoegde autoriteiten in elke lidstaat en voorgezeten wordt door de voltijdse voorzitter van de Autoriteit, is het voornaamste besluitvormingsorgaan van elk van de Autoriteiten. Tegen beslissingen van de ESA's is beroep mogelijk bij een bezwaarcommissie die gemeenschappelijk is aan de drie ESA's. De Autoriteiten krijgen de beschikking over een autonome begroting met inkomsten uit hoofdzakelijk verplichte bijdragen van de nationale toezichthoudende autoriteiten en uit de algemene begroting van de Europese Unie.

De ESA's dienen nauw samen te werken met de ESRB die belast is met analyseren van het geheel van risico's die de financiële stabiliteit in de EU bedreigen en met het desgevallend formuleren van waarschuwingen en het aanbevelen van corrigerende maatregelen. Het voornaamste orgaan van de ESRB is de Algemene Raad die vooral bestaat uit vertegenwoordigers van de centrale banken, aangezien de president en de vicepresident van de ECB en de presidenten van de zeventwintig nationale centrale banken er deel van uitmaken. De Raad bestaat eveneens uit de voorzitter van elk van de drie ESA's en een vertegenwoordiger van de Europese Commissie. Tenslotte hebben een vertegenwoordiger van de nationale toezichthouders alsook de voorzitter van het Economisch en Financieel Comité van de EU er zitting in zonder stemrecht. De ECB zorgt voor een secretariaat, en verleent het ESRB hiermee analytische, statistische en administratieve ondersteuning³⁰.

2. De richtlijn over beheerders van alternatieve beleggingsfondsen - AIFMD

Samen met het zogenaamde "supervision package" over de nieuwe Europese toezichtsstructuren, was het ontwerp van richtlijn over de beheervennootschappen van alternatieve fondsen (*Alternative Investment Fund Managers Directive*, afgekort *AIFMD*) één van de eerste financieel-rechtelijke teksten waarover werd onderhandeld volgens het wetgevend proces dat door het verdrag van Lissabon werd ingevoerd. Op het ogenblik dat het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie van start ging, was voor AIFMD de fase van de trilogie tussen het Europees Parlement, de Raad en de Europese Commissie aangevat.

De uitdaging om een globaal compromis tussen de betrokken instellingen te bereiken was om meerdere redenen niet onaanzienlijk.

Vooreerst heeft de richtlijn een heel ruim toepassingsgebied.

De AIFMD beoogt immers een breed reglementair toezichtskader tot stand te brengen voor de beheerders van alternatieve investeringsfondsen. Ze geldt in beginsel voor alle Europese of niet-Europese beheerders van niet geharmoniseerde fondsen, die minstens een deel van hun activiteiten ontplooiën in de Europese Unie.

Naast beleggersbescherming beoogt de richtlijn om systemische risico's te voorkomen en op te volgen en zo bij te dragen tot de stabiliteit en goede werking van de financiële markten. Ondanks het feit dat vooral de zogenaamde hefboomfondsen door hun schuldfinanciering en gebruik van gesofisticeerde beheertechnieken van aard zijn om systeemrisico in de markt te verspreiden en te versterken, heeft de richtlijn een uiterst breed toepassingsgebied. Het toepassingsgebied slaat inderdaad op de beheerders van alle niet-ICBE's, met inbegrip van fondsen zonder hefboomeffect en met relatief eenvoudige beleggingsstrategieën. De moeilijkheid om de zogenaamde hefboomfondsen te definiëren is daar ongetwijfeld niet vreemd aan. Het gevolg hiervan was dat de Europese Commissie in haar ontwerp een "one size fits all"-aanpak hanteerde. Deze aanpak bemoeilijkte het bereiken van een globaal compromis. Het uitwerken van regels die voor de brede en gediversifieerde waaier van het betrokken fondsenuniversum passend waren, was immers niet vanzelfsprekend.

Vervolgens bevat de AIFMD heel wat delicate kwesties. De voornaamste is wellicht de invoering van een Europees paspoort voor beheerders uit derde landen. Dergelijk paspoort is een nieuwigheid in het Europees recht. Het basisbeginsel 'zelfde rechten, zelfde verplichtingen', een strikt geconditioneerde en gefaseerde uitbreiding van het gekende paspoort voor Europese beheerders naar niet-Europese entiteiten en de afschaffing op termijn van de nationale regimes die thans gelden voor niet-Europese beheerders brachten een oplossing in dit moeilijk debat.

29 De bevoegdheid om te bepalen of er sprake is van een noodsituatie berust bij de Raad, op verzoek van een van de ESA's, de Europese Commissie of de ESRB.

30 Verordening nr. 1096/2010 van 17 november 2010 van de Raad tot toewijzing aan de Europese Centrale Bank van specifieke taken betreffende de werking van het Europees Comité voor systeemrisico's, PB L 331 van 15 december 2010.

Ook de bijzondere regels die aan beheerders van alternatieve investeringsfondsen worden opgelegd in geval van controleverwerving over niet genoteerde bedrijven, brachten intense discussies op gang. Ze werden ingegeven door de bekommernis van de Raad om voor fondsen geen oneffen speelveld te creëren ten aanzien van andere verstrekkers van zaad- en durfkapitaal. Het Parlement daarentegen wenste een stevig halt toe te roepen aan praktijken waarbij investeringsfondsen hun doelvennootschappen na controleverwerving ontmantelen ("asset stripping") om de financiering van de controleverwerving te dekken.

Een aantal thema's kregen een bijzondere draagwijdte omdat de wetgevers er van uitgingen dat de nieuwe regels inzake beheer van alternatieve fondsen nadien zouden doorsijpelen in de ICBE-reglementering. Dit gold in het bijzonder voor de afbakening van de taken en verantwoordelijkheden van de bewaarder en voor diens aansprakelijkheidsregeling. Onder de ICBE-richtlijnen werden deze kwesties immers nooit geharmoniseerd.

Voorts was AIFMD de eerste richtlijn die na de goedkeuring van het "supervision package" werd onderhandeld. Van meetaf aan was duidelijk dat, vooral inzake het toezicht op beheervenootschappen uit derde landen, een belangrijke adviserende en bemiddelende rol voor ESMA moest worden weggelegd. Er diende voortdurend over te worden gewaakt dat de discussies over de rol van ESMA inzake het beheer van alternatieve fondsen het pas bereikte akkoord over de bevoegdheid van deze nieuwe Europese toezichthouder niet opnieuw ter discussie stelde en hierdoor in gevaar bracht.

Ten slotte was de uitdaging om de onderhandelingen tot een goed eind te brengen des te groter omdat het gemeenschappelijk standpunt dat de Raad in maart 2010 had bereikt op cruciale punten, zoals onder meer aangaande het Europees paspoort voor niet-Europese beheerders, volkomen tegengesteld was aan de conclusies van het verslag van de Commissie inzake Economische en Monetaire Aangelegenheden van het Europees Parlement. Bovendien hadden de Raad en de Commissie inzake Economische en Monetaire Aangelegenheden van het Europees Parlement het oorspronkelijk voorstel van de Europese Commissie fundamenteel herzien. Mede omwille van de omvang van de betrokken economische belangen, waren bovendien ook de standpunten binnen de Raad vaak erg verdeeld. Hierbij komt nog dat de standpunten over een aantal controverse kwesties niet parallel liepen, zodat het bereiken van de vereiste meerderheid over één onderwerp geenszins impliceerde dat een akkoord over de volledige richtlijn in het verschiet lag. Hierdoor werd het bereiken van een globaal compromis een voortdurende en delicate evenwichtsoefening.

De diensten van de CBFA hebben hun technische deskundigheid ten dienste gesteld van de Belgische regering om de onderhandelingen over deze richtlijn tot een goed einde te brengen. De inspanningen werden bekroond met de goedkeuring van de richtlijn door de twee wetgevende instellingen in november 2010.

Het verslag van het directiecomité weidt uit over de technische aspecten van de richtlijn.

3. De Europese verordening over de Credit Rating Agencies

Een Europese verordening van 16 september 2009³¹ heeft de *Credit Rating Agencies* die binnen de EER gevestigd zijn onderworpen aan een registratieprocedure die geldig is voor de gehele economische ruimte. Deze registratie is een voorwaarde om binnen de EER ratings te kunnen uitvaardigen die reglementair vereist zijn.

Deze verordening werd in veel opzichten als te beperkt ervaren, niet alleen omwille van het beperkte toepassingsgebied maar vooral omwille van het feit dat een efficiënt toezicht bemoeilijkt werd door de vereiste tussenkomst van diverse nationale toezichthouders.

In November 2010 is er onder het Belgische Voorzitterschap een akkoord tot stand gekomen tussen de Raad, het Europees Parlement en de Commissie om het toezicht op de *Credit Rating Agencies* te centraliseren bij ESMA.

De modaliteiten van de verordening en de aanpassingen waarover een akkoord werd bereikt worden meer in detail toegelicht in het verslag van het directiecomité³².

4. De aanpassing van de prospectusrichtlijn

De CBFA heeft, als lid van de Belgische delegatie, actief meegewerkt aan de herziening van de prospectusrichtlijn. Met name in het licht van haar ervaringen met het Lehman Brothers-dossier is zij er blijven voor pleiten³³ dat de minimale beleggingsdrempel waarboven geen prospectus hoeft te worden opgesteld, van 50.000 euro tot 250.000 euro zou worden opgetrokken, alsook dat de structuur van de prospectussen voor complexe producten zou worden vereenvoudigd. Op basis van de toepassing van de richtlijn (basisprospectus aangevuld met *final terms*) kan immers doorgaans geen correcte informatieverstrekking aan het publiek worden gegarandeerd. Datzelfde geldt overigens zeker voor de samenvatting die een samenvatting van het basisprospectus is en dus geen enkele informatie over de betrokken verrichting bevat. In de door de lidstaten goedgekeurde tekst werd de drempel van 50.000 euro opgetrokken tot 100.000 euro, wat ontoereikend werd geacht door België, dat daarom tegen de voorgestelde tekst heeft gestemd. Toch moet worden opgemerkt dat de Europese Commissie de ESMA, onmiddellijk na de publicatie van de richtlijn, heeft gemandateerd om de structuur van de *final terms* en de prospectussamenvattingen te herzien.

31 Règlement n° 1060/2009 du Parlement européen et du Conseil du 16 septembre 2009 sur les agences de notation de crédit.

32 Zie CBFA Verslag DC, p. 16.

33 Zie Jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 60, en dit verslag, p. 52.

C. ONTWIKKELINGEN OP NATIONAAL NIVEAU

1. De noodmaatregelen in geval van financiële crisis

In het licht van de lessen die konden worden getrokken uit de financiële crisis en in navolging van andere buitenlandse wetgevingen, heeft de wetgever met de wet van 2 juni 2010³⁴ verdergaande herstelmaatregelen ingevoerd die de autoriteiten kunnen opleggen aan instellingen uit de bank- en financiële sector wanneer hun financiële situatie dermate ernstig bedreigd is dat de nationale of internationale financiële stabiliteit erdoor in het gedrang zou kunnen komen.

Deze wet creëert een juridisch kader dat de staat toelaat uitzonderlijke herstelmaatregelen te treffen als het risico van deficiëntie van deze instellingen *van dien aard is dat het de stabiliteit van het Belgische of internationale financiële stelsel in gevaar kan brengen*³⁵.

De tussenkomst van de staat houdt de mogelijkheid in om bij koninklijk besluit daden van beschikking te stellen die betrekking hebben op:

- activa, passiva of een of meerdere bedrijfstakken en, meer algemeen, alle of een deel van de rechten en verplichtingen van de betrokken instelling;
- al dan niet stemrechtverlenende aandelen, uitgegeven door de instelling, die al dan niet het kapitaal vertegenwoordigen.

Een dergelijk prerogatief verleent de staat de bevoegdheid om in uitzonderlijke omstandigheden wanneer de financiële moeilijkheden die een instelling ondervindt een bedreiging vormen voor de stabiliteit van het financiële stelsel, de overdracht te bevelen van activa, bedrijfstakken of effecten die door haar zijn uitgegeven. De vergoeding die betaald moet worden aan de eigenaars van de goederen of aan de houders van de rechten wordt vastgesteld in het besluit dat de overdracht van deze goederen of rechten regelt^{36,37}.

De technische modaliteiten van deze nieuwe wetgeving worden nader toegelicht in het verslag van het directiecomité³⁸.

2. De hervorming van het toezicht op de financiële sector in België

In het verslag over 2008-2009 werd de gefaseerde hervorming van de toezichtstructuur in België reeds aangekondigd. In een eerste fase werd het prudentieel toezicht op de systeemrelevante financiële instellingen gecentraliseerd bij het Comité voor systeemrisicos en systeemrelevante financiële instellingen (CSRSFI) en werd aan de CBFA een eerste reeks van nieuwe bevoegdheden toegekend. In een tweede fase zal het prudentieel toezicht op de betrokken instellingen overgedragen worden aan de NBB.

De wet van 2 juli 2010 concretiseert de eerste fase van de hervorming en voorziet een kader en een procedure voor de verdere uitbouw van het toezicht naar het Twin Peaksmodel.

Daarnaast omvat voormelde wet een herziening van de procedure voor het opleggen van administratieve sancties en een aantal maatregelen die moeten bijdragen tot een betere bescherming van de financiële consument.

2.1. Oprichting van het CSRSFI

Het Comité voor systeemrisico's en systeemrelevante financiële instellingen dat is samengesteld uit de directiecomités van de CBFA en de NBB en door een vertegenwoordiger van de minister van Financiën, is bevoegd voor het waken over de stabiliteit van het Belgische financiële systeem. In dit kader is het tevens verantwoordelijk voor het prudentieel toezicht op alle systeemrelevante financiële instellingen. De wet van 2 juli 2010 breidt deze bevoegdheden inzake prudentieel toezicht uit. Zo kan het CSRSFI zich verzetten tegen de strategische beslissingen van systeemrelevante financiële instellingen indien deze in strijd zouden zijn met het gezond en voorzichtig beleid van de betrokken instelling of indien deze een belangrijke negatieve invloed zouden kunnen hebben op de stabiliteit van het financiële stelsel.

Wanneer het CSRSFI van oordeel is dat een systeemrelevante financiële instelling een onaangepast risicoprofiel heeft of wanneer het beleid van deze instelling een negatieve impact kan hebben op de stabiliteit van het financiële stelsel, kan het aan de betrokken instelling ook bijzondere vereisten opleggen inzake solvabiliteit, liquiditeit, risicoconcentratie en risicoposities.

De CBFA en de NBB blijven, ieder wat hun bevoegdheidsdomeinen betreft, verantwoordelijk voor de voorbereiding van de beslissingen van het CSRSFI en de uitvoering ervan.

2.2. Naar de Twin Peaks toezichtsarchitectuur

Met de wet van 2 juli 2010 wenst de wetgever de toezichtsarchitectuur van de Belgische financiële sector te laten evolueren van een geïntegreerd toezichtsmodel naar een bipolair model, het "Twin Peaks"-model genoemd. Dit bipolaire model moet, op structureel gebied, gestalte geven aan de twee hoofddoelen van het financiële toezicht: enerzijds, de macro- en micro-economische

34 Wet van 2 juni 2010 tot uitbreiding van de herstelmaatregelen voor de ondernemingen uit de bank- en financiële sector (BS 14 juni 2010).

35 De wet geeft een aantal criteria op aan de hand waarvan getoetst kan worden of de stabiliteit van het financiële stelsel dreigt te worden aangetast: omvang van de deposito's van de betrokken kredietinstelling, belang op de kredietmarkt en rol in het financiële stelsel.

36 In de praktijk zal deze schadeloosstelling aan de instelling zelf worden uitbetaald of aan de houders van de effecten die door de instelling zijn uitgegeven.

37 De wet bepaalt dat de schadeloosstelling uit een vast en een variabel gedeelte mag bestaan voor zover dit variabele gedeelte kan worden vastgesteld aan de hand van criteria die niet afhangen van de Staat noch van de overnemer.

38 Zie CBFA Verslag DC, p. 18.

stabiliteit van het financiële stelsel handhaven, wat zal behoren tot de verantwoordelijkheden van de NBB, en, anderzijds, naast onder meer rechtvaardige en transparante marktprocessen alsook correcte relaties tussen de marktpelers, een loyale, billijke en professionele behandeling van de cliënten (gedragsregels) waarborgen, waarvoor de bevoegdheid bij de CBFA blijft berusten.

Op deze wijze zal de toezichtsarchitectuur van de financiële sector in België in lijn liggen met de vooruitzichten die zich thans aftekenen in Europa, en in het bijzonder in de Euro-zone. Zo heeft het Verenigd Koninkrijk onlangs nog zijn ambitieuze project voorgesteld voor de hervorming van het toezicht op zijn financiële sector, waarbij de huidige opdrachten van de Financial Services Authority - een geïntegreerde autoriteit zoals de CBFA - verdeeld worden over een prudentiële autoriteit en een autoriteit voor marktregulering en gedragsregels³⁹.

De implementatie van het aldus beschreven Twin Peaks-model, houdt enerzijds in dat het individuele prudentiële toezicht op de actoren van het financiële stelsel die cliëntengelden mogen aanhouden (het microprudentiële toezicht), dat thans wordt waargenomen door de CBFA, wordt overgedragen aan de NBB en aldus wordt samengevoegd met het macro-economische toezicht dat de NBB uitoefent.

De ondernemingen waarvoor het prudentiële toezicht aan de NBB wordt overgedragen zijn de kredietinstellingen, met inbegrip van de instellingen voor elektronisch geld, de verzekeringsondernemingen, de beleggingsondernemingen met het statuut van beursvennootschap, de herverzekeringsondernemingen, de verrekeningsinstellingen, de vereffeningsinstellingen en de met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen en de betalingsinstellingen.

De CBFA blijft bevoegd voor het toezicht op de beleggingsondernemingen met het statuut van vennootschap voor vermogensbeheer of beleggingsadvies, de beheer-vennootschappen van instellingen voor collectieve belegging, de wisselkantoren, de verzekeringstussenpersonen en de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten.

Anderzijds impliceert de implementatie van het Twin Peaks-model dat de CBFA, naast haar traditionele opdrachten als markttoezichthouder, haar actierrein uitbreidt naar het relatief nieuwere gebied van het toezicht op de naleving van de gedragsregels waaraan de financiële tussenpersonen onderworpen zijn teneinde een loyale, billijke en professionele behandeling van hun cliënten te waarborgen.

De wet van 2 juli 2010 verleende de Koning de bevoegdheid om het nieuwe toezichtsmodel bij volmachtenbesluit ten uitvoer te leggen.

De tenuitvoerlegging van de wet van 2 juli veronderstelt in de eerste plaats dat in de verschillende wetten die het statuut beheersen van de financiële ondernemingen waarvoor

het prudentiële toezicht wordt overgedragen aan de NBB, een onderscheid wordt gemaakt tussen de regels van prudentiële aard, die tot de bevoegdheid van de NBB zullen behoren, en de bepalingen die de loyale, billijke en professionele behandeling van de cliënten (gedragsregels) waarborgen en die onder de bevoegdheid van de CBFA vallen.

Naast de invoering van het onderscheid 'prudentieel toezicht' - 'gedragstoezicht' in de verschillende sectorale toezichtswetten veronderstelt de tenuitvoerlegging van de wet van 2 juli 2010 de overdracht aan de NBB van de toezichtsbevoegdheden die in een eerste fase aan het CSRSFI⁴⁰ zijn toevertrouwd.

Voorts dienen de nieuwe bevoegdheden die aan de NBB zijn toegewezen geïntegreerd in haar organieke wet, en dient vereiste omgeving gecreëerd voor het uitoefenen van het prudentieel toezicht (oprichting van een sanctiecommissie, reglementaire bevoegdheden, beroepsgeheim, uitwisseling van informatie met buitenlandse autoriteiten, deontologische code, ...). Ook de organieke wet van de CBFA, de wet van 2 augustus 2002, dient aangepast aan haar nieuwe bevoegdheden.

Ten slotte moet de overdracht van het personeel geregeld, alsook de overdracht van de rechten en verplichtingen die verbonden zijn aan de overgedragen bevoegdheden en de financiering van het toezicht.

De termijn waarbinnen de Koning van de machtiging tot tenuitvoerlegging gebruik diende te maken verstreek op 30 september 2010. Bij de wet van 6 januari 2011⁴¹ werd hij verlengd tot 31 maart 2011.

2.3. Aanpassing van de administratieve sanctieprocedure

Een belangrijke wijziging in de administratieve sanctieprocedure betreft het orgaan dat beslist over het openen van een onderzoek. In plaats van het directiecomité zal voortaan de auditeur hierover beslissen. Op het einde van zijn onderzoek zal hij een onderzoeksverslag opstellen dat hij overmaakt aan het directiecomité. Op basis daarvan zal het directiecomité beslissen:

- de zaak te klasseren zonder gevolg;
- een minnelijke schikking te aanvaarden;
- een beslissing te nemen tot het instellen van een administratieve sanctieprocedure waarna de grieven en het onderzoeksverslag van de auditeur worden overmaakt aan de sanctiecommissie; indien bovendien uit het onderzoek van de auditeur blijkt dat er mogelijk strafrechtelijke inbreuken werden gepleegd wordt het parket hiervan op de hoogte gebracht.

⁴⁰ Het CSRSFI is opgehouden te bestaan op 1 april 2011

⁴¹ Wet van 6 januari 2011 tot wijziging van de wet van 2 juli 2010 tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten en van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, en houdende diverse bepalingen, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 10 januari 2011.

³⁹ HM Treasury, "A new approach to financial regulation: judgement, focus and stability", juli 2010.

De sanctiecommissie is voortaan niet langer samengesteld uit de voorzitter van de raad van toezicht en zes leden van de raad van toezicht die daartoe door die raad worden aangeduid, maar is samengesteld uit 10 leden waarvan 6 magistraten. De procedure voor de sanctiecommissie verloopt zoals in het verleden op tegenspraak. De beslissingen van de sanctiecommissie worden in principe nominatief gepubliceerd op de website van de CBFA tenzij deze bekendmaking de financiële markten ernstig dreigt te verstoren of een onevenredig nadeel dreigt te berokkenen aan de betrokken personen. In het laatste geval gebeurt een niet-nominatieve bekendmaking. Ook de beslissingen waarbij wordt geoordeeld geen sanctie op te leggen worden voortaan bekend gemaakt volgens dezelfde regels. Voortaan worden de sanctiebeslissingen ook op niet-nominatieve wijze bekendgemaakt indien er een beroep tegen is ingesteld, in afwachting van de uitslag van de gerechtelijke procedures.

Deze nieuwe procedureregels zullen in werking treden op een door de Koning te bepalen datum.

2.4. Maatregelen voor een betere bescherming van de financiële consument

De wet van 2 juli 2010 biedt een basis voor een aantal punctuele maatregelen die moeten bijdragen tot een betere bescherming van de financiële consument.

Het directiecomité van de CBFA is bevoegd om op advies van de Raad van toezicht en de Raad voor het Verbruik de verhandeling van retailbeleggingsproducten te verbieden of te beperken en om regels uit te vaardigen die de transparantie over de tarifiering en de administratiekosten van dergelijke producten bevorderen.

Om producten die aan gelijkaardige beleggingsdoelstellingen voldoen aan gelijkwaardig toezicht te onderwerpen voorziet de wet voorts de mogelijkheid om de MiFID gedragsregels bij koninklijk besluit en na open consultatie uit te breiden tot de verzekeringssector voor wat de verzekeringsbeleggingsproducten betreft.

De bevoegdheid van de CBFA om publiciteit te controleren alvorens zij daadwerkelijk verspreid wordt, geldt vandaag enkel voor de commercialisering van deelbewijzen van instellingen voor collectieve belegging en voor de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten op het Belgische grondgebied. De wet van 2 juli 2010 biedt de mogelijkheid om ook voor rekeningen bij financiële instellingen bij koninklijk besluit regels vast te stellen aangaande de inhoud en de voorstellingswijze van reclame en andere documenten en berichten. De regels inzake publiciteit kunnen daarenboven uitgebreid worden tot niet-openbare aanbiedingen van beleggingsinstrumenten die plaatsvinden op het Belgische grondgebied. Dit biedt de mogelijkheid om bijvoorbeeld toezicht uit te oefenen op de publiciteit voor beleggingsinstrumenten waarvoor een minimale inschrijving geldt boven de in de wet voorziene drempel van 50.000 €.

HOOFDSTUK 2

VERSLAG OVER DE UITVOERING DOOR DE CBFA VAN HAAR WETTELIJKE TOEZICHTSOPDRACHTEN

A. TOEZICHT

1. Cartografie

Aantal instellingen en ondernemingen onderworpen aan het toezicht van de CBFA * **

Toestand op 31.12.2010	Naar Belgisch recht	Bijkantoren naar buitenlands recht van buiten de	Bijkantoren naar buitenlands recht uit de	Vrije dienstverlening	
		EER	EER	EER	niet-EER
Instellingen met een toezichtsstatuut van het "prudentiële" type					
Kredietinstellingen	48	9	50	587	
Beleggingsondernemingen	47		24	2.389	79
Verzekeringsondernemingen	95		50	893	
Beheervenootschappen van ICB's	7		4	50	
Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening	253			6	
Gespecialiseerde ondernemingen (clearing, settlement & custody)	2				
Financiële holdings	9				
Instellingen voor elektronisch geld	6				
Instellingen met een ander toezichtsstatuut dan van het "prudentiële" type					
ICB's (Waarvan aantal compartimenten van ICB's)	166 (1.938)			304 (2.427)	8 (115)
Genoteerde vennootschappen (***)	173				
Marktondernemingen	2				
Gereguleerde markten en MTF's	11				
Derivatenspecialisten naar Belgisch recht	0				
Wisselkantoren	18				
Hypothecaire ondernemingen	182		7	12	
Verzekeringstussenpersonen	18.063			7.080	
Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten	4.141				
Herverzekeringstussenpersonen	12				
Aanvullende pensioenen (IBP's + Verzekeringen)	283				

* Naast het continue toezicht dat de CBFA uitoefent op deze instellingen en ondernemingen, oefent zij ook ad-hoc toezicht uit op de procedures en/of de informatieverstrekking met betrekking tot verrichtingen op de financiële markten.

** Een instelling die aan verschillende toezichtsstatuten is onderworpen, zal verschillende keren in deze tabel worden opgenomen.

*** Naast de genoteerde vennootschappen naar Belgisch recht zijn er nog 4 genoteerde vennootschappen naar buitenlands recht.

2. Evolutie van de instellingen onder toezicht

Kredietinstellingen

	Aantal op 31.12.2000	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
A. Kredietinstellingen met vergunning in België	85	57	57
1. Kredietinstellingen naar Belgisch recht	72	48	48
Kredietinstellingen <i>(waaronder de Federatie van kredietinstellingen)</i>	43 <i>(1)</i>	33 <i>(1)</i>	33 <i>(1)</i>
Spaarbanken of spaarkassen <i>(waaronder de kredietverenigingen die deel uitmaken van het netwerk van het Beroepskrediet)</i>	25 <i>(10)</i>	10 <i>(4)</i>	10 <i>(4)</i>
Effectenbanken	3	2	2
Gemeentespaarkas	1	1	1
Instellingen voor elektronisch geld	-	2	2
2. In België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen die ressorteren onder een staat die geen lid is van de EER	13	9	9
B. In België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen die onder een andere lidstaat van de EER ressorteren	34	47	50
Totaal aantal in België gevestigde kredietinstellingen	119	104	107
Financiële holdings naar Belgisch recht	10	6	6
Kredietinstellingen die onder een andere lidstaat van de EER ressorteren en die in België in vrije dienstverlening actief zijn	342 (235)*	571 (383)* (9)**	587 (390)* (10)**

* De getallen tussen haakjes betreffen de kredietinstellingen die in België gelddeposito's en andere terugbetaalbare gelden van het publiek in ontvangst nemen.

** De getallen tussen haakjes verwijzen naar de instellingen voor elektronisch geld.

Betalingsinstellingen

	Aantal op 31.12.2008	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
A. Ingeschreven betalingsinstellingen naar Belgisch recht	-	-	1
B. Betalingsinstellingen die onder een andere lidstaat van de EER ressorteren en die in België in vrije dienstverlening actief zijn	-	22	46

Beleggingsondernemingen

	Aantal op 31.12.2000	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
A. Beleggingsondernemingen met vergunning in België	83	47	47
1. Beursvennootschappen	44	23	23
2. Vennootschappen voor makelarij in financiële instrumenten *	4	-	-
3. Vennootschappen voor plaatsing van orders in financiële instrumenten *	3	-	-
4. Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	32	24	24
5. In België gevestigde bijkantoren van beleggingsondernemingen die ressorteren onder een Staat die geen lid is van de EER	0	0	0
B. In België gevestigde bijkantoren van beleggingsondernemingen die ressorteren onder een andere lidstaat van de EER	9	18	24
C. Beleggingsondernemingen die ressorteren onder een andere lidstaat van de EER en die in België in vrije dienstverlening actief zijn	843**	2144	2389
D. Beleggingsondernemingen die ressorteren onder het recht van staten die geen lid zijn van de EER en die het voornemen hebben meegedeeld om in België beleggingsdiensten in vrij verkeer te verrichten	52	76	79
E. Vennootschappen voor beleggingsadvies naar Belgisch recht met een tijdelijke vergunning tot 31 maart 2008	4	0	0
F. Derivatenspecialisten naar Belgisch recht	-	0	0

* Deze statuten zijn vervallen ingevolge de aanpassingen aan de wet van 6 april 1995 naar aanleiding van de omzetting van de MiFID-richtlijn.

** Gegevens per 30 juni 2000.

Beheervenootschappen van ICB's

	Aantal op 31.12.2005	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
A. Beheervenootschappen van ICB's met vergunning in België	5	7	7
1. Beheervenootschappen van ICB's naar Belgisch recht	5	7	7
2. In België gevestigde bijkantoren van beheervenootschappen van ICB's die ressorteren onder een staat die geen lid is van de EER	0	0	0
B. In België gevestigde bijkantoren van beheervenootschappen van ICB's die onder een andere lidstaat van de EER ressorteren	0	3	4
Totaal aantal in België gevestigde beheervenootschappen van ICB's	5	10	11
Beheervenootschappen van ICB's die onder een andere lidstaat van de EER ressorteren en die in België in vrije dienstverlening actief zijn	4	31	50

Vereffeninginstellingen en de met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen

	Aantal op 31.12.2000	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
A. De vereffeninginstellingen naar Belgisch recht	1	1	1
B. De met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen	0	1	1
1. De met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen naar Belgisch recht	0	1	1
2. De met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen in de vorm van bijkantoren in België van buitenlandse instellingen	0	0	0

Verzekeringsondernemingen

	Aantal op 31.12.2000	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
A. Verzekeringsondernemingen met vergunning in België	136	96	95
1. Verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht	130	96	95
Naamloze vennootschappen	98	70	69
Coöperatieve vennootschappen	7	6	6
Onderlinge verzekeringsverenigingen	21	14	14
Diversen	4	6	6
2. In België gevestigde bijkantoren van verzekeringsondernemingen die ressorteren onder een staat die geen lid is van de EER	6	0	0
B. In België gevestigde bijkantoren van verzekerings- ondernemingen die onder een andere lidstaat van de EER ressorteren	73	51	50
Totaal aantal in België gevestigde verzekeringsondernemingen	209	147	145
Verzekeringsondernemingen die onder een andere lidstaat van de EER ressorteren en die in België in vrije dienstverlening actief zijn	598	873	893

Herverzekeringsondernemingen

	Aantal op 31.12.2008	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
A. Ondernemingen naar Belgisch Recht	-	-	2

Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening

	Aantal op 31.12.2008	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
A. Toegelaten en ingeschreven instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening naar Belgisch recht	270	263	253
Toegelaten instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening	244	241	232
1. Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening met enkel Belgische activiteiten	240	236	227
2. Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening met Belgische en/of grensoverschrijdende activiteiten	4	5	5
Ingeschreven instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening**	26 (20)*	22 (20)*	21(19)*
B. Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening die een grensoverschrijdende activiteit uitoefenen in België	3	3	6

* Bedragen tussen haakjes hebben betrekking op het aantal interne fondsen.

** Artikel 19, §1 van het koninklijk besluit van 14 mei 1985 tot toepassing op de verzorgingsinstellingen, van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, jo artikel 156 van de wet van 27 oktober 2006 betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

Instellingen voor Collectieve Beleggingen

	Aantal op 31.12.2008	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
Belgische ICB	171	167	166
Compartimenten	1.902	1.933	1.938
Buitenlandse ICB zonder paspoort	11	10	8
Compartimenten	102	105	115
Buitenlandse ICB met paspoort	250	266	304
Compartimenten	2.530	2.412	2.427
Totaal ICB	432	443	478
Totaal Compartimenten	4.534	4.450	4.480

Ondernemingen voor hypothecair krediet

	Aantal op 31.12.2008	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
Verzekeringsondernemingen en pensioenfondsen	29	26	26
Kredietinstellingen	38	34	33
Openbare instellingen	5	5	5
Overige ondernemingen	123	121	118
Totaal aantal ingeschreven ondernemingen naar Belgische recht	195	186	182
Geregistreerde ondernemingen die zijn opgericht naar het recht van een andere lidstaat	19	19	19
Totaal aantal ingeschreven en geregistreerde ondernemingen	214	205	201

Verzekeringstussenpersonen

	2008			2009			2010		
	Natuurlijke persoon	Rechts- persoon	Totaal	Natuurlijke persoon	Rechts- persoon	Totaal	Natuurlijke persoon	Rechts- persoon	Totaal
Collectief ingeschreven	7.790	2.815	10.605	6.273	2.704	8.977	4.094	2.301	6.395
Agent	3.191	837	4.028	2.517	816	3.333	1.119	741	1.860
Subagent	4.599	1.978	6.577	3.756	1.888	5.644	2.975	1.560	4.535
Individueel ingeschreven	4.327	7.960	12.287	4.009	7.902	11.911	3.792	7.876	11.668
Makelaar	2.772	5.946	8.718	2.595	5.969	8.564	2.481	6.033	8.514
Agent	1.202	1.692	2.894	1.044	1.593	2.637	947	1.482	2.429
Subagent	353	322	675	370	340	710	364	361	725
Algemeen totaal	12.117	10.775	22.892	10.282	10.606	20.888	7.886	10.177	18.063

Herverzekeringstussenpersonen

	Aantal op 31.12.2008	Aantal op 31.12.2009	Aantal op 31.12.2010
Individueel ingeschreven	9	9	12
Makelaar	8	8	11
Agent	1	1	1

Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten

	2008			2009			2010		
	Natuurlijke persoon	Rechts- persoon	Totaal	Natuurlijke persoon	Rechts- persoon	Totaal	Natuurlijke persoon	Rechts- persoon	Totaal
Collectief ingeschreven	804	2.627	3.431	696	2.626	3.322	595	2.619	3.214
Agent	804	2.627	3.431	696	2.626	3.322	595	2.619	3.214
Individueel ingeschreven	245	741	986	203	747	950	177	750	927
Makelaar		5	5		6	6		10	10
Agent	245	736	981	203	741	944	177	740	917
Algemeen totaal	1.049	3.368	4.417	899	3.373	4.272	772	3.369	4.141

3. Prudentieel toezicht

3.1. Ontwikkelingen in de regelgeving

Naast de ontwikkelingen in het toezicht die in hoofdstuk 1 werden besproken worden hieronder een aantal evoluties inzake de prudentiële regelgeving verder toegelicht.

3.1.1. Regels inzake versterking van de solvabiliteit in de verzekeringssector

In November 2009 werd de Solvency II-richtlijn gepubliceerd⁴² die een belangrijke impact zal hebben op de solvabiliteit van de verzekeringssector.

Naast een minimumkapitaal dienen de verzekeringsondernemingen in functie van de verschillende risico-soorten aan kwantitatieve kapitaalvereisten te voldoen. Verder bevat de richtlijn waarderingsregels voor de verschillende actief- en passiefposten van de balans en regelt ze de berekening van de technische voorzieningen.

De tenuitvoerlegging van het nieuwe kader vergt nog een aantal belangrijke uitvoeringsbepalingen. De technische adviezen van CEIOPS leidden tot ontwerp uitvoeringsmaatregelen die in 2010 werden besproken binnen EIOPC, het level 2 comité voor de verzekeringen. De Europese Commissie wenst het voorstel van uitvoeringsmaatregelen in juni 2011 voor te leggen aan het Europees Parlement en de Raad met de bedoeling ze tegen eind 2011 uit te vaardigen.

Naast de technische adviezen van CEIOPS is ook de vijfde kwantitatieve impactstudie⁴³ (QIS5) een belangrijk onderdeel in de voorbereiding van de uitvoeringsmaatregelen. Deze studie liep tot eind november 2010 en zal eind april 2011 resulteren in een Europees rapport.

De onderwerpen die in de uitvoeringsmaatregelen aan bod zullen komen zijn talrijk en een aantal maatregelen zijn nog voorwerp van discussie. Zo ondermeer het gebruik van een illiquiditeitspremie in de discontovoet, de grenzen van de lopende contracten en de behandeling van de deelnemingen. De uiteindelijke vereisten zullen afhankelijk zijn van het resultaat van de discussie en van de uiteindelijke calibratie die zal worden weerhouden. Verwacht wordt dat de resultaten van de QIS5 oefening de beoordeling van de uitvoeringsmaatregelen in belangrijke mate zullen beïnvloeden.

Voor de technische bijzonderheden die niet in de Europese uitvoeringsmaatregelen zijn geregeld zullen de toezichthouders binnen EIOPA richtlijnen en standaarden opstellen (*level 3 guidance*). Deze werkzaamheden werden inmiddels al opgestart.

De CBFA is gestart met de technische voorbereiding van de omzetting naar Belgisch recht van de Solvency II - richtlijn. De omzetting van de Europese regelgeving noopt tot een fundamentele herziening van de gehele Belgische verzekeringswetgeving. Daarbij zal een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de prudentiële regels enerzijds en de regels inzake bescherming van de verzekeringnemer, de begunstigden en de derde belanghebbenden anderzijds.

Het prudentiële luik zal bestaan in een getrouwe omzetting van de richtlijn, die maximale harmonisatie nastreeft en dus geen ruimte biedt voor bijkomende of specifieke nationale verplichtingen.

Naast de voorbereiding van de reglementaire teksten, heeft de CBFA ook initiatieven genomen om de verzekeringsonderneming voor te bereiden op het nieuwe prudentiële kader. Zo richtte zij op 12 februari 2010 een mededeling aan de verzekeringsondernemingen om hen aan te sporen met de voorbereiding van Solvency II te starten en om deel te nemen aan de bovenvermelde QIS 5-oefening.

In de mededeling verzocht de CBFA de instellingen ook haar in te lichten over hun plan van aanpak om te voldoen aan de vereisten van de Solvency II-richtlijn. Tevens werd gepeild naar de intenties van de verzekeringsondernemingen met betrekking tot het gebruik van interne modellen voor de berekening van de prudentiële kapitaalvereisten. Deze modellen zullen immers door de CBFA moeten worden goedgekeurd.

In 2011 zal de CBFA zijn verwachtingen inzake het proces van *pre application* van interne modellen aan de sector kenbaar maken.

Ook voor de omzetting van de regels inzake de bescherming van de verzekeringnemer zal een zo getrouw mogelijke omzetting van de richtlijn worden beoogd.

3.1.2. Aanpassing van de boekhoudnormen

Herziening van IAS 39 – Opname van financiële instrumenten

In november 2008 is de IASB van start gegaan met een project dat tot doel had de complexiteit te verminderen van IAS 39 die betrekking heeft op de opname en waardering van financiële instrumenten. In 2009 kwam dit project door de financiële crisis en op verzoek van de G20 in een stroomversnelling terecht en besloot de IASB om de herziening van de standaard in drie fases te laten verlopen: (1) classificatie en waardering, (2) depreciatie en oninbaarheid en (3) boekhoudkundige verwerking van afdekkingstransacties.

In november 2009 werd de eerste fase afgerond met de publicatie van een nieuwe standaard, IFRS 9. Enerzijds is de indeling van de financiële activa in vier categorieën die door IAS 39 was ingevoerd, vervangen door een onderverdeling in twee categorieën: de financiële activa die tegen reële waarde worden gewaardeerd en

42 Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf, PB L 335 van 17 december 2009.

43 Zie tevens jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 48 en 49.

de financiële activa die tegen geamortiseerde kostprijs worden gewaardeerd. Om uit te maken welke waarderingmethode de entiteiten kunnen toepassen, worden beginselen gehanteerd die het economisch model van de instelling weerspiegelen. Anderzijds voert IFRS 9 de regels in voor de financiële verplichtingen. De IASB heeft de huidige regels gehandhaafd die voor het merendeel van de verplichtingen een waardering tegen geamortiseerde kostprijs opleggen. Wel heeft de IASB de verwerking van het "own credit risk" gewijzigd (de weerslag van het kredietrisico van de entiteit zelf op haar financiële positie) die door het Bazelcomité als problematisch werd bestempeld. Voortaan worden waardeveranderingen ingevolge het "own credit risk" niet langer rechtstreeks opgenomen in de resultatenrekening maar verwerkt als een variatie van het eigen vermogen (tenzij het financiële instrumenten betreft die gehouden worden voor handelsdoeleinden). Op te merken valt dat de nieuwe standaard nog niet werd goedgekeurd door de Europese Unie die er de voorkeur aan geeft zich pas uit te spreken als het volledige project is afgerond.

Daarnaast heeft de IASB, eveneens in november 2009, een *exposure draft* gepubliceerd over een waardeverminderingmodel voor de financiële activa die op geamortiseerde kostprijs gewaardeerd staan. Tijdens de financiële crisis was immers duidelijk geworden dat de boekhoudkundige verrekening van de geleden verliezen op bepaalde financiële instrumenten via het waardeverminderingmodel 'incurred loss model' te laat werd uitgevoerd. Teneinde dit probleem te verhelpen heeft de IASB besloten om een model uit te werken dat een snellere boekhoudkundige verwerking van de verwachte verliezen op de kredieten toelaat, m.a.w. een zogenaamd 'expected loss model'. Na de publicatie van deze *exposure draft* volgde een periode van intensieve consultatie. Vervolgens werd het model gewijzigd, onder meer ingevolge de aanbevelingen van het Bazelcomité die erop gericht waren het model operationeler te maken. In 2011 zal de nieuwe versie van het model opnieuw ter raadpleging worden rondgestuurd via een *exposure draft*.

Tot slot heeft de IASB in het laatste kwartaal van 2010 een *exposure draft* gepubliceerd over de herziening van de boekhoudkundige verwerking van afdekkingstransacties. De IASB wenst de huidige benadering met zeer gedetailleerde regels te vervangen door een boekhoudkundige verwerking die uitgaat van een aantal beginselen en beter afgestemd is op de wijze waarop de banken hun posities beheren.

Ook de Amerikaanse regelgever op boekhoudkundig vlak, de FASB, heeft een *exposure draft* gepubliceerd over de boekhoudkundige verwerking van financiële instrumenten. In tegenstelling tot de IASB heeft de FASB niet in fasen gewerkt maar onmiddellijk een volledig uitgewerkt voorstel gepubliceerd. Dit voorstel houdt in dat de financiële instrumenten, op enkele uitzonderingen na, tegen reële waarde gewaardeerd worden. In zijn commentaar geeft het Bazelcomité aan een lichte voorkeur te hebben voor de IASB-benadering.

Herziening van IFRS 4 – Boekhoudkundige verwerking van verzekeringscontracten

In juli 2010 heeft de IASB een ontwerpvoorstel gepubliceerd over de boekhoudkundige verwerking van verzekeringscontracten volgens IFRS (ED/2010/8 *Insurance Contracts*). Dit ontwerpvoorstel is bestemd om de huidige norm IFRS 4, *Verzekeringscontracten*, die bedoeld was als overgangsnorm, te vervangen door een meer gedetailleerde norm die een geharmoniseerde boekhoudkundige verwerking van de schulden die voortvloeien uit verzekeringscontracten, bewerkstelligt.

In het ontwerpvoorstel wordt voorgesteld om eenzelfde waarderingmethode toe te passen voor alle soorten verzekeringscontracten die zijn uitgegeven door entiteiten (en herverzekeringcontracten in het bezit van entiteiten), zij het een vereenvoudigde methode voor bepaalde contracten met een korte looptijd. Deze methode is gestoeld op het beginsel dat een verzekeringscontract een homogeen geheel van rechten en verplichtingen doet ontstaan die vertaald worden in een instroom van kasmiddelen (premies) en een uitstroom van kasmiddelen (prestaties en schadeloosstellingen). Volgens het ontwerpvoorstel dient de verzekeraar op dit geheel van kasstromen een gemoduleerde waarderingmethode toe te passen die vier componenten bevat.

De eerste en tevens voornaamste van deze vier componenten is een up-to-date raming van de toekomstige kasstromen. Deze raming is gebaseerd op de mate waarin wordt verwacht dat toekomstige gebeurtenissen zich voordoen bij de uitvoering van het contract. Een voorbeeld is dat het gedekte risico bewaarheid wordt of dat de toekomstige premies worden uitbetaald. Bij deze analyse moet tegelijkertijd rekening worden gehouden met de waarschijnlijkheidsfactor dat de toekomstige gebeurtenissen zich voordoen, met hun verwachte intensiteit (bijvoorbeeld de omvang van het gedekte risico) en met het ogenblik waarop de gebeurtenissen zouden kunnen optreden. Volgens de aanbevelen benadering dienen alle mogelijke scenario's in aanmerking te worden genomen en dient op elk scenario een wegingsfactor te worden toegepast die de verwachtingen van de verzekeraar weerspiegelt.

De tweede component is de tijdswaarde van het geld die overeenstemt met de geactualiseerde kasstromen op basis van een actualisatievoet die de kenmerken van de verzekerings-schuld weergeeft.

De derde component is een expliciete aanpassing volgens risico die toegepast dient te worden volgens een van de drie aanbevelen methodes in het ontwerpvoorstel.

Tot slot moet in de waardering van de verzekerings-schuld een residuele marge zijn opgenomen die aanvankelijk zodanig gekalibreerd is dat de verzekeraar geen enkele winst in rekening brengt op het ogenblik dat een verzekeringscontract wordt ondertekend. Een dergelijke winst kan met name ontstaan als de verwachte premies de verwachte uitstroom van kasmiddelen overstijgen.

30 november 2010 is de uiterste datum waarop reacties worden ingewacht op het ontwerpvoorstel.

De CBFA heeft op actieve wijze deelgenomen aan de debatten over de voorgestelde standaarden in de internationale organisaties waar zij lid van is en die commentaarbrieven hebben overgemaakt aan de IASB.

De IASB meent de IFRS 4-standaard in juni 2011 te kunnen afwerken, rekening houdend met de ontvangen commentaar.

3.1.3. Governance

Naar aanleiding van de financiële crisis werden een aantal zwakheden vastgesteld in het interne bestuur van financiële instellingen. Diverse internationale instanties hebben het dan ook nodig geacht om bestaande principes rond intern goed bestuur ("internal governance" of "corporate governance") aan te scherpen.

Uit de analyses die in de loop van 2009 en 2010 werden gemaakt, komen voornamelijk volgende zwakheden naar voor: het gebrek aan gepaste organisatiemaatregelen om de complexe structuur van vaak internationaal actieve financiële groepen voldoende te ondervangen (bijvoorbeeld lacunes in rapporteringslijnen of onduidelijk toegewezen verantwoordelijkheden), belangenconflicten tussen moeder- en dochterinstellingen die niet afdoende worden beheerd, een te weinig doortastende en kritische toezichtsfunctie van het leidinggevende orgaan, onvoldoende kennis van de eigen activiteiten en producten, onvoldoende geïntegreerde interne controles binnen de organisatie en een risicobeheerfunctie die kampt met een gebrek aan gezag en expertise of geen zicht heeft op alle risico's die de onderneming loopt. De rode draad doorheen deze vaststellingen is niet zozeer een gebrek aan regels omtrent *internal governance* en ook niet het ontbreken van een beleid eromtrent in de instellingen, maar wel de zwakke implementatie van de regels in het dagdagelijkse functioneren van financiële instellingen, zeker in crisissituaties.

De OESO die op het internationale vlak het voortouw neemt inzake de uitbouw van *corporate governance* standaarden, heeft in de loop van de verslagperiode drie verslagen gepubliceerd met aandachtspunten en aanbevelingen tot verbetering, om te komen tot een meer effectieve toepassing van de OESO *Principles on Corporate Governance* van 2009⁴⁴.

Voor het *Basel Committee on Banking Supervision* was het werk van de OESO een belangrijke inspiratiebron voor de herwerking van de principes inzake *Enhancing Corporate Governance for Banking Organisations* uit 2006⁴⁵. Het nieu-

we document, gepubliceerd in oktober 2010, bevat volgende belangrijke punten:

- de rol en het functioneren van de *board* (raad van bestuur) wordt zeer uitvoerig uitgewerkt : de raad van bestuur moet opnieuw zijn verantwoordelijkheid kunnen nemen bij de bepaling van de algemene bedrijfsstrategie, in het bijzonder op het vlak van risicoappetijt;
- voor het eerst wordt de groepsdimensie van de *governance* behandeld waarbij een evenwicht werd nagestreefd tussen de groepsbelangen en de belangen van de lokale stakeholders van de dochterondernemingen;
- binnen het internecontrolesysteem staat *risk management* centraal - de Chief Risk Officer krijgt een sleutelfunctie;
- belangrijke principes als "*know your structure*", "*understand your structure*" en "*know your business*" worden verder ontwikkeld;
- wat remuneratie betreft wordt verwezen naar de *FSB Principles and Implementation Standards*⁴⁶;
- de transparantievereisten rond de implementatie van de *governance* principes worden verhoogd;
- de rol van de toezichthouders op het vlak van *governance* wordt beklemtoond, zowel inzake preventief toezicht als inzake maatregelen en sancties die moeten genomen worden in geval van zwakke *governance* praktijken.

Op Europees niveau nam CEBS een gelijkaardig initiatief⁴⁷, met de publicatie, in oktober 2010, van een consultatiedocument voor een *Guidebook on Internal Governance*. Dit verenigt voor het eerst alle CEBS richtsnoeren die specifiek betrekking hebben op *internal governance*. Hierdoor wordt het belang van *internal governance* als een fundament voor de gehele organisatie en haar prudentieel management onderstreept. De *High-level Principles on Risk Management* (gepubliceerd in februari 2010) en de *High-level Principles on Remuneration* (gepubliceerd in april 2009) worden in dit *guidebook* geïntegreerd.

De Europese Commissie heeft in juni 2010 tevens een *Green paper on Corporate Governance in Financial Institutions* gepubliceerd. Te verwachten valt dat dit document in de loop van 2011 zal uitmonden in een formeel voorstel tot bijkomende primaire regelgeving op het vlak van *governance*.

Deze internationale initiatieven zullen binnen de CBFA leiden tot een herziening van de circulaire inzake prudentiële verwachtingen van de CBFA inzake het deug-

44 *Corporate governance lessons from the financial crisis*, OCDE, februari 2009; *Corporate governance and the financial crisis: Key findings and main messages*, OCDE, juni 2009; *Conclusions and emerging good practices to enhance implementation of the Principles*, OCDE, februari 2010.

45 Voor de verzekeringssector kan men de IAIS, *Issues Paper on Corporate Governance* van juli 2009 signaleren. Dit werk zal uiteindelijk leiden tot een herziening van de *Insurance Core Principles* (ICP). In 2010 werd in dit kader reeds de gewijzigde ICP 5 gepubliceerd omtrent *Suitability of Persons*.

46 Zie dit verslag, p. 14.

47 Voor de verzekeringssector kan men verwijzen naar *CEIOPS' Advice for Level 2 Implementing Measures on Solvency II: System of Governance*, CEIOPS-29/09, oktober 2009.

delijk bestuur van financiële instellingen⁴⁸. Deze herziening wordt in de loop van 2011 opgestart.

3.1.4. Specifieke internationale ontwikkelingen in de verzekeringssector

Gezien de significante veranderingen in het financiële landschap stelde de IAIS (*International Association of Insurance Supervisors*) haar agenda bij met een bijzondere aandacht voor de impact van de financiële crisis op de verzekeringssector en het bevorderen van de financiële stabiliteit: de *Financial Stability Task Force* wordt een volwaardig comité (*Financial Stability Committee* - FSC) rapporterend aan het *Executive Committee*. De IAIS is van oordeel dat de verzekeringssector een aangepast beleid behoeft, waarbij de ervaringen en ontwikkelingen in de banksector als leidraad kunnen dienen, zonder de specificiteiten van de verzekeringssector uit het oog te verliezen. De CBFA volgt de werkzaamheden van het *Financial Stability Committee* van nabij op.

De evoluerende marktomstandigheden hebben ook geleid tot een uitbreiding van de algemene herziening van de *Insurance Core Principles*, opgestart in 2008. Deze herziening heeft als doel de structuur, samenhang en de toepasselijkheid van het geheel van de principes, standaarden en richtlijnen te verbeteren en te moderniseren. Zo zullen deze worden aangevuld met een specifiek beginsel met betrekking tot macro-prudentieel toezicht en wordt de ontwikkeling van standaarden en richtlijnen met betrekking tot het groepstoezicht versneld.

Tijdens 2009 en 2010 heeft de Algemene ledenvergadering haar goedkeuring verleend aan verschillende principes, standaarden en richtlijnen met betrekking tot solvabiliteit (nl. de structuur en de toereikendheid van kapitaal), groepstoezicht (met ingebrip van het gebruik van colleges van toezichthouders en de behandeling van ongereguleerde entiteiten), crisisbeheer en grensoverschrijdende samenwerking, erkenning, governance, risicobeheer, beleggingen, herverzekeringen en andere vormen van risicotransferten. De volledige herziene lijst van beginselen, standaarden en richtlijnen zal tegen eind 2011 door de Algemene ledenvergadering worden aangenomen.

Reeds vóór de financiële crisis groeide binnen de IAIS de consensus dat de ontwikkeling van een algemeen raamwerk inzake solvabiliteit zich opdrong, gezien het groeiend belang en de toenemende complexiteit van internationaal actieve verzekeringsgroepen en de reglementaire ontwikkelingen in de banksector. Dergelijk initiatief moet de risico's die ongereguleerde entiteiten binnen een verzekeringsgroep kunnen creëren opvangen en het moet arbitrage tussen de verschillende financiële regels vermijden.

Het Executive Committee gaf in januari 2010 zijn goedkeuring voor de ontwikkeling van een algemeen raamwerk inzake solvabiliteit voor internationaal actieve verzekeringsgroepen (*Common Framework for the Supervision of Internationally Active Insurance Groups*). Naast kwantitatieve en kwalitatieve solvabiliteitsvereis-

ten zal dat bepalingen bevatten over de groepsstructuur en het toezicht in normale en in stress situaties en worden er mechanismen uitgewerkt voor de samenwerking tussen toezichthouders. De ontwikkeling van de nieuwe normen zal 3 jaar in beslag nemen, met tussentijdse publieke consultaties. Daarna volgt een fase van toetsing, bij wijze van *impact assessments*, en van calibratie.

De ontwikkeling van het raamwerk wordt aangestuurd door de daartoe opgerichte *Common Assessment Framework Task Force*, aangevuld door de respectievelijke subcomitees, dat rechtstreeks aan het *Executive Committee* rapporteert. De CBFA neemt actief deel aan deze werkzaamheden, zowel vanuit de *Task Force*, als vanuit het *Solvency & Actuarial Issues Subcommittee*, het *Accounting Subcommittee* en het *Insurance Contracts Subcommittee*.

3.2. Microprudentiële aandachtspunten

3.2.1. Herstelprogramma's Europese Commissie

In haar jaarverslag van 2008-2009 ging de CBFA uitgebreid in op de gevolgen van de financiële crisis voor de Belgische financiële instellingen, inzonderheid voor de bankgroepen Dexia en KBC en de verzekeringsgroep Ethias⁴⁹.

Dexia diende in 2008 en 2009 een beroep te doen op verschillende steunmaatregelen van de overheid. In oktober 2008 voerde Dexia een kapitaalverhoging door ter waarde van 6 mia EUR waarop de Belgische federale en regionale overheden, evenals de Franse overheid intekenden samen met een aantal bestaande referentieaandeelhouders. In diezelfde maand stelden de Belgische en Franse Centrale Bank noodliquiditeitssteun ter beschikking van de groep en ondertekenden de Belgische, Franse en Luxemburgse overheden een garantieregeling voor bepaalde financieringen van Dexia, een garantie die in 2009 werd hernieuwd. Tot slot werkte Dexia in het kader van de verkoop van haar Amerikaanse dochter *Financial Security Assurance Holdings Inc.* aan *Assured Guaranty Inc.* in november 2008 met de Belgische en Franse overheid een garantieregeling uit, die betrekking had op de gestructureerde *Financial Products* portefeuille voor een totaal notioneel bedrag van om en bij de 17MM USD.

Ook KBC Groep (KBC) moest einde 2008 en begin 2009 een beroep doen op de Belgische en Vlaamse overheden voor een kapitaalinjectie van 7MM EUR. Bovendien verleende de Belgische Staat begin 2009 een garantie op een gestructureerde kredietportefeuille bestaande uit *Collateralized Debt Obligations* (CDOs) met een notionele waarde van om en bij de 20MM EUR.

De groep Ethias heeft steun gekregen van de federale overheid, het Vlaamse gewest en het Waalse gewest in de vorm van een kapitaalverhoging van 1,5 MM EUR. Bovendien heeft de verzekeringsgroep toestemming gevraagd en verkregen om te mogen toetreden tot het Bijzonder Beschermingsfonds voor Deposito's en Levensverzekeringen (dat is opgericht bij koninklijk be-

48 Circulaire PPB-2007-6-CPB-CPA d.d. 30 maart 2007.

49 Zie jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 43 e.v.

sluit van 14 november 2008) teneinde haar contractuele verbintenissen in het kader van tak 21 te waarborgen.

De steunmaatregelen van de Belgische en regionale overheden werden door de Europese Commissie aangemerkt als staatssteun. De betrokken groepen dienden een herstructureringsplan uit te werken om hun levensvatbaarheid te herstellen. De Europese Commissie eist daarbij een betekenisvolle eigen bijdrage van de ontvanger van de staatssteun en waakt erover dat het plan geen mededingingsbepurende maatregelen bevat.

Op 18 november 2009 heeft de Europese Commissie beslist (EC beslissing n° C 18/2009) geen bezwaar te uiten tegen het herstructureringsplan van KBC. Gedurende de uitvoering van het tot eind 2013 lopende herstructureringsplan moet KBC voldoen aan een aantal gedragsbepalingen en moet zij een aantal herstructureringen doorvoeren onder de vorm van desinvesteringen en de afbouw van bepaalde activiteiten.

Op 26 februari 2010 heeft de Europese Commissie (EC beslissing n° C 9/2009) vervolgens geen bezwaar geuit tegen het herstructureringsplan van Dexia. Ook Dexia moet gedurende de uitvoering van het tot eind 2014 lopende herstructureringsplan voldoen aan een aantal gedragsbepalingen en een aantal herstructureringen doorvoeren met het oog op een aanzienlijke inkrimping van de balans.

Op 8 mei 2010 heeft de Europese Commissie eveneens geconcludeerd dat de steun die Ethias had gekregen, rekening houdend met de maatregelen die waren opgenomen in haar herstructureringsplan, conform was aan het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie. De Commissie heeft dan ook haar definitieve toestemming verleend voor de herkapitalisatie die in 2008 was doorgevoerd. Het herstructureringsplan houdt een aanpassing in van de activiteiten van Ethias, waaronder het afstoten van de levensverzekeringsactiviteit voor particulieren tegen 2013 en het onmiddellijk staken van de commercialisering van nieuwe contracten, het afbouwen van de risicopositie in Dexia-aandelen, het zich terugtrekken uit bepaalde dochterondernemingen en een algemeen herstel van de rentabiliteit.

De Europese Commissie volgt de uitvoering van het herstructureringsplan door KBC via een omstandige periodieke verslaggeving vanwege de groep. Daarnaast belastte de Europese Commissie een onafhankelijke expert, de *monitoring trustee*, met de opvolging van bepaalde desinvesteringen waartoe KBC zich heeft verbonden. Voor Dexia en Ethias is het de onafhankelijke expert of *trustee* die de Europese Commissie verslag uitbrengt over de uitvoering van het volledige goedgekeurde herstructureringsplan.

In de procedure voor de goedkeuring van de staatssteun en in de opvolging van de voorwaarden, is de CBFA als prudentiële toezichthouder geen partij. Gelet op het feit dat de goede uitvoering van de door de Europese Commissie goedgekeurde plannen, of het gebrek daaraan, beslist relevant zijn voor het prudentieel toezicht

van de CBFA op de betrokken instellingen, wordt de CBFA door de instellingen en onafhankelijke experts wel stipt op de hoogte gehouden over de voortgang van de uitvoering van de herstructureringsplannen.

3.2.2. De werking van de colleges

Zoals in het vorige verslag uitgebreid toegelicht⁵⁰, zijn de toezichtcolleges een belangrijk instrument geworden in de organisatie van het prudentieel toezicht op financiële groepen die grensoverschrijdend actief zijn. Met toepassing van de Europese en internationale regels ter zake, functioneert het toezichtcollege niet alleen als een draaischijf van de uitwisseling van informatie tussen de betrokken toezichthouders, maar ook als de plaats waar onder de leiding van de *home* toezichthouder gezamenlijke risicobeoordelingen worden gemaakt en beslissingen genomen, en - inzonderheid in geval van crisis - toezichtacties worden gecoördineerd.

Deze colleges zijn tevens geschikte fora voor uitwisseling van ervaringen inzake het prudentieel toezicht in de praktijk. Hierdoor wordt een harmonisering van de verschillende toezichtmethodes bewerkstelligd. Ten slotte geven de colleges gestalte aan de samenwerking die onontbeerlijk is voor de evaluatie van het *Internal Capital Adequacy Assessment Process* (ICAAP) van transnationale dienstengroepen.

Als consoliderende toezichthouder van Dexia, KBC en Ageas staat de CBFA zelf in voor de aansturing van de betrokken toezichtcolleges en voor de organisatie van de bijeenkomsten en toezichtacties.

Het toezicht op geconsolideerde basis heeft niet tot gevolg dat de CBFA individueel toezicht uitoefent op elke in de geconsolideerde positie opgenomen onderneming. Iedere toezichthouder blijft bevoegd voor het vennootschappelijke solo- en gesubconsolideerd toezicht op de gereglementeerde ondernemingen uit elk van deze groepen.

Met het oog op een doeltreffende uitwisseling van informatie binnen de toezichtcolleges, ontwikkelde de CBFA in 2010 een *home-host supervisory collaboration tool*⁵¹, zijnde een beveiligd webplatform waarop de betrokken toezichthouders documenten en informatie kunnen uitwisselen.

Dexia

Het algemene toezichtcollege van Dexia telt toezichthouders van 12 Europese en 4 niet-Europese landen. Terwijl alle toezichthouders deelnemen aan het uitgebreide toezichtcollege, vormen de CBFA en de ACP (Frankrijk)⁵² en CSSF (Luxemburg)⁵³ in hun hoedanigheid van toezichthouders van de belangrijkste entiteiten van de groep, een kerncollege.

50 Zie Jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 34.

51 Zie dit verslag, p. 84.

52 Autorité de Contrôle Prudentiel, onderdeel van la Commission Bancaire.

53 Commission de surveillance du secteur financier.

Dit kerncollege volgt nauwgezet de uitvoering op van het herstructureringsplan van de groep⁵⁴, en voert zeer regelmatig gemeenschappelijke prudentiële analyses en gezamenlijke inspecties uit.

In maart 2010 organiseerde de CBFA een uitgebreid college voor Dexia waarbij de betrokken toezichthouders informatie uitwisselden, een gemeenschappelijke beoordeling deden van de risico's voor de groep, de prudentiële activiteiten en acties toelichtten en waar nodig coördineerden. Verder behandelden thematische colleges topics zoals ICAAP en *Supervisory Review and Evaluation Process* (SREP), waarbij de toezichthouders het interne beoordelingsproces van het economisch kapitaal en de toereikendheid van de prudentiële eigenvermogensvereiste rekening houdend met het risicoprofiel van de groep onder de loep namen.

Eind mei 2010 organiseerde de CBFA met de betrokken verzekeringstoezichthouders een college over de verzekeringsactiviteiten van de groep.

KBC

Het toezichtcollege van KBC brengt de toezichthouders van 10 Europese en 4 niet-Europese landen samen. Omdat de meeste buitenlandse bankdochters van KBC van wezenlijk belang zijn, hetzij omwille van hun aandeel in het risicoprofiel van de groep betreft, dan wel wegens hun specifiek risicoprofiel in hun land van herkomst, organiseert de CBFA geen kerncollege, maar nodigt zij alle toezichthouders uit op de collegevergaderingen.

De CBFA organiseerde als consoliderend toezichthouder van KBC in januari 2010 een algemeen college met onderwerpen zoals het door de Europese Commissie goedgekeurde herstructureringsplan van KBC en de reorganisatie van de risk management functie binnen de groep. Tevens vonden thematische colleges plaats rond ICAAP en SREP.

In juni 2010 vond met de betrokken verzekeringstoezichthouders een college over de verzekeringsactiviteiten van de groep plaats.

Ageas

Als consoliderend toezichthouder van Ageas bracht de CBFA in juni 2010 een algemeen college samen met 8 toezichthouders om de gemeenschappelijke beoordeling van het risicoprofiel van de groep en de coördinatie van de komende Solvency II werkzaamheden te bespreken.

Als toezichthouder van de lidstaat van ontvangst neemt de CBFA tenslotte ook deel aan de Supervisory colleges georganiseerd door de home toezichthouders van een aantal Europese kredietinstellingen.

3.2.3. Icaap-oefening

De eigen-vermogensreglementering steunt voor de berekening van de kapitaaltoereikendheid van een financiële instelling op twee pijlers. In de eerste pijler berekent de instelling de vereisten voor een beperkt aantal risico's (krediet-, markt-, operationeel risico) en haar eigen vermogen volgens de reglementaire criteria. In de tweede pijler moet de instelling het geheel van haar risico's meten en nagaan of daar voldoende kapitaal tegenover staat, en dit volgens een bedrijfseigen proces, het ICAAP of *Internal Capital Adequacy Assessment Process*⁵⁵.

Deze ICAAP benadering vertegenwoordigt een nieuwe wijze van communicatie tussen instellingen en toezichthouder over hun risico's en hun risicoprofiel en deze nieuwe instrumenten en werkwijze zijn noodzakelijkerwijze evolutief: zowel de toezichthouder als de instellingen zullen een leercurve doormaken. De tot nog toe gemaakte aanbevelingen en de chronologie van de behandelde dossiers tonen dat dit leerproces nog geen eindpunt heeft bereikt. Met name behoeft het begrip 'risico' voor de sector verdere verfijning en uitdieping.

De ICAAP-benadering is ook onlosmakelijk verbonden met de SREP-methodologie, die de evaluatie van het globale risicoprofiel van de banken tot doel heeft. Op basis van het ICAAP en haar appreciatie van alle overige elementen van het dossier legt de CBFA aan de instellingen de minimale prudentiële eigen vermogensvereisten op.

De CBFA heeft in de verslagperiode bijzondere aandacht besteed aan het onderzoek en de beoordeling van het ICAAP van de Belgische systeemrelevante bankgroepen. Zo heeft zij voor de financiële groepen waarvoor zij optreedt als consoliderende *home* toezichthouder (Dexia en KBC) binnen het raamwerk van de respectieve toezichtcolleges twee uitgebreide ICAAP-inspecties uitgevoerd met de actieve medewerking van een aantal *host* toezichthouders. Deze onderzoeken werden uitgevoerd op het niveau van de moeder en hadden onder meer aandacht voor het algemene opzet van het ICAAP, de inbedding ervan in de *governance* structuur, het effectieve gebruik ervan voor het sturen van hun strategie en beleid, de methodologische uitwerking van het proces, de ondersteunende raamwerken inzake modelontwikkeling en infrastructuur.

De onderzoeken resulteerden in gezamenlijke ICAAP-inspectieverlagen die de CBFA aan de groepen toezond na bespreking en fiattering binnen de toezichtcolleges. In het verlengde van de onderzoeken op groepsniveau, voerden sommige *host* toezichthouders ook een aantal onderzoeken uit op het ICAAP van de groepsentiteiten onder hun toezicht. Op vraag van de CBFA rapporteerden de betrokken *host* toezichthouders hun bevindingen met behulp van specifieke ICAAP-scorecards, zodat deze lokale resultaten passend in de globale beoordeling konden worden opgenomen.

54 Zie dit verslag, p. 34.

55 Jaarverslag 2008-2009, p. 30.

In de gevallen waar zij als *host* toezichthouder optreedt, heeft de CBFA hetzij op eigen initiatief, hetzij op vraag van de *home* toezichthouder, ICAAP-gerelateerde onderzoeken verricht. De bevindingen hiervan werden meegedeeld en afgestemd met de consoliderende *home* toezichthouder.

De ICAAP-onderzoeken van 2010 zijn een belangrijke bouwsteen van het SREP⁵⁶ waarin alle toezichthouders van een gegeven toezichtcollege onder de leiding van de *home* toezichthouder in 2011 een gezamenlijke beslissing moeten nemen over de toereikendheid van het kapitaal van de groep en van de individuele instellingen die er deel van uitmaken (*Joint Capital Decision*).

Ook voor de Belgische banken die geen deel uitmaken van de systeemrelevante groepen vormde de analyse van het ICAAP een onmiskenbaar onderdeel van de prudentiële controlewerkzaamheden in 2009 en 2010. Medio 2009 startte de uitvoering van het controleplan m.b.t. het ICAAP voor de betrokken kredietinstellingen. Daarbij kregen de instellingen met specifieke risico's de voorrang ("*risk based approach*").

3.2.4. Liquiditeitsbeheer en risicoconcentratie

Met haar reglement van 27 juli 2010 heeft de CBFA kwantitatieve liquiditeitsnormen opgelegd die aansluiten bij de internationale liquiditeitsnormen die in ontwikkeling zijn. Zowel op niveau van de groep als op niveau van de individuele Belgische kredietinstellingen moeten de Belgische bancaire groepen permanent over een aanvaardbare liquiditeitspositie beschikken. Het reglement wordt verder besproken in het verslag van het directiecomité⁵⁷.

Naast de kwantitatieve benadering heeft de CBFA gedurende de voorbije verslagperiode ook bijzondere aandacht besteed aan de manier waarop het liquiditeitsbeheer bij instellingen is georganiseerd. Daartoe werd onder meer de reglementaire rapportering aan een kritisch nazicht onderworpen, en het beheer van het liquiditeitsrisico getoetst aan de kwalitatieve vereisten inzake liquiditeitsbeheer⁵⁸. Van alle instellingen werd verwacht dat zij over de conformiteit van het liquiditeitsbeheer een formele documentatie, en indien nodig actieplan, zouden overmaken aan de CBFA.

Vornoemde analyses lieten toe kwalitatieve en/of kwantitatieve *outliers* inzake liquiditeitsbeheer beter te situeren. Van deze *outliers* werd stelselmatig een actieplan verwacht. Bij een aantal onder hen voerde de CBFA on-site inspecties uit, soms in samenwerking met buitenlandse toezichthouders. De vaststellingen en acties hebben o.m. betrekking op de organisatie, de rol van het risicobeheer, stress testing, ondersteuningsmechanismen, interne ratio's etc. Voor instellingen die behoren tot internationaal actieve groepen waarvoor supervisory colleges worden georganiseerd, werden het liquiditeits-

beheer en de liquiditeitspositie zowel vanuit een *home* als een *host* perspectief stelselmatig besproken.

Ter voorbereiding op de wijzigingen inzake risicoconcentratienormen, maakte de CBFA de instellingen die een onmiddellijke impact zouden ondervinden van deze nieuwe normen attent op de gevolgen van de nieuwe reglementaire limieten voor de interne organisatie en werking van de instellingen. Over de periode 2011 - 2012 dienen de instellingen die nog niet voldoen aan deze nieuwe risicoconcentratienormen een actieplan voor te leggen om aan te tonen dat ze in staat zijn deze na te leven tegen begin 2013.

3.2.5. Renterisico

De prudentiële vereisten inzake renterisico in het *banking book*,⁵⁹ bestaan uit een kwalitatief luik betreffende de gepastheid van het risicobeheer en een kwantitatief luik waarbij op basis van de prudentiële rapportering wordt opgevolgd welke impact een plotse en onverwachte rentebeweging heeft op o.m. de economische waarde van het *banking book* van de instelling.

De controlediensten hebben transversale analyses uitgevoerd met als doel de praktische uitwerking van de prudentiële vereisten door de instellingen te toetsen. Daarbij ging specifieke aandacht naar de grondslagen voor de berekeningen opgenomen in de prudentiële rapportering ter zake. Deze controles - gaande van informatieaanvragen tot inspecties ter plaatse - hebben geleid tot enkele fundamentele bemerkingen.

Op basis van deze analyses, evenals de werkzaamheden op niveau van CEBS⁶⁰, blijkt de noodzaak om de instructies aan de instellingen op bepaalde punten te preciseren om een vergelijkbaar beeld te bekomen.

4. Gedragstoezicht en bescherming van de financiële consument

4.1. Evolutie van het toezichtskader

4.1.1. Op Internationaal niveau - IOSCO

In 2010 is IOSCO overgegaan tot de herziening van de "*Objectives and Principles of Securities Regulation*", de internationale standaarden voor de regulering van en het toezicht op de financiële markten die onder meer gehanteerd worden door het IMF en de Wereldbank voor hun *Financial Sector Assessment Programs*⁶¹.

De lessen getrokken uit de financiële crisis hebben geleid tot acht nieuwe *Principles*. Enkele nieuwe beginzinnen betreffen de *hedge funds*, de kredietbeoordelaars, de revisoren en de problematiek van de belangcon-

56 Zie hierboven

57 Zie CBFA Verslag DC, p. 32.

58 Circulaire CBFA_2009_18 van 8 mei 2009

59 Circulaire PPB-2006-17-CPB,

60 EBA, de opvolger van CEBS, zal in de loop van 2011 aanbevelingen formuleren.

61 De nieuwe *Principles* zijn gepubliceerd op de webstek van IOSCO (www.iosco.org).

flicten. Verder roept IOSCO de effectentoezichthouders op om zich niet enkel te concentreren op beleggersbescherming, gedragstoezicht en transparantie, maar ook aandacht te besteden aan systeemrisico's en de bevordering van de financiële stabiliteit binnen de sector van het effectentoezicht.

In de strategische doelstellingen van IOSCO voor de komende jaren ligt de nadruk op de uitwerking van en het toezicht op de implementatie van de internationale standaarden inzake effectentoezicht, de ontwikkeling van een onderzoekscapaciteit en de versterking van de internationale vertegenwoordiging van IOSCO⁶².

IOSCO verhoogt ook de druk op haar leden die nog niet zijn toegetreden tot haar multilateraal samenwerkingsakkoord, *IOSCO Memorandum of Understanding* of MOU genaamd, om hun wetgeving aan te passen zodat zij informatie kunnen uitwisselen conform dit MOU⁶³. Meer dan 70 toezichthouders wereldwijd passen dit MOU reeds toe wanneer zij onderling informatie uitwisselen. Die informatie heeft onder meer betrekking op de onderzoeken naar marktmisbruiken die steeds vaker een internationale dimensie hebben en die dankzij dit MOU nog efficiënter kunnen worden opgespoord en betuigd. In 2009 werd het MOU 1261 keer toegepast, waaronder 24 keer door de CBFA.

Tijdens de verslagperiode heeft IOSCO ook tal van initiatieven genomen in het kader van de door de G20⁶⁴ geformuleerde aanbevelingen ter versterking van de transparantie en de integriteit van de financiële markten. Zo heeft het *Technical Committee* van IOSCO een kader uitgewerkt voor de internationale samenwerking tussen effectentoezichthouders bij het dagdagelijks toezicht op marktdeelnemers met grensoverschrijdende activiteiten⁶⁵. De "*Principles regarding cross-border supervisory cooperation*" gelden als wereldprimeur op het vlak van het effectentoezicht en hebben onder meer betrekking op samenwerkingstechnieken zoals colleges van toezichthouders en Memoranda of Understanding. Deze beginselen vormen een kader waarbinnen individuele toezichthouders concrete afspraken kunnen maken in het licht van hun specifieke situatie⁶⁶.

In juni 2010 is de CBFA voor een termijn van twee jaar verkozen tot lid van het *Executive Committee*, dat IOSCO bestuurt en 19 toezichthouders verenigt. De CBFA werd door het *Executive Committee* ook verkozen tot lid van het *Audit Committee* van IOSCO.

4.1.2. Op Europees niveau

De herziening van de MiFID-richtlijn

Op 29 juli 2010 heeft CESR twee documenten gepubliceerd over de herziening van de MiFID-richtlijn inzake aspecten die verband houden met de beleggersbescherming en de beleggingsondernemingen⁶⁷: een technisch advies⁶⁸ en antwoorden op de verzoeken om bijkomende informatie van de Europese Commissie over de herziening van de MiFID-richtlijn⁶⁹. Deze documenten werden voorbereid door het *Investor Protection and Intermediaries Standing Committee* (IPISC), dat voorgezeten wordt door de voorzitter van de CBFA.

De voorstellen en commentaar die deze twee documenten bevatten, beogen een betere bescherming van de belegger en houden rekening met de ervaring die de verschillende toezichthouders van de lidstaten hebben opgedaan bij de dagelijkse toepassing van de MiFID-richtlijn sedert 1 november 2007, evenals met de lessen die uit de financiële crisis werden getrokken.

Deze documenten van CESR behandelen met name de volgende punten:

- het opnemen van telefoongesprekken en elektronische mededelingen;
- gegevens over de kwaliteit van de uitvoering van orders met betrekking tot financiële instrumenten;
- het onderscheid tussen complexe en niet-complexe financiële instrumenten, dat van belang is voor de beoordeling van de mate waarin een bepaalde beleggingsdienst of een bepaald beleggingsproduct gepast is;
- de definitie van het begrip "gepersonaliseerde aanbeveling";
- het toezicht op de verbonden agenten;
- de voordelen bij de verstrekking van diensten van vermogensbeheer;
- de beleggingsdienst die bestaat in het vast overnemen van financiële instrumenten.

In haar antwoord en op de verzoeken om bijkomende informatie van de Europese Commissie heeft CESR met name voorgesteld om in de MiFID-richtlijn bijkomende informatieverplichtingen op te nemen die door de beleggingsondernemingen moeten worden nageleefd bij de verkoop van OTC-derivaten (of andere complexe of op

62 IOSCO, Presidents Committee, "*Resolution on IOSCO's mission, goals and priorities*", juli 2010.

63 IOSCO, Presidents Committee, "*Resolution on IOSCO Multilateral Memorandum of Understanding concerning consultation and cooperation and the exchange of information*", juli 2010.

64 Zie www.g20.org.

65 IOSCO, Technical Committee, "*Principles regarding cross-border supervisory cooperation*", mei 2010.

66 In bijlage bij het document is een voorbeeld van een memorandum opgenomen dat de toezichthouders kan helpen bij het opstellen van bilaterale toezichtsafspraken.

67 Met "beleggingsondernemingen" worden hier de beleggingsondernemingen en de kredietinstellingen bedoeld wanneer zij beleggingsdiensten verrichten en/of beleggingsactiviteiten uitoefenen.

68 *CESR Technical Advice to the European Commission in the context of the MiFID Review - Investor Protection and Intermediaries*, CESR/10-859, 29 juli 2010.

69 *CESR's Responses to Questions 15-18 and 20-25 of the European Commission Request for Additional Information in Relation to the Review of MiFID*, CESR/10-860, 29 juli 2010.

maat gemaakte financiële instrumenten), evenals specifieke organisatorische vereisten voor de lancering van nieuwe producten of diensten.

Vier van de thema's die in de documenten van CESR aan bod komen, verdienen bijzondere aandacht.

Het eerste punt betreft het onderscheid tussen complexe en niet-complexe financiële instrumenten, dat van belang is voor de beoordeling van de mate waarin een bepaalde beleggingsdienst of een bepaald beleggingsproduct gepast is voor een specifieke belegger. De voorstellen van CESR hebben een verdere inperking tot gevolg van de categorie van niet-complexe financiële instrumenten en daardoor ook van het aantal types van financiële instrumenten die verkocht kunnen worden op *execution only*-basis, dit wil zeggen zonder dat de passendheid of de geschiktheid van het instrument voor de cliënt vooraf moet worden beoordeeld door de beleggingsonderneming die het instrument verkoopt⁷⁰. Zo wordt onder andere voorgesteld niet langer alle ICBE's automatisch als niet-complexe financiële instrumenten te beschouwen: volgens het voorstel van CESR zouden de gestructureerde ICBE's en de ICBE's die complexe technieken gebruiken voor portefeuillebeheer, namelijk beschouwd moeten worden als complexe financiële instrumenten.

Het tweede punt betreft de verbonden agenten van beleggingsondernemingen. CESR stelt voor hen de mogelijkheid te ontnemen om effecten of contanten van cliënten in bezit te houden⁷¹. Dit zou een belangrijke ontwikkeling zijn ten opzichte van de huidige situatie in België. Momenteel mogen agenten van beursvennootschappen in België namelijk wel effecten of contanten van cliënten aanhouden in naam en voor rekening van die vennootschappen.

Het derde punt betreft het begrip "voordelen" en de vraag of het niet gerechtvaardigd zou zijn te verbieden dat er bij het verstrekken van een dienst van portefeuillebeheer voordelen worden ontvangen of toegekend door een beleggingsonderneming, wat momenteel een gangbare praktijk is in België.

Het vierde punt betreft de lancering van nieuwe diensten of producten. CESR stelt voor om dergelijke lanceringen in de toekomst beter te omkaderen, door te preciseren welke soorten maatregelen de beleggingsondernemingen zouden moeten nemen. Deze maatregelen houden met name in dat meer verantwoordelijkheid wordt toegekend aan de compliancefunctie.

In het consultatiedocument over de herziening van de MiFID-richtlijn dat zij op 8 december 2010 gepubliceerd heeft, volgt de Europese Commissie grotendeels die voorstellen en dit commentaar⁷², die zij op bepaalde punten aanvult.

Voor wat het begrip "complex financieel instrument" betreft, stelt de Europese Commissie aldus voor, hetzij om uit te gaan van de voorstellen van CESR, hetzij om de mogelijkheid om financiële instrumenten op *execution only*-basis te verkopen aan niet-professionele cliënten af te schaffen. Ook voor het begrip "voordelen" stelt de Europese Commissie voor om verder te gaan dan wat werd voorgesteld door CESR. Zij overweegt namelijk om ook de voordelen te verbieden die bij de verstrekking van een beleggingsadviesdienst worden geboden, wanneer deze dienst als onafhankelijk advies wordt voorgesteld.

Het initiatief van de Europese Commissie inzake de PRI's

Tijdens de verslagperiode heeft de Europese Commissie eerst een mededeling⁷³ en daarna een consultatiedocument⁷⁴ gepubliceerd over *packaged retail investment products* (PRI's).

Met dit initiatief beoogt de Europese Commissie een betere bescherming te bieden aan retailcliënten die beleggen in bepaalde types van beleggingsproducten - ongeacht of het gaat om financiële instrumenten, levensverzekeringsproducten of bankproducten - door een transversale benadering te ontwikkelen op het gebied van precontractuele informatie en verkooppraktijken. Momenteel gelden er voor deze verschillende types van instrumenten immers verschillende juridische kaders, wat betekent dat het niveau van beleggersbescherming kan variëren naargelang van het type van instrument.

De beleggingsinstrumenten die hier bedoeld worden, zijn instrumenten die door de wijze waarop ze gestructureerd zijn, impliceren dat het onderliggend actief onrechtstreeks wordt aangehouden, zoals ICBE's of levensverzekeringsproducten van tak 23.

Om deze transversale benadering tot stand te brengen, stelt de Europese Commissie voor om uit te gaan van bestaande teksten, namelijk van het KIID (*Key Investor Information Document*), dat ontwikkeld werd voor de ICBE's, voor de precontractuele informatie over het verkochte product, en van de MiFID-richtlijn voor de regels die de verkoop van dit type van product omkaderen. Met erkenning van de sectorale eigenheden, zouden de regels voor de precontractuele informatie worden opgenomen in een nieuwe tekst, die van toepassing zou zijn op alle types van PRI's, terwijl de harmonisering van de verkooppraktijken zou worden verwezenlijkt via de MiFID- en IMD-richtlijnen, die momenteel worden herzien.

De CBFA, die deze transversale benadering ondersteunt, heeft van het begin af aan actief deelgenomen aan de werkzaamheden ter zake. Zij was ook betrokken bij de opstelling van het verslag van de gezamenlijke werkgroep die werd opgericht door CESR, CEIOPS

70 Zie dit verslag, p. 40 en 41.

71 Dit voorstel geldt enkel voor verbonden agenten van beleggingsondernemingen en dus niet voor verbonden agenten van kredietinstellingen.

72 European Commission, *Review of the Markets in Financial Instruments Directive (MiFID)*, Public Consultation, 8 december 2010.

73 Zie de website van de Europese Commissie: www.ec.europa.eu/internal_market/finances-retail/docs/investment_products/29042009_communication_en.pdf.

74 *Working document of the Commission Services (DG Internal Markets), Consultation by Commission Services on legislative steps for the Packaged Retail Investments Products initiative*, 26 november 2010.

en CEBS⁷⁵, waarop de Europese Commissie zich onder meer gebaseerd heeft voor haar consultatiedocument.

Herziening van Richtlijn 2002/92/EG betreffende verzekeringsbemiddeling (IMD)

Richtlijn 2002/92/EG van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling heeft een minimale harmonisatie tot stand gebracht van de regels voor de uitoefening van dit beroep op het Europese grondgebied.

Bijna tien jaar later levert deze richtlijn echter interpretatieproblemen op, die soms leiden tot verschillen in toepassing tussen de lidstaten. Een verduidelijking en bijsturing van de regels zou kunnen zorgen voor een betere bescherming van de consument.

Nadat CEIOPS ter zake een advies had uitgebracht, heeft de Europese Commissie op 10 december 2010 een openbare hoorzitting georganiseerd waaraan talrijke beroepsverenigingen van tussenpersonen hebben deelgenomen. Zij heeft een openbaar onderzoek geopend dat loopt tot eind januari 2011.

Evolutie van de Europese werkzaamheden op het gebied van hypothecair krediet

In september 2010 heeft de Europese Commissie aan de *Government Expert Group on Mortgage Credit* een document voorgelegd over "verantwoord" lenen en ontleenen op het gebied van hypothecair krediet.

De Commissie heeft aangekondigd dat ze voornemens is ter zake een voorstel van richtlijn uit te werken in 2011.

Het voorstel zou worden opgebouwd rond 2 pijlers:

- enerzijds de verplichtingen die moeten worden nageleefd tijdens de precontractuele fase (met als belangrijke punten de reclame, de leencapaciteit en de informatieverstrekking aan de cliënt);
- anderzijds de vaststelling van de algemene werkingsvoorwaarden en de prudentiële vereisten voor de tussenpersonen inzake hypothecair krediet en de verstrekkers van hypothecair krediet.

CEIOPS CCP

Tot de objectieven die CEIOPS zich heeft gesteld, behoort de zorg voor de belangen van de consument van verzekerings- en pensioenproducten. Om haar in deze materie bij te staan, heeft CEIOPS in 2008 de subgroep *CEIOPS CCP* opgericht.

Tijdens de verslagperiode heeft CEIOPS CCP gewerkt aan de voorbereiding van twee adviezen van CEIOPS in antwoord op vragen van de Europese Commissie.

Een eerste advies dat in de schoot van CEIOPS CCP werd voorbereid, betreft de herziening van de Europese richtlijn 2002/92/EG van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling⁷⁶. Een tweede advies dat werd voorbereid, handelt over de PRIPs⁷⁷.

Verder heeft CEIOPS CCP zich gebogen over de invulling van de nieuwe opdrachten die aan EIOPA⁷⁸, de opvolger van CEIOPS, werden toegewezen op het vlak van consumentenbescherming, en de gezamenlijke initiatieven die ter zake kunnen ondernomen worden met de andere Europese toezichtsautoriteiten⁷⁹.

Tenslotte heeft CEIOPS CCP zich ingelaten met diverse andere aspecten, zoals de informatieverstrekking m.b.t. levensverzekeringsproducten, de klachtenregelingen in de diverse lidstaten (met inbegrip van buitengerechtelijke klachtenregelingen), de wijze waarop verzekeringstussenpersonen actief zijn in de EER, de initiatieven die lidstaten ondernemen ter bescherming van de consument van complexe beleggingsverzekeringsproducten en de werking van garantiesystemen m.b.t. verzekeringsproducten. Inzake verzekeringsbemiddeling volgt de werkgroep de implementatie in de lidstaten op van de Europese richtlijn betreffende verzekeringsbemiddeling en identificeert de problemen die zich daarbij stellen met het oog op de toekomstige aanpassing van de Europese regelgeving.

4.2. Gedragstoezicht bij kredietinstellingen en beleggingsondernemingen

MiFID inspecties

Tijdens de verslagperiode voerde de CBFA bij de kredietinstellingen en beleggingsondernemingen verschillende inspecties uit met betrekking tot de naleving van de MiFID-reglementering. Naar aanleiding daarvan formuleerde zij ten aanzien van de betrokken instellingen aanbevelingen over de zorgplicht en de verplichting in hoofde van financiële instellingen om de gepastheid of de geschiktheid van de verrichtingen voor de cliënten te beoordelen evenals over belangenconflictregeringen.

Zorgplicht en verplichting om geschiktheid of passendheid van de verrichtingen voor de cliënten te beoordelen. Niet-complexe financiële producten kunnen worden verkocht onder een *execution only* regime waarbij de cliënt zelf verantwoordelijk is voor zijn verrichtingen. In de andere gevallen ligt de verantwoordelijkheid voor de beoordeling van de gepastheid of geschiktheid van een verrichting voor de cliënt bij de financiële instellingen. Bij verkoop van complexe financiële producten en bij het verstrekken van diensten van vermogensbeheer of beleggingsadvies, dient de financiële instelling bijkomend informatie in te winnen over de beleggingsdoelstellingen en de financiële draagkracht van de cliënt.

75 *Report of the 3L3 Task Force on Packaged Retail Investment Products (PRIPs)*, CESR/10-1136, CEBS 2010 196, CEIOPS-3L3-54-10, 6 oktober 2010.

76 Zie hierboven.

77 Zie dit verslag, p. 39.

78 Zie dit verslag, p. 16.

79 Zie dit verslag, p. 16.

Sommige financiële instellingen gaan ervan uit dat al hun cliënten die verrichtingen doen in financiële instrumenten zich steeds in een adviesrelatie bevinden. De instelling moet dan ook nagaan of de verrichtingen van de betrokken cliënten voor hen wel geschikt zijn rekening houdende met hun kennis, ervaring, doelstellingen en financiële draagkracht. Andere instellingen vertrekken van het principe dat de cliënt enkel advies ontvangt indien hij daarom uitdrukkelijk verzoekt. Niet complexe financiële instrumenten worden dan ook verkocht onder een *execution-only* regime terwijl voor de complexe financiële instrumenten wordt nagegaan of de cliënten over voldoende kennis en ervaring beschikken. Indien dit niet het geval is, ontvangt de cliënt een waarschuwing dat de verrichting voor hem niet gepast is. Instellingen kunnen kiezen voor één van beide modellen, doch dienen de consequenties van hun keuze te ondergaan. De keuze mag niet voor gevolg hebben dat de cliënten de beleggersbescherming waarop zij recht hebben, ontzegd zou worden.

Om de gepastheid of geschiktheid van een verrichting en in voorkomend geval de doelstellingen en de draagkracht van de cliënt te beoordelen moet de instelling informatie inwinnen over de kennis en de ervaring van de cliënt. Daarvoor gebruiken de instellingen doorgaans een vragenlijst, in te vullen door de cliënt. De antwoorden dienen als basis voor de bepaling van het 'beleggersprofiel' van de cliënt dat op zijn beurt als referentie geldt voor de beoordeling van de gepastheid of geschiktheid van een verrichting. Soms worden standaard beleggingsprofielen gebruikt.

Het gebruik van vragenlijsten volstaat indien ze voldoende peilen naar de kennis, ervaring en in voorkomend geval naar de doelstellingen en de financiële draagkracht van de cliënt. De CBFA ziet er evenwel op toe dat de bepaling van het beleggerprofiel bij gebruik van vragenlijsten niet volledig wordt overgelaten aan de cliënt zelf. Dit is met name het geval wanneer de cliënt zijn antwoorden op vragen kan aanpassen om het eindresultaat te beïnvloeden en bijgevolg zelf kan bepalen welke verrichtingen voor hem passend of geschikt zijn.

Het gebruik van een beperkt aantal standaard beleggersprofielen is aanvaardbaar op voorwaarde dat deze voldoende gedifferentieerd zijn en ze een individuele toetsing van de passendheid of geschiktheid van de verrichtingen toelaten.

Belangenconflictregeringen. Bij de distributie en de verkoop van beleggingsproducten gebruiken de meeste instellingen interne vergoedingsregelingen en streefcijfers. Vergoedingen of streefcijfers toegespitst op een beperkt aantal beleggingsproducten of toegepast wanneer de cliënt een overeenkomst voor vermogensbeheer of beleggingsadvies heeft afgesloten dienen geweerd, omdat de medewerker in contact met de cliënt dan belang heeft bij de verkoop van bepaalde producten die niet noodzakelijk passend of geschikt zijn voor de cliënt. Variabele vergoedingen in functie van de totale waarde van de activa in beheer, in advies of in bewaring zijn wel aanvaardbaar.

4.3. Toezicht op de contractvoorwaarden van verzekeringsproducten en de distributie ervan door verzekeringsondernemingen en -tussenpersonen

Toezicht op de polisvoorwaarden en op de reclame

Om na te gaan of de voorwaarden van verzekeringsovereenkomsten in overeenstemming zijn met de verzekeringswetgeving, voert de CBFA niet-systematische a posterioriconroles uit. De Europese wetgeving laat immers geen systematische a priori controle toe.

Sommige controles die de CBFA uitvoert zijn thematisch van aard, waarbij een representatief staal van verzekeringsondernemingen bevestigd wordt over bepaalde thema's en/of de voorwaarden van verzekeringsovereenkomsten in een bepaalde verzekeringstak onderzocht worden. Andere controles zijn ingegeven door specifieke omstandigheden of elementen, zoals klachten of informatie die de CBFA ter kennis worden gebracht.

Verscherpt toezicht op de publiciteit m.b.t. beleggingsverzekeringen

In het verlengde van haar onderzoek naar de naleving van de gedragscode verzekeringen, heeft de CBFA in de verslagperiode een verscherpt toezicht uitgeoefend op de publiciteit voor producten die behoren tot de verzekeringstakken 21 en 23, inzonderheid door verzekeringstussenpersonen.

Wanneer de CBFA vaststelde dat de publiciteit niet in overeenstemming was met de wetgeving en/of de gedragscode, werd de overtreder systematisch aangeklaagd zijn publiciteit aan te passen. Aan de aanmaningen van de CBFA werd in de regel gevolg gegeven.

Onderzoek naar de activiteit van de Ierse verzekeraars in België

In de verslagperiode ontving de CBFA klachten over de handelswijze van een aantal verzekeringstussenpersonen, die in België actief waren doch inmiddels zijn failliet verklaard, en over de door hen gecommmercialiseerde tak 23-verzekeringsproducten. Ook in de pers en in parlementaire vragen werd melding gemaakt van vele klachten.

Uit onderzoek is gebleken dat de betrokken tussenpersonen niet altijd handelden met naleving van de gedragsvoorschriften van de wet van 27 maart 1995 en dat zij er dikwijls een agressieve commerciële politiek op nahielden.

Op grond van de vaststelling dat bedoelde verzekeringstussenpersonen veelal handelden voor rekening van Ierse verzekeringsondernemingen, in België actief bij wijze van vrije dienstverlening, heeft de CBFA contact opgenomen met elk van de betrokken Ierse verzekeraars. De CBFA is daarbij tot de bevinding gekomen dat bepaalde Ierse verzekeraars niet steeds een voldoende toezicht uitoefenden op de verzekeringstussenpersonen waarop zij beroep doen voor de verkoop van hun producten in België.

Door contact op te nemen met de Ierse verzekerings-ondernemingen heeft de CBFA de verantwoordelijken van deze ondernemingen kunnen sensibiliseren voor hun verantwoordelijkheid, met name op het vlak van de distributie van levensverzekeringen verbonden met beleggingsfondsen en de keuze van de netwerken van tussenpersonen waarop een beroep wordt gedaan voor de distributie van deze producten. De CBFA heeft de Ierse verzekeraars ook gevraagd voortaan systematisch de financiële infociche voor het sparen of beleggen met een levensverzekering te gebruiken. Deze infociche werd door de Belgische beroepsverenigingen uit de verzekeringssector opgesteld om tegemoet te komen aan de informatieplicht van de wet van 27 maart 1995⁸⁰.

Aangezien het ging om verzekeringsondernemingen die actief zijn in het kader van de vrije dienstverlening, heeft de CBFA ook contact opgenomen met de toezichthouder van het land waar de maatschappelijke zetel van die ondernemingen gevestigd is, namelijk de *Irish Financial Regulator*, en dit met inachtneming van het zogenaamde protocol van Sienna⁸¹ dat de samenwerking tussen de toezichthouders regelt.

Zij heeft daarbij haar bezorgdheden bekend gemaakt over de naleving door de Ierse verzekeraars van de verzekeringswetgeving en verzekeringsbemiddelingswetgeving, en gevraagd dat de Ierse toezichthouder als vergunningverstrekker toezichthouder uit het land van oorsprong een bijzondere aandacht zou besteden aan de wijze waarop de Ierse verzekeraars toezicht uitoefenen op de tussenpersonen op wie zij in België beroep doen.

De CBFA zal in 2011 bijzondere aandacht besteden aan de wijze waarop aan haar aanbevelingen gevolg wordt gegeven.

Verzekering Brand Eenvoudige Risico's - Woning

Naar aanleiding van klachten van verzekerden heeft de CBFA een onderzoek uitgevoerd bij een aantal representatieve verzekeringsondernemingen Niet-Leven die actief zijn in de verzekeringstakken Brand Eenvoudige Risico's - Woning.

Dit onderzoek strekte ertoe na te gaan hoe de verzekeringsondernemingen en -tussenpersonen invulling geven aan hun informatieplicht en of zij nog beter kunnen voldoen aan die plicht, in het bijzonder op de twee volgende punten: het gebruik van een stelsel, bij het sluiten van de overeenkomst en in de loop ervan, waarmee de evenredigheidsregel van bedragen⁸² kan worden vermeden, en het probleem van de eventuele toepassing

van dubbele vrijstellingen bij onderschrijving van afzonderlijke verzekeringen voor gebouw en inhoud⁸³.

Dit onderzoek, dat eind 2010 werd afgesloten, heeft toegelaten om bij sommige verzekeringsondernemingen een aantal inbreuken en lacunes vast te stellen bij de naleving van de wetgeving over de verzekering Brand Eenvoudige Risico's - Woning.

De Commissie heeft de conclusies van dit onderzoek meegedeeld aan de sector. Zij is van plan in dit verband een circulaire te publiceren.

Wetgeving inzake vervalddagberichten en premiewijzigingen

Mede naar aanleiding van diverse klachten en parlementaire vragen over een vermeende niet-toepassing van een daling van de ABEX-index in verzekeringsovereenkomsten Brand Eenvoudige Risico's, heeft de CBFA in de verslagperiode een algemeen onderzoek gedaan over de wijze waarop verzekeringnemers door verzekeraars op de hoogte gebracht worden van premiewijzigingen.

Om een zo ruim mogelijk overzicht te hebben van de werkwijze van de sector werden van 17 verzekeraars documentatie en procedures gevraagd m.b.t. de meest relevante producten, met name BA motorrijtuigen, Brand Eenvoudige Risico's, rechtsbijstand en BA gezin. Deze verzekeraars vertegenwoordigden ongeveer 80 % van het premie-incasso voor die producten.

De CBFA heeft de documenten en procedures getoetst aan de relevante wettelijke bepalingen en inzonderheid onderzocht of de vervalddagberichten correcte informatie bevatten over de samenstelling van de premie, het opzegrecht, de periode waarbinnen het opzegrecht kan uitgeoefend worden en over de startdatum van de opzegperiode, en of de melding van de premiewijziging en de opzegprocedure voor de verzekeringnemer voldoende duidelijk was.

Uit het onderzoek is gebleken dat de verzekeringswetgeving inzake vervalddagberichten en premiewijzigingen niet steeds correct nageleefd wordt. Daarom heeft de CBFA:

- contact genomen met de verzekeraars die de wetgeving op meer belangrijke punten niet naleefden, met de vraag hun werkwijze te wijzigen;
- de beroepsvereniging van verzekeraars geïnformeerd over de bevindingen van haar onderzoek. De beroepsvereniging werd gevraagd een sensibiliseringsactie te ondernemen bij haar leden met het oog op een nauwgezette naleving van de wetgeving;
- de minister van financiën op de hoogte gebracht van haar onderzoek en de door haar ondernomen opvolgingsacties.

80 Zie hierover webstek van de CBFA : informatiebrief van 21 december 2006 over de informatieplicht van de verzekerings-tussenpersonen en de reclame voor individuele verzekeringen.

81 Zie Jaarverslag CBFA 2007, p. 40.

82 Zie artikel 44, §§ 1 en 2 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst en artikel 3, § 2 van het koninklijk besluit van 24 december 1992 tot uitvoering van deze wet.

83 Zie artikel 68-8, § 1 van de voornoemde wet van 25 juni 1992 en artikel 6, § 1 van het koninklijk besluit van 24 december 1992 betreffende de verzekering tegen brand en andere gevaren wat de eenvoudige risico's betreft.

Begin 2011 zal de CBFA nagaan op welke wijze de verzekeraars hun werkwijze aangepast hebben en zal zo nodig optreden ten aanzien van de in gebreke blijvende verzekeraars.

Evaluatie van de naleving van de gedragscode verzekeringen

Naar aanleiding van de inwerkingtreding in 2007 van de 'Gedragscode inzake reclame en informatieverstrekking over individuele levensverzekeringen' had de CBFA aan de voormalige minister van consumentenzaken toegezegd om de gedragscode na verloop van tijd te evalueren, in samenwerking met FOD Economie⁸⁴.

Deze evaluatie heeft in 2009 plaats gevonden. FOD Economie heeft de sector van de verzekeringstussenpersonen bevestigd en de CBFA de sector van de verzekeringsondernemingen.

De verzekeringsondernemingen werden verzocht de in de periode van 1 december 2008 tot 31 maart 2009 gebruikte reclames voor individuele verzekeringsproducten van takken 21, 23 en 26 te bezorgen, samen met de bijhorende precontractuele informatie, contractuele informatie en tarieven.

Uit het onderzoek is gebleken dat de voorschriften van de gedragscode (inclusief de correcte opstelling van de infofiches) in het algemeen redelijk nageleefd werden. Wat essentiële elementen als rendement en kosten betreft, werd echter vastgesteld dat een significant aantal reclames de code niet of onvolledig naleefden.

Daarop heeft de CBFA:

- de *outliers* individueel geïnformeerd over haar vaststellingen en deze aangespoord tot een nauwgezet naleving van de gedragscode;
- de beroepsvereniging van verzekeraars geïnformeerd over de resultaten van haar onderzoek inzake naleving van de gedragscode en haar gevraagd om een nieuwe sensibiliseringscampagne te richten naar haar leden toe en met de CBFA te overleggen over enkele aanvullingen en bijstellingen van de gedragscode. De beroepsvereniging heeft toegezegd hieraan gevolg te zullen geven;
- de ministers van financiën en economie geïnformeerd over de vaststellingen van haar onderzoek en over haar initiatieven tot opvolging.

De CBFA is wel van oordeel dat diepgaande aanpassingen aan de gedragscode op dit ogenblik minder opportuun zijn, gezien de initiatieven van de Europese Commissie m.b.t. de zogenaamde *packaged retail investment products*⁸⁵. Dit Europees initiatief zal immers tot een wijziging van de bestaande gedragscode voor tak 23-producten nopen.

Enquête over de eerstelijnsbehandeling van klachten

In het jaarverslag 2008-2009 werd reeds vermeld dat er een enquête werd uitgevoerd bij een aantal gereglementeerde ondernemingen over de wijze waarop zij de klachten van hun cliënten behandelen.

Deze enquête heeft een aantal zwakke punten aan het licht gebracht⁸⁶, die de CBFA ertoe hebben aangezet stappen te ondernemen.

Eenzijds heeft de CBFA voorgesteld aan de beroepsvereniging van de banksector en van de beleggingsondernemingen om de gedragscode die in 2005 werd opgesteld, te actualiseren. Deze gedragscode bevat de gedragsegels die de kredietinstellingen moeten naleven in hun relatie met de particuliere cliënten. Zo heeft deze beroepsvereniging in 2009 een gedragscode ontwikkeld voor al haar leden die een retailactiviteit uitoefenen. Deze gedragscode bevat meer gedetailleerde en strengere normen dan voorheen en moet ervoor zorgen dat er goede praktijken worden toegepast voor een doeltreffende en transparante klachtenbehandeling.

Anderzijds heeft de CBFA bij een aantal vergunninghoudende instellingen inspecties ter plaatse uitgevoerd, zowel in de bank- als in de verzekeringssector, om de goede werking van hun klachtendienst meer gedetailleerd te kunnen beoordelen.

4.4. Toezicht op de hypotheekverstrekkers

Inspecties ter plaatse

De inspecties ter plaatse bij hypotheekverstrekkers betroffen in eerste instantie de naleving van de wet van 4 augustus 1992, meer bepaald de toepassing van de regels van de veranderlijkheid van de rentevoeten, de aanrekening van kosten, de wijze waarop wanbetalingen worden beheerd en de werkwijze bij het afhandelen van interne klachten. Bij de hypotheekondernemingen die geen kredietinstelling of verzekeringsonderneming zijn, werd daarenboven ook aandacht besteed aan de naleving van de verplichtingen inzake anti-witwaswetgeving.

Daarnaast werd in 2010 bij de inspecties bijzondere aandacht besteed aan de toepassing door de hypotheekondernemingen van de gedragscode die in 2009 is uitgevaardigd door de Beroepsvereniging voor het Krediet. Deze gedragscode voorziet in een aantal regels die een verantwoorde kredietverstrekking en het bestrijden van de overmatige schuldenlast beogen. Bij de inspecties is echter gebleken dat alhoewel deze gedragscode als zodanig onvoldoende bekend is in de sector, een groot deel van de onderzochte ondernemingen de beginzelen die in deze aanbevelingen vervat zijn, toepassen. De CBFA heeft de beroepsvereniging aangemoedigd om de hypotheeksector nogmaals te sensibiliseren voor een actieve naleving van de code.

84 Zie CBFA Verslag DC 2006 p. 116

85 Zie dit verslag, p. 39.

86 Zie jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 67.

4.5. Bescherming van het publiek tegen onregelmatige aanbiedingen van financiële diensten

4.5.1. Perimeterdossiers en warnings

De CBFA ontving tijdens de verslagperiode talrijke schriftelijke verzoeken om informatie (250 verzoeken in 2009 en 284 verzoeken in 2010, tegenover 330 verzoeken in 2008), evenals een groot en stijgend aantal telefonische verzoeken.

Op basis van kennisgeving van derden of van eigen bevindingen heeft de CBFA in 2009 128 dossiers en in 2010 157 dossiers geopend voor verder onderzoek (tegenover 130 dossiers in 2008) om na te gaan of financiële diensten onregelmatig werden aangeboden.

Tijdens de verslagperiode heeft de CBFA 18 waarschuwingen gepubliceerd in 2009 en 25 waarschuwingen in 2010 (tegenover 17 waarschuwingen in 2008). De CBFA publiceert op haar website ook de waarschuwingen van haar Europese collega-toezichthouders die haar worden toegezonden door het secretariaat van CESR-Pol, een onderdeel van CESR waarbinnen de toezichthouders informatie uitwisselen over hun toezichtsactiviteiten. In 2009 werden aldus 150 waarschuwingen gepubliceerd en 176 in 2010 (tegenover 122 in 2008). Verder publiceert de CBFA, via een hyperlink, ook de waarschuwingen van buitenlandse autoriteiten die lid zijn van IOSCO.

4.5.2. Initiatieven genomen in individuele dossiers

Informatie aan de cliënten van Kobelco

Tijdens de verslagperiode heeft de CBFA verschillende initiatieven genomen om de Kobelco-clieñten te informeren over hun beleggingen in vennootschappen van de Kobelcogroep.

Met een persbericht van 21 januari 2010⁸⁷ hebben de minister van financiën, de minister van economie en de CBFA de cliënten van Kobelco geïnformeerd over het gerechtelijk onderzoek dat werd gestart naar de activiteiten van de groep Kobelco en over de acties die de CBFA had ondernomen in dit dossier⁸⁸. In het persbericht werden alle benadeelde cliënten van Kobelco uitgenodigd zich kenbaar te maken bij het parket van Antwerpen of bij de CBFA, naargelang het aangekochte product.

De CBFA heeft alle consumenten (meer dan 100 in totaal) die zich hadden gemeld met vragen over verzekeringsproducten die verspreid werden via Kobelco of bemiddelaars die voor Kobelco handelden, bijkomend individueel geïnformeerd over de gang van zaken.

Deze personen werden nadien geïnformeerd over het faillissement van de Belgische naamloze vennootschappen Kobelco Groep en Kobelco Holding en over het feit dat de aangestelde curatoren de benadeelden van deze vennootschappen zouden contacteren met het oog op de indiening van hun schuldvordering.

Benadeelden van de Luxemburgse naamloze vennootschap Kobelco Luxemburg, voor zover gekend door de CBFA, werden individueel geïnformeerd over het faillissement van deze vennootschap. Hen werd meegedeeld waar zij hun vordering zo snel mogelijk dienden kenbaar te maken.

Informatie aan de cliënten van Master Finance Belgium

In een persbericht van 29 januari 2010 heeft de CBFA een oproep gedaan aan de cliënten van Master Finance Belgium. De betrokken vennootschap had in België tak 23 verzekeringsproducten van buitenlandse verzekeraars verkocht, die een hoge risicograad vertoonden en waarvan de verhandeling in 2009 werd geschorst.

De CBFA heeft de betrokken cliënten aangeraden hun klachten te richten tot de Ombudsman van de verzekeringen. Ook heeft ze aangekondigd uit deze dossiers nuttige informatie te zullen verzamelen met het oog op het nemen van passende maatregelen. Mede op basis hiervan heeft de CBFA in de verslagperiode initiatieven genomen ten aanzien van de Ierse verzekeraars die actief zijn in België en ten aanzien van bepaalde verzekeringstussenpersonen over hun informatieverstrekking en publiciteit voor tak 23-producten⁸⁹.

De vennootschap werd einde 2009 failliet verklaard.

Informatie over Quality Investments en Life settlement contracten

Eerdere verslagen van het directiecomité gingen reeds in op *life settlements* of viaticale regelingen⁹⁰.

Tijdens de verslagperiode is de CBFA vooreerst opgetreden tegen een aanbieder van *life settlements* die informatie verspreidde waarin werd vermeld dat de CBFA toestemming had gegeven om in België met het product op de markt te gaan. De CBFA heeft de betrokken aanbieder aangemaand de verspreiding van deze misleidende reclame onmiddellijk stop te zetten. De verwijzing naar de toestemming van de CBFA gaf immers ten onrechte de indruk dat de CBFA de commercialisering van de producten had goedgekeurd, daar waar zij enkel bevestigd had dat de prospectuswetgeving in casu niet van toepassing was en zij zich bijgevolg over het prospectus niet diende uit te spreken.

Tijdens de verslagperiode werd de CBFA ook geïnformeerd over een lopend onderzoek door een buitenlandse toezichthouder naar bepaalde *life settlement* producten, die ook in België gecommmercialiseerd worden. Uit het on-

87 Zie webstek van de CBFA, rubriek "Persberichten - Overige berichten".

88 Verschillende vennootschappen van de groep Kobelco hadden, hetzij rechtstreeks, hetzij via andere tussenpersonen, het publiek een belegging aangeboden, het zogenaamde "Kobli"-product. Via deze activiteit werden terugbetaalbare gelden ontvangen zonder daartoe over de vereiste vergunningen te beschikken. De vennootschappen van de groep Kobelco waren bijgevolg niet gerechtigd dit Kobli-product aan het publiek aan te bieden. Zie hierover CBFA Verslag DC, p. 62.

89 Zie dit verslag, p. 43.

90 Zie CBFA Verslag DC 2007, p. 81, en CBFA Verslag DC 2008-2009, p. 73.

derzoek van de buitenlandse toezichthouder is gebleken dat de betrokken aanbieder van *life settlements* inbreuken pleegde op de betrokken nationale wetgeving, door het verstrekken van onjuiste informatie en het weglaten van essentiële informatie aan (potentiële) cliënten.

Zodra de CBFA kennis had van de uitkomst van het buitenlandse onderzoek, heeft zij het initiatief genomen om de betrokken onderneming te ondervragen over de wijze waarop zij de Belgische consumenten zou informeren over de correcte structuur en karakteristieken van de betrokken *life settlement* producten. De onderneming heeft er zich toe verbonden de Belgische consument correct te informeren. Aldus werd het prospectus bijgestuurd en werden de Belgische cliënten ervan op de hoogte gesteld dat het oorspronkelijke prospectus niet correct was.

De CBFA heeft meer algemeen vastgesteld dat de afgelopen jaren *life settlement* producten ook in België sterk aan populariteit winnen. Ook heeft de CBFA veel vragen om uitleg gekregen over *life settlements*. Daarom heeft de CBFA op haar website onder de rubriek "Persberichten - Overige berichten" een informatief bericht geplaatst over beleggingen in viaticale regelingen of *life settlement*-contracten.

In haar informatief bericht stelt de CBFA ondermeer dat omwille van de aard van de aangeboden instrumenten, een correcte inschatting van de eraan verbonden risico's niet vanzelfsprekend is voor een particuliere belegger. Verder beveelt de CBFA in haar informatief bericht de tussenpersonen die dergelijke producten verdelen aan, het publiek duidelijk te informeren over de risico's verbonden aan deze producten⁹¹. De CBFA raadt investeerders dan ook aan om enkel te investeren in producten waarvan zij de risico's voldoende kunnen inschatten en waarvan de kenmerken passen bij hun beleggersprofiel.

Tenslotte heeft de CBFA, in het licht van de voormelde vaststellingen, in de afgelopen verslagperiode bijzondere aandacht besteed aan de publiciteit die door tussenpersonen in België is gemaakt om *life settlements* aan de man te brengen.

In januari 2011 heeft de CBFA bovendien bepaalde informatie vernomen in verband met Quality Investments. Meer bepaald blijkt dat de herverzekeringssmaatschappij waarop in de door Quality Investments gecommercialiseerde *life settlement*-contracten beroep wordt gedaan, Provident Capital Indemnity Ltd, het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijk onderzoek door de Amerikaanse autoriteiten. De CBFA heeft het noodzakelijk geacht het publiek in kennis te stellen van deze ontwikkelingen i.v.m. de door Quality Investments aangeboden *life settlement*-contracten.

De Belgische verzekeringsonderneming die in België tak 23-levensverzekeringen verkocht, die gekoppeld zijn aan *life settlement*-producten gecommercialiseerd door Quality Investments, heeft deze commercialisatie op vraag van de CBFA reeds in mei 2010 gestopt. De verzekeringsonderneming heeft zich ertoe verbonden, voor wat de bestaande contracten betreft, de verzekeringsnemers te contacteren. Quality Investments heeft ook *life settlement*-contracten onder de vorm van een beleggingsinstrument zelf rechtstreeks en via een netwerk van tussenpersonen aan de man gebracht. Quality Investments heeft van zijn kant aangekondigd de commercialisatie van haar *life settlement*-product met ingang van heden voorlopig te stoppen en voor de bestaande contracten een nieuwe herverzekeraar te zoeken.

4.6. Commissie voor Verzekeringen

In de periode juni 2009 - december 2010 heeft de CBFA het secretariaat waargenomen van 19 vergaderingen van de Commissie voor Verzekeringen.

De Commissie voor Verzekeringen heeft in deze periode 12 adviezen uitgebracht⁹².

5. Toezicht op de instellingen voor collectieve belegging

5.1. Evolutie van het toezichtskader

5.1.1. Op Europees niveau

Deelname aan de werkzaamheden van CESR op het vlak van collectief vermogensbeheer

Net als in het verleden heeft de CBFA tijdens de verslagperiode actief deelgenomen aan de activiteiten van het *Investment Management Standing Committee* (IMSC) van CESR. De IMSC legt zich toe op het domein van collectief vermogensbeheer, en dit zowel met betrekking tot ICBE's als alternatieve investeringsfondsen (AIF). De CBFA is tevens vast vertegenwoordigd in de *Operational Working Group* (OWG), een permanente werkgroep van IMSC die tot opdracht heeft om de Europese toezichtspraktijken op het vlak van collectief vermogensbeheer op elkaar af te stemmen.

91 Zelfs al valt de informatieverstrekking over het product of de dienstverlening die ermee verband houdt, niet onder het onmiddellijke toezicht van de CBFA.

92 Zie webstek van de CBFA, rubriek "Over de CBFA - Adviesorganen".

De hoofdmoot van de IMSC-werkzaamheden tijdens de periode 2009-2010 hield verband met de adviezen die CESR aan de Europese Commissie verstrekke in het kader van de uitvoering van de zogenaamde UCITS IV richtlijn⁹³. Deze adviezen hadden onder meer betrekking op de organisatorische vereisten, o.a. met betrekking tot het beheer van belangenconflicten, de gedragsregels opgelegd aan beheervenootschappen van ICB's, diverse aspecten van de essentiële beleggersinformatie (*Key Investor Information*, afgekort KII) en het risicobeheer bij ICB-beheervenootschappen⁹⁴.

In aansluiting op de technische adviezen die CESR aan de Europese Commissie gaf in het kader van de UCITS-“level 2”-regels, vaardigde CESR tevens een aantal aanbevelingen uit die moeten bijdragen tot een coherente toepassing van de nieuwe richtlijnbevestigingen. Ze slaan op technische en wellicht ook snel evoluerende materies waarvan de Europese Commissie oordeelde dat bindende technische standaarden (“*binding technical standards*”) van het toekomstige ESMA beter geëigend waren als wetgevend instrument dan uitvoeringsrichtlijnen of -verordeningen. In afwachting van de totstandkoming van ESMA werden deze regels onder de vorm van “*guidelines*” gepubliceerd.

Deze aanbevelingen moeten de industrie een leidraad bieden bij de implementatie van UCITS IV en bijdragen tot een coherente en consistente toepassing van UCITS IV in alle lidstaten. Zo werden de technische adviezen van CESR over de synthetische risicoindicator⁹⁵ en over de berekening van de in de KII te begroten lopende kosten⁹⁶ overgenomen in twee aanbevelingen⁹⁷. Anderzijds werd ook een reeks van vier *Guidelines* uitgevaardigd inzake de inhoud en vormgeving van de essentiële beleggersinformatie (*KII*) en over de overgang van het ver-

eenvoudigd prospectus naar de essentiële beleggersinformatie⁹⁸.

In de wetgevende sfeer startte CESR op het einde van de verslagperiode ook de voorbereiding van de technische adviezen die ESMA in de loop van 2011 zal moeten uitbrengen over de uitvoeringsbepalingen van AIFMD, o.m. door het lanceren van een bevestiging van de sector⁹⁹ en het in kaart brengen van het brede spectrum van bestaande AIF-strategieën in de Europese Unie.

Naast de werkzaamheden die rechtstreeks verband hielden met de uitvoering van UCITS IV en AIFMD, zette CESR in het domein van het collectief vermogensbeheer haar inspanningen verder om het toezichtsbeleid binnen de Europese Unie te harmoniseren en te verfijnen. In deze sfeer kunnen volgende initiatieven worden gekaderd.

Vooreerst werd, in de nasleep van de financiële crisis, een geharmoniseerde definitie ontworpen voor geldmarktfondsen¹⁰⁰. Enkel ICB's die beantwoorden aan de in de *Guidelines* gepreciseerde voorwaarden kunnen voortaan nog onder deze benaming worden gecommmercialiseerd.

Verder werden inspanningen geleverd om een geharmoniseerde methodologie uit te werken voor de berekening van het risico dat voortvloeit uit afgeleide instrumenten (de zogenaamde *global exposure*). Dit resulteerde in *level 3*-aanbevelingen¹⁰¹ die ertoe strekken binnen de Unie een effen speelveld tot stand te brengen op het gebied van risicometing. Ze vormen een belangrijke aanvulling op de UCITS IV-regels inzake risicobeheer. Aansluitend bij deze *Guidelines* onderzocht CESR in welke mate de richtlijnen dienen te worden aangepast voor de berekening van de *global exposure* van gestructureerde ICB's¹⁰². De bevindingen van dit onderzoek zullen vermoedelijk begin 2011 door ESMA worden gepubliceerd onder de vorm van een bijlage bij voormelde *level 3*-aanbevelingen.

Daarnaast werkten de IMSC en de OWG verder aan een aantal initiatieven die moeten bijdragen tot een beter wederzijds begrip van marktpraktijken en de convergentie van de toezichtspraktijken in de Europese Unie. Zo heeft de OWG tijdens de verslagperiode een onderzoek opgestart over de beleggingsstrategieën van complexe ICBE's, over indexfondsen en de specifieke aspecten die samenhangen met de beursnotering van ICBE's.

93 CESR's advice on the level 2 measures related to the UCITS management company passport, CESR/09-963, 28 oktober 2009 ;

Final advice on the level 2 measures related to the format and content of Key Information Document disclosures for UCITS, CESR/09-949, 28 oktober 2009 ;

Annex to CESR's technical advice on the level 2 measures related to the format and content of KID disclosures for UCITS: methodology for the calculation of the synthetic risk and reward indicator, CESR/09-1026, 22 december 2009 ;

Annex 2 to CESR's technical advice to the European Commission on the level 2 measures related to the format and content of KID disclosures for UCITS - Methodology for calculation of the ongoing charges figure, CESR/09-1028, 22 december 2009 ;

CESR's technical advice to the European Commission on level 2 measures relating to mergers of UCITS, master-feeder UCITS structures and cross-border notification of UCITS, CESR/09-1186, 22 december 2009.

94 Guidelines on Risk management principles for UCITS, CESR/09-178, 27 februari 2009, achteraf verwerkt in CESR's advice on the level 2 measures related to the UCITS management company passport, CESR/09-963, 28 oktober 2009.

95 Annex to CESR's technical advice on the level 2 measures related to the format and content of KID disclosures for UCITS: methodology for the calculation of the synthetic risk and reward indicator, CESR/09-1026, 22 december 2009.

96 Annex 2 to CESR's technical advice to the European Commission on the level 2 measures related to the format and content of KID disclosures for UCITS - Methodology for calculation of the ongoing charges figure, CESR/09-1028, 22 december 2009.

97 Guidelines - Methodology for the calculation of the synthetic risk and reward indicator in the Key Investor Information Document, CESR/10-673, 2 juli 2010; Guidelines - Methodology for calculation of the ongoing charges figure in the Key Investor Information Document, CESR/10-674, 2 juli 2010.

98 Guidelines - Selection and presentation of performance scenarios in the Key Investor Information document (KII) for structured UCITS, CESR/10-1318, 20 december 2010 ;

Guidelines - Transition from the Simplified Prospectus to the Key Investor Information document, CESR/10-1319, 20 december 2010 ; CESR's guide to clear language and layout for the Key Investor Information document, CESR/10-1320, 20 december 2010 ;

CESR's template for the Key Investor Information document, CESR/10-1321, 20 december 2010.

99 Call for evidence - Implementing measures on the Alternative Investment Fund Managers Directive, CESR/10-1459, 3 december 2010.

100 Guidelines - Common definition of European money market funds, CESR/10-049, 19 mei 2010.

101 Guidelines - Risk Measurement and the Calculation of Global Exposure and Counterparty Risk for UCITS, CESR/10-788, 28 juli 2010.

102 Consultation Paper: CESR's Guidelines on Risk Measurement and the Calculation of Global Exposure for certain types of structured UCITS, CESR/10-1253, 18 november 2010.

Bijzondere aandacht hierbij gaat naar de bekommernis dat de retailbelegger de vaak ingewikkelde *risk/reward*-profielen van complexe ICBE's kan begrijpen en naar de desbetreffende verhandelingspraktijken. Met het oog op de voorbereiding van aanbevelingen inzake instrumenten voor liquiditeitsbeheer, werd verder ook onderzoek gevoerd naar bijzondere technieken van liquiditeitsbeheer in moeilijke marktomstandigheden, zoals de zogenaamde *side pockets*¹⁰³ en *gates*¹⁰⁴.

Met het oog op de werkzaamheden die de Europese Commissie zich voorneemt op het vlak van de rol van de bewaarder van ICBE's, werden ten slotte de taken en aansprakelijkheid van de bewaarder in de verschillende lidstaten in kaart gebracht¹⁰⁵.

5.1.2. Op Belgisch niveau

Werkzaamheden tot omzetting van UCITS IV

In nauw overleg met de sector werden tijdens de verslagperiode de werkzaamheden opgestart voor de tijdige omzetting van UCITS IV in het Belgisch recht. De omzetting wordt te baat genomen om het Belgisch regelgevend kader, waar mogelijk, verder te moderniseren of in lijn te brengen met de evolutie van de marktpraktijken.

KB vastgoedbevak

Op verzoek van de minister van financiën heeft de CBFA zich, in nauw overleg met de sector, gelast met de redactie van een nieuw besluit op vastgoedbevaks¹⁰⁶.

Dit besluit streeft meerdere doelstellingen na. Het beoogt vooreerst om de regelgeving op de vastgoedbevaks aan te passen aan de talrijke wijzigingen die het wetgevend kader voor ICB's met een vast aantal rechten van deelneming heeft ondergaan sedert de inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 10 april 1995. Daarnaast wil het besluit ook een aantal vernieuwingen doorvoeren. Ze betreffen onder meer de mogelijkheid tot oprichting van institutionele vastgoedbevaks, die als dochtervennootschap van openbare vastgoedbevaks kunnen fungeren om specifieke vastgoedprojecten op het getouw te zetten. In het licht van de evolutie van de financiële markten versoepelt het besluit ook de toegang van vastgoedbevaks tot de kapitaalmarkten, met dien verstande dat de aandeelhouders van de openbare vastgoedbevaks bijzondere bescherming tegen verwatering blijven genieten. Het besluit wijdt voorts verscherpte aandacht aan het beheer van belangenconflicten en de proactieve

opvolging van de schuldgraad. Ten slotte bevat het besluit een aantal regels die verduidelijken hoe de minimale winstuitkeringsverplichting enerzijds en de vennootschapsrechtelijke beperkingen inzake winstuitkering anderzijds moeten worden toegepast op de volgens IFRS-normen opgestelde statutaire jaarrekeningen.

De inhoud van dit besluit wordt verder toegelicht in het verslag van het directiecomité¹⁰⁷.

103 Het begrip "*side pockets*" verwijst naar diverse structuren waarbij het illiquide gedeelte van de portefeuille wordt afgezonderd van het liquide gedeelte en waarbij voor het illiquide gedeelte een ander inkoopregime geldt of waarbij het illiquide gedeelte wordt vereffend.

104 De term "*gates*" verwijst naar het mechanisme waarbij de inkoop van rechten van deelneming in de tijd wordt gespreid om te vermijden dat de ICB, omwille van de omvang van de aanvragen tot inkoop, ertoe zou verplicht worden om een deel van haar vermogen te verkopen aan ongunstige marktvoorwaarden.

105 *Mapping of duties and liabilities of UCITS depositaries*, CESR/09-175, 15 januari 2010.

106 Koninklijk besluit van 7 december 2010 met betrekking tot vastgoedbevaks.

107 Zie CBFA Verslag DC, p. 97.

5.2. Cijfermatige schets van de evolutie van de sector van de ICB's en van de activiteiten op het gebied van het toezicht op het collectieve beheer van beleggingsproducten

	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010
Belgische ICB	158 - 1,3 %	185 + 17,1 %	179 - 3,2 %	171 - 4,5 %	167 - 2,3 %	166 - 0,6 %
waarvan geharmoniseerd	56 - 3,4 %	57 + 1,8 %	55 - 3,5 %	52 - 5,5 %	48 - 7,7 %	48 0 %
waarvan niet-geharmoniseerd	102 0 %	128 + 25 %	124 - 3,1 %	119 - 4 %	119 0 %	118 - 0,8 %
<i>Compartimenten</i>	1.481 + 7,9 %	1.652 + 11,5 %	1.844 + 11,6 %	1.902 + 3,1 %	1.933 + 1,6 %	1.938 + 0,3 %
<i>waarvan geharmoniseerde compartimenten</i>	336 - 6,1 %	353 + 5,1 %	392 + 11 %	419 + 6,9 %	409 - 2,4 %	422 + 3,2 %
<i>waarvan niet-geharmoniseerde compartimenten</i>	1.145 + 12,9 %	1.299 + 13,4 %	1.452 + 11,8 %	1.483 + 2,1 %	1.524 + 2,8 %	1.516 - 0,5 %
Totaal Buitenlandse ICB	216 - 11,8 %	226 + 4,6 %	231 + 2,2 %	261 + 13 %	276 + 5,7 %	312 + 13,04 %
Totaal Buitenlandse Compartimenten	2.122 + 4,5 %	2.172 + 2,4 %	2.366 + 8,9 %	2.632 + 11,2 %	2.517 - 4,4 %	2.542 + 1 %
Buitenlandse ICB zonder paspoort	18 - 53,8 %	17 - 5,6 %	15 - 11,8 %	11 - 26,7 %	10 - 9,1 %	8 - 20 %
<i>Compartimenten</i>	99 - 11,6 %	104 + 5,1 %	108 + 3,8 %	102 - 5,6 %	105 + 2,9 %	115 + 9,5 %
Buitenlandse ICB met paspoort	198 - 3,9 %	209 + 5,6 %	216 + 3,3 %	250 + 15,7 %	266 + 6,4 %	304 + 14,3 %
<i>Compartimenten</i>	2.023 + 5,5 %	2.068 + 2,2 %	2.258 + 9,2 %	2.530 + 12 %	2.412 - 4,7 %	2.427 + 0,6 %
Totaal ICB	374 - 7,7 %	411 + 9,9 %	410 - 0,2 %	432 + 5,4 %	443 + 2,5 %	478 + 7,9 %
Totaal Compartimenten	3.603 + 5,9 %	3.824 + 6,1 %	4.210 + 10,1 %	4.534 + 7,7 %	4.450 - 1,9 %	4.480 + 0,7 %

De tabel met de evolutie van de ICB-sector bevestigt de stijgende tendens die de voorbije jaren reeds kon worden vastgesteld met betrekking tot het globale aantal *Belgische en buitenlandse beleggingsinstellingen* onder toezicht. Het globale aantal *Belgische en buitenlandse compartimenten* nam tijdens de verslagperiode evenwel lichtjes af, en dit na een lange periode van forse jaarlijkse stijgingen.

Zoals uit de tabel kan worden opgemaakt, vertoont deze globale evolutie van het aantal beleggingsinstellingen en compartimenten evenwel een verschillend verloop voor Belgische en buitenlandse entiteiten.

Slechts 28,91% van de Belgische ICB's en 21,77 % van de Belgische compartimenten hebben het geharmoniseerd statuut van ICBE.

5.3. Aandachtspunten en hoofdthema's in het toezicht op instellingen voor collectieve belegging in 2009-2010

5.3.1. Circulaires over de medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen en over de verslaggeving van de effectieve leiding van ICB's

Tijdens de verslagperiode heeft de CBFA de werkzaamheden afgerond over de medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen bij openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming. De circulaire die begin 2011 werd gepubliceerd¹⁰⁸, is volledig geënt op het stramen van de circulaires over de medewerkingsopdracht van de revisoren bij andere financiële ondernemingen onder toezicht¹⁰⁹, met dien verstande dat rekening wordt gehouden met specifieke aspecten inzake ICB's.

In samenhang hiermee werd ook een circulaire¹¹⁰ uitgewerkt over de verslaggeving van de effectieve leiding van zelfbeheerde ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming en van beheervenootschappen van ICB's inzake de beoordeling van het intern controlesysteem. Deze circulaire bevat tevens toelichtingen over de verklaring van de effectieve leiding van ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming inzake de periodieke verslagen en statistieken. Ook in deze circulaire werd betracht om, waar mogelijk, de analogie te handhaven met gelijkaardige circulaires van toepassing op ondernemingen onder prudentieel toezicht¹¹¹.

108 Circulaire CBFA_2011_06 van 14 februari 2011 - Medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen bij openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming.

109 Circulaire CBFA_2009_19 van 8 mei 2009 - Medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen (zie dit jaarverslag, p. 23).

110 Circulaire CBFA_2011_07 van 14 februari 2011 - De verslaggeving van de effectieve leiding van zelfbeheerde ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming en van beheervenootschappen van ICB's inzake de beoordeling van het intern controlesysteem en de verklaring van de effectieve leiding van ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming inzake de periodieke verslagen en statistieken.

111 CBFA_2008_12 van 9 mei 2008 over de verslaggeving van de effectieve leiding inzake de beoordeling van het interne controlesysteem en de verklaring van de effectieve leiding inzake de periodieke prudentiële rapportering.

Beide circulaires worden omstandig toegelicht in het verslag van het directiecomité¹¹².

5.3.2. Toezichtspraktijk

Artikel 14 van het ICB-besluit¹¹³ bevat een lijst van bijwerkingen aan het prospectus en/of vereenvoudigd prospectus van een ICB die gepubliceerd kunnen worden zonder voorafgaande goedkeuring door de CBFA. Deze lijst bevat een restcategorie van bijwerkingen aan het (vereenvoudigd) prospectus die slaan op niet wezenlijke gegevens, die geen betrekking hebben op de aard van de instelling voor collectieve belegging of haar compartimenten, of hun beleggingsbeleid en die behoren tot de categorie van gegevens waarvoor de CBFA aanvaardt dat hun wijziging in het (vereenvoudigd) prospectus niet aan een a priori-toezicht is onderworpen. Met het oog op de transparantie van haar beleid ter zake heeft de CBFA op 16 februari 2009 een mededeling gepubliceerd waarin zij opgeeft welke prospectusamendingen zij beschouwt als wijzigingen van niet wezenlijke gegevens, zoals hierboven beschreven. Deze lijst kan worden geconsulteerd op de webstek van de CBFA.

6. Toezicht op de financiële informatie en de financiële markten

6.1. Toezicht op de financiële verrichtingen

Het toezicht op de financiële verrichtingen strekt ertoe een correcte toepassing te garanderen van de prospectuswet¹¹⁴ bij openbare aanbiedingen van beleggingsinstrumenten of toelatingen van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, en van de overnamewet¹¹⁵ bij openbare overname- of uitkoopaanbiedingen. Het toezicht omvat meer bepaald de goedkeuring van het prospectus en/of de reclame over het bod. Bij een openbaar overname- of uitkoopbod wordt ook nagegaan of de biedprocedure correct verloopt.

112 Zie CBFA Verslag DC, p. 98-99.

113 ICB-besluit, zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 1 oktober 2008 tot wijziging van het koninklijk besluit van 4 maart 2005 met betrekking tot bepaalde instellingen voor collectieve belegging (BS 28 oktober 2008).

114 Wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbieding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt (BS 21 juni 2006).

115 Wet van 1 april 2007 op de openbare overnamebiedingen (BS 26 april 2007).

Verrichtingen in kapitaalinstrumenten

	2007	2008	2009	2010
Beursintroducties (IPO)	19	11	2	2
<i>op Euronext Brussels</i>	9	4	2	1
<i>op Alternext</i>	2	1	0	0
<i>op de Vrije Markt</i>	8	6	0	1
Toelatingen van nieuwe effecten uitgegeven door op Euronext Brussels genoteerde vennootschappen	12	14	13	19
Openbare overname-, ruil- en uitkoopaanbiedingen	22	5	10	6
Uitgiften en/of opnemingen van warrants	13	7	2	2
Bijzondere verslagen art. 583 W. Venn.	35	34	36	26
Andere	23	26	27	29
Totaal	124	98	90	84

Het aantal beursintroducties (*Initial Public Offerings* of IPO's) daalde in 2009 drastisch ten opzichte van 2007 en 2008. Die trend was vooral te merken op de niet-gereguleerde markten, i.e. Alternext en de Vrije Markt, waarop in 2009 geen enkele IPO plaatsvond. Wat de twee dossiers met betrekking tot de gereguleerde markt betreft, werd één verrichting uiteindelijk geannuleerd omwille van het geringe succes van het betrokken bod. De in 2009 vastgestelde trend zette zich in 2010 voort met amper twee beursintroducties over het gehele jaar, waarvan één op de gereguleerde markt en één op de Vrije Markt.

Het aantal aankoop- en uitkoopbiedingen verdubbelde in 2009 ten opzichte van 2008, hoewel het totale aantal toch ruimschoots onder dat van 2007 bleef. Daarbij waren twee openbare uitkoopbiedingen, één bod tot inkoop van eigen aandelen en één openbaar overnamebod op schuldinstrumenten. Verder vonden twee verplichte en vier vrijwillige openbare overnamebiedingen plaats. In één dossier over een verplicht openbaar overnamebod heeft de CBFA het door de bevoegde autoriteit van een andere lidstaat goedgekeurd prospectus erkend. Wat het activiteitsniveau met betrekking tot de aankoop- en uitkoopbiedingen betreft, werd in 2010 opnieuw het niveau van 2008 bereikt.

Verrichtingen in schuldinstrumenten

	2007	2008	2009	2010
Uitgiften en/of opnemingen van beleggingsinstrumenten met marktrisico op het kapitaal	217	134	52	116
<i>uitgegeven vanuit België</i>	0	11	9	23
<i>uitgegeven vanuit een andere EER-lidstaat of vanuit een staat die geen lid van de EER is</i>	217	123	43	93
Uitgiften en/of opnemingen van beleggingsinstrumenten zonder marktrisico op het kapitaal	194	199	205	208
<i>uitgegeven vanuit België</i>	39	45	23	35
<i>uitgegeven vanuit een andere EER-lidstaat of vanuit een staat die geen lid van de EER is</i>	155	154	182	173
Kasbons, achtergestelde obligaties en kapitalisatiebons	6	4	4	5
Totaal	417	337	261	329

De in 2008 vastgestelde trend met betrekking tot de verrichtingen in schuldinstrumenten zonder kapitaalbescherming op vervalddag heeft zich nog scherper afgetekend in 2009 : het aantal met een Europees paspoort uitgevoerde verrichtingen in schuldinstrumenten zonder kapitaalbescherming op vervalddag daalde fors. Het aantal met een Europees paspoort uitgevoerde ver-

richtingen met kapitaalbescherming nam daarentegen, wellicht door de crisis, toe.

In 2010 is het aantal verrichtingen in schuldinstrumenten zonder kapitaalbescherming meer dan verdubbeld, waardoor bijna opnieuw de toestand van vóór de financiële crisis werd bereikt.

Europese paspoorten

Goedkeuringsverklaringen per controleautoriteit (zonder rekening te houden met de aanvullingen)	Basisprospectus 2009	Prospectus 2009	Basisprospectus 2010	Prospectus 2010
AFM (Nederland)	19	3	26	1
AMF (Frankrijk)	4	10	11	3
BAFIN (Duitsland)	13	1	12	2
CSSF (Luxemburg)	41	23	38	8
FSA (Verenigd Koninkrijk)	28	6	30	4
IFSRA (Ierland)	17	3	13	0
Finansinspektionen (Zweden)	0	1		
Consob (Italië)			0	1
Finanstilsynet (Denemarken)	0	1		
FMA (Liechtenstein)			1	0
Totaal	122	48	131	19

Bovenstaande tabel vermeldt het aantal basisprospectussen die in het kader van een aanbiedingsprogramma werden gebruikt, evenals het aantal prospectussen die door een toezichthouder van een andere EU-lidstaat werden goedgekeurd en waarvan de CBFA in kennis werd gesteld, alsook hun herkomst. Wanneer het "paspoort" een basisprospectus betreft, dient evenwel te worden genoteerd dat, in het kader van een aanbiedingsprogramma, vaak verschillende verrichtingen worden uitgevoerd op basis van één en hetzelfde prospectus, terwijl soms ook geen enkele verrichting wordt uitgevoerd, wat de discrepantie verklaart tussen het aantal ontvangen paspoorten en het aantal in deze tabel vermelde verrichtingen. Zowel in 2009 als in 2010 hebben, in dalende volgorde, de autoriteiten van het Groothertogdom Luxemburg, het Verenigd Koninkrijk en Nederland de meeste paspoorten ter kennis gebracht van de CBFA.

In 2009 werd, op verzoek van de betrokken emittenten, een paspoort verleend aan 11 verrichtingen waarvan het prospectus door de CBFA was goedgekeurd. Die paspoorten waren bestemd voor verschillende landen, waaronder Nederland (7), het Verenigd Koninkrijk (7), Frankrijk (6), Duitsland (5) en Italië (5). Voor bepaalde verrichtingen werd een paspoort verleend voor verschillende landen. In 2010 heeft de CBFA voor 13 verrichtingen een paspoortkennisgeving verricht aan de autoriteiten van verschillende landen, waaronder Nederland (7), het Verenigd Koninkrijk (7), Frankrijk (7), Duitsland (5) en Italië (4).

De CBFA heeft haar werkzaamheden rond het a-priori-toezicht op de reclame voortgezet, waarbij ze met name aandacht besteedde aan de duidelijkheid van de vermeldingen over de terugbetaling van het ingelegde kapitaal. Verder heeft zij in maart 2009, i.e. iets minder dan een jaar na hun inwerkingtreding, haar aanbevelingen inzake reclame herzien. Volledigheidshalve wordt eraan herinnerd dat alle reclame, ongeacht de gebruikte drager, ter goedkeuring moet worden voorgelegd aan de CBFA, die erop toeziet dat die reclame niet misleidend is voor het publiek. Uit de evaluatie van de aanbevelingen is gebleken dat zij op twee punten dienden te worden verduidelijkt: de identificatie van de emittent van het beleggingsinstrument die duidelijk tot uiting moet komen, en de identificatie van het prospectus bij een aanbiedingsprogramma waarbij een basisprospectus wordt gebruikt.

In 2010 is de CBFA op diverse punten de ontwikkeling van goede praktijken inzake de verhandeling van gestructureerde producten blijven aanmoedigen. Om tot een beter begrip te komen van begrippen zoals "beschermd" of "gewaarborgd" kapitaal, heeft de CBFA de emittenten ertoe aangespoord om op literaire wijze te verduidelijken of het product op vervalddag al dan niet recht geeft op terugbetaling van het ingelegde kapitaal, alsook om explicieter te zijn over het kredietrisico. Bovendien heeft zij hen gevraagd bepaalde vermeldingen op te nemen die meer duidelijkheid moeten scheppen over het doelpubliek in het licht van de kenmerken, inzonderheid de complexiteit van het product. De CBFA is van oordeel dat de verwijzing naar het beleggersprofiel ontoereikend is om aan die aanbeveling te voldoen, omwille van het algemene karakter van die verwijzing die het niet steeds mogelijk maakt om de werkelijke complexiteit van het product of van het aan het product verbonden risico in te schatten. Verder heeft de CBFA ook geoordeeld dat het aangewezen is om de benaming "schuldinstrument" uitsluitend te gebruiken voor gestructureerde producten met kapitaalbescherming, en om de gestructureerde producten zonder kapitaalbescherming "afgeleide instrumenten" te noemen. Dit sluit inderdaad beter aan bij de werkelijkheid en bij de manier waarop de betrokken producten in de Europese prospectusschema's worden verwerkt. De problematiek van de verhandeling van gestructureerde producten bij het publiek zal in 2011 grondiger worden onderzocht. In afwachting daarvan is ervoor geopteerd de aanbevelingen inzake reclame niet meteen aan te passen om er de recentste ontwikkelingen in te verwerken. Die ontwikkelingen worden natuurlijk wel dagdagelijks door de CBFA opgevolgd.

Terloops wordt erop gewezen dat de IPO-prospectussen van de tot de verhandeling op Euronext Brussels toegelaten vennootschappen worden opgesteld aan de hand van de schema's als bijlage bij de Europese verordening (EG) nr. 809/2004. Opdat de bepalingen van die schema's op uniforme wijze zouden worden toegepast in alle EER-lidstaten, heeft CESR voor sommige van die bepalingen een interpretatieve nota uitgewerkt¹¹⁶.

116 *Frequently asked questions regarding Prospectuses: Common positions agreed by CESR Members 11th Updated Version - July 2010*, CESR/10-830, 9 juli 2010.

De CBFA heeft ook deelgenomen aan de werkzaamheden rond de herziening van de prospectusrichtlijn. In het kader van de consultatie die de Europese Commissie daarover in 2008 heeft georganiseerd, heeft de CBFA er met name voor gepleit, vooral in het licht van de door haar opgedane ervaring in het kader van de dossiers over de door Lehman Brothers uitgegeven en/of gewaarborgde producten, dat de minimale beleggingsdrempel waarboven geen prospectus hoeft te worden opgesteld, van 50.000 euro tot 250.000 euro zou worden opgetrokken. In de definitieve tekst van de richtlijn¹¹⁷ is ter zake geopteerd voor een drempel van 100.000 euro.

Tot slot heeft de CBFA eind 2010 twee mededelingen gepubliceerd over de aanbiedingen van obligaties: in de eerste mededeling heeft zij goede praktijken geformuleerd ten behoeve van de leden van plaatsingssyndicaten met de bedoeling openbare aanbiedingen van *corporate* obligaties vlotter te laten verlopen, en in de tweede voert zij een versnelde procedure in voor de goedkeuring van prospectussen voor openbare openbiedingen en toelatingen tot de verhandeling van "*plain vanilla*"-obligaties voor de emittenten die bij haar bekend zijn en in verband waarmee geen specifieke problemen zijn gerezen¹¹⁸.

117 Richtlijn 2010/73/EU van 24 november 2010 tot wijziging van Richtlijn 2003/71/EG betreffende het prospectus dat gepubliceerd moet worden wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel worden toegelaten en Richtlijn 2004/109/EG betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten, PB L 327/1 van 11 december 2010.

118 Zie CBFA Verslag DC, p. 65.

6.2. Toezicht op de doorlopende financiële-informatieverstrekking

	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011
Vastgoedcertificaten	25	25	23
Belgische emittenten	154	156	150
<i>Euronext Brussels</i>	141	140	135
<i>Alternext</i>	8	11	10
<i>Buitenlandse gereguleerde markten</i>	5	5	5
Buitenlandse emittenten*	4	4	4
Totaal	183	185	177

* Emittenten die, in het kader van hun verplichtingen inzake periodieke en bepaalde doorlopende informatie, België als lidstaat van herkomst hebben gekozen

Algemene aandachtspunten voor de uitoefening van het toezicht

Begin 2009 heeft de CBFA, zoals aangegeven in het vorige jaarverslag¹¹⁹, een vragenlijst gericht aan alle genoteerde vennootschappen om zicht te krijgen op de impact van de financiële crisis op elke vennootschap. De ontvangen antwoorden werden onder meer aangewend bij het vaststellen van de algemene aandachtspunten voor de uitoefening van het toezicht.

Op de eerste plaats werden een aantal algemene aandachtspunten inzake de toepassing van de IFRS gedefinieerd. Deze aandachtspunten hadden onder meer betrekking op de bijzondere waardeverminderingen en herstructureringsvoorzieningen en de bijhorende toelichting, de waardering van financiële instrumenten, het oordeel over de continuïteit van de onderneming en de in voorkomend geval te vermelden onzekerheden, het (niet) respecteren van schuldcovenanten, informatie over liquiditeits-, krediet- en marktrisico, en de informatie te verschaffen over belangrijke bronnen van schattingsonzekerheden.

Aangezien IFRS 8 die handelt over "Operationele Segmenten" in het boekjaar 2009 van kracht werd, werd in 2010 bijzondere aandacht besteed aan de correcte afbakening van de operationele segmenten en aan de informatie die krachtens deze norm diende te worden verstrekt. Andere algemene aandachtspunten waren de toelichting over financiële instrumenten (IFRS 7) en de waarderingsgrondslagen waarbij o.m. werd nagegaan of ze voldoende specifiek waren en aangepast aan de vennootschap waarop ze betrekking hebben. Verder leert de ervaring van de CBFA, maar ook van andere

Europese toezichthouders, dat de toelichting over bijzondere waardeverminderingstesten vaak voor verbetering vatbaar is, waardoor dit ook één van de algemene IFRS-aandachtspunten bleef.

Naast IFRS-aandachtspunten werden, zowel in 2009 als in 2010, ook andere aandachtspunten gespecificeerd, o.m. op het vlak van *corporate governance* en inhoud van het jaarverslag van de raad van bestuur.

In een aantal gevallen heeft de CBFA, na haar controle, vennootschappen moeten vragen om aangepaste financiële staten of bijkomende informatie te publiceren. Bij heel wat vennootschappen heeft de CBFA gevraagd om een aanvulling of verduidelijking van de informatie in het volgende (half)jaarlijks financieel verslag te publiceren.

Zoals in het verleden heeft de CBFA ook systematisch opgevolgd of de vennootschappen hun periodieke informatie tijdig openbaar maakten. Daar waar de CBFA in 2009 nog een waarschuwing diende te publiceren wegens laattijdige openbaarmaking, was dat in 2010 niet het geval. De CBFA is ervan overtuigd dat haar proactieve opvolging leidt tot een betere naleving van de termijnen.

Organisatie van het toezicht

In het vierde kwartaal van 2009 werd de organisatie van het toezicht op de verplichtingen van de genoteerde vennootschappen¹²⁰ geëvalueerd en werd vervolgens de toezichtspraktijk aangepast. Het toezicht gebeurt nog steeds op basis van het selectiemodel dat in 2003 werd uitgewerkt, weliswaar mits een jaarlijkse evaluatie en, indien nodig, bijsturing van de selectiecriteria. Een belangrijk nieuw uitgangspunt is dat voor de helft van de

119 Zie Jaarverslag 2008-2009, p. 62.

120 Zoals beschreven in het Jaarverslag CBFA 2002-2003, p. 141 e.v.

te controleren dossiers het toezicht gebeurt door twee personen (het "vierogenprincipe").

Voor de geselecteerde vennootschappen wordt bepaald welke informatie onderzocht zal worden, rekening houdend met de voor die vennootschap geïdentificeerde risico's en met afgesproken algemene aandachtspunten. De niet-geselecteerde vennootschappen worden niet aan toezicht onderworpen, tenzij de CBFA kennis zou krijgen van bepaalde feiten; in dat geval worden zij onderworpen aan *ad hoc* toezicht. Daarnaast blijft de CBFA openstaan voor *a priori* tussenkomsten op verzoek van de vennootschappen of hun aandeelhouders, bijvoorbeeld met betrekking tot de boekhoudkundige verwerking van transacties, enz.

Overmaking en terbeschikkingstelling van gereglemteerde informatie

Op 1 juli 2009 stelde de CBFA het platform *eCorporate*¹²¹ ter beschikking van de emittenten onder haar toezicht, waardoor er een permanente gegevensuitwisseling met hen mogelijk werd. *eCorporate* omvat een toepassing voor het beheer van de door de CBFA gevraagde informatie, en een permanente toegang voor de raadpleging van die informatie door zowel de CBFA als de emittenten en hun commissaris.

Circulaire CBFA_2009_25 stelt de doelstellingen en praktische toegangsmodaliteiten voor en omschrijft welke documenten via het platform dienen te worden ingediend.

Vanaf begin 2011 wordt de gereglemteerde informatie die via *eCorporate* wordt ingediend, door de CBFA ter beschikking gesteld van het publiek. De CBFA werd immers bij koninklijk besluit van 23 februari 2010 aangewezen als de instelling die, met ingang van 1 januari 2011, instaat voor de centrale opslag van gereglemteerde informatie in de zin van de Transparantierichtlijn¹²². In uitvoering van dat koninklijk besluit werd in de loop van 2010 STORI¹²³ gecreëerd, een publiek register van gereglemteerde informatie dat gevoerd wordt door *eCorporate*. In dat verband heeft de CBFA de emittenten in de loop van 2010 herhaaldelijk gewezen op het belang van een tijdige en correcte oploading van informatie in *eCorporate*.

Onder meer naar aanleiding van de inwerkingtreding van dit koninklijk besluit werden de circulaires FMI/2007-02 over de verplichtingen van op een gereglemteerde markt genoteerde emittenten en CBFA_2008_18 over de verplichtingen van de emittenten genoteerd op Alternext geactualiseerd.

Overleg en deelname aan internationale activiteiten

In het kader van haar toezichtsoverdracht op de financiële informatie en de financiële markten blijft de CBFA de verschillende marktdeelnemers een luisterend oor bieden.

Zo hebben de diensten van de CBFA meer bepaald met hen overlegd over de nieuwe wettelijke bepalingen over o.a. de inkoop van eigen aandelen en de aandeelhoudersrechten. De CBFA heeft voorstellen geformuleerd voor een nieuwe regeling inzake de inkoop van eigen aandelen, met de bedoeling een antwoord te bieden op de problemen die, met name voor vennootschappen met een beperkte marktkapitaaliteit, uit de vorige regeling voortvloeiden. Zij onderhoudt ook een geregelde dialoog met Euronext en de Belgische Vereniging van Beursgenoteerde Vennootschappen van het VBO, neemt actief deel aan de permanente werkgroep van de Commissie *Corporate Governance* en werkt mee aan een wetenschappelijk onderzoekproject over "Efficiënt Bestuur van Private Organisaties".

Op internationaal niveau werd deelgenomen aan de vergaderingen van het *Corporate Reporting Standing Committee* (CRSC) van CESR dat de werkzaamheden van CESR leidt inzake boekhouding, audit, periodieke rapportering en opslag van gereglemteerde informatie. Ook debatteerden de Europese regelgevers in het kader van de *European Enforcers' Coordination Sessions* (EECS) onder meer over de toepassingsgevallen van de IFRS-normen waarmee zij geconfronteerd worden, alsook over de beslissingen die in de EECS-gegevensbank zijn opgenomen. Het doel van deze vergaderingen is op Europees niveau te komen tot een betere coördinatie en afstemming van de toepassing van de IFRS-normen en van de controle ter zake door de diverse regelgevers. Tijdens de twee afgelopen jaren heeft de CBFA verschillende beslissingen ingevoerd in de EECS-gegevensbank¹²⁴.

Tijdens de verslagperiode heeft de CBFA ook deelgenomen aan de vergaderingen van het *Standing Committee* nr. 1 van de IOSCO, dat zijn werkzaamheden op vooral de volgende drie vlakken heeft voortgezet: boekhouding, audit en informatieverstrekking aan de beleggers.

Publicatie van "Studies en documenten"

In het kader van haar "Studies en documenten" heeft de CBFA in juni 2010 een studie gepubliceerd over de met toepassing van IAS 34 opgestelde halfjaarlijkse financiële verslagen. De CBFA heeft met name vastgesteld dat, hoewel bijna alle genoteerde vennootschappen de openbaarmakingstermijn van 2 maanden respecteerden, slechts 45 % van hen alle onderzochte vereisten van IAS 34 integraal naleefden. Daarnaast heeft zij vastgesteld dat een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden bij 35 % van de onderzochte vennootschappen ontbrak. De studie werd gepubliceerd vóór de publicatie van de halfjaarlijkse communiqués 2010, zodat de genoteerde vennootschappen er rekening konden mee houden. Verder is met de resultaten van deze studie natuurlijk ook rekening gehouden bij het toezicht op de genoteerde vennootschappen.

121 Zie Jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 95.

122 Richtlijn 2004/109/EG van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereglemteerde markt zijn toegelaten (PB, 31 december 2004).

123 Dit acroniem staat voor **ST**orage **O**f **R**egulated **I**nformation.

124 Zie CBFA Verslag DC, p. 85.

In december 2010 heeft de CBFA een studie in verband met *corporate governance* openbaar gemaakt¹²⁵. Deze studie had tot doel te onderzoeken in hoeverre de emittenten de nieuwe bepalingen van de Belgische *Corporate Governance Code* 2009 naleven en hen een aantal richtsnoeren aan te reiken voor de opstelling van hun toekomstige verklaringen inzake deugdelijk bestuur, daarbij rekening houdend met de belangrijke impact van de wet van 6 april 2010¹²⁶. Uit de studie is gebleken dat er qua naleving van de Code 2009 een significant verschil is tussen de verschillende marktsegmenten: de vennootschappen van de BEL 20 leven de Code beter na dan de vennootschappen van de continuummarkt, die op hun beurt de Code beter naleven dan de vennootschappen van de fixingmarkt. Op het vlak van de "explain" werd vastgesteld dat voor een aantal bepalingen van de Code 2009 geen dan wel quasi geen vennootschap had uitgelegd waarom een bepaling niet werd toegepast. Vermits "explain" een wettelijke verplichting wordt, heeft de CBFA de vennootschappen aanbevolen om, bij de voorbereiding van de verklaring inzake deugdelijk bestuur 2010, voor elke bepaling van de Code na te gaan of ze al dan niet wordt toegepast en indien ze niet wordt toegepast, uit te leggen waarom. Daarnaast heeft zij nog tal van algemene en specifieke aanbevelingen gedaan. Kort na de openbaarmaking van de studie werden fiches met individuele resultaten aan de onderzochte vennootschappen overgemaakt, om hen de nodige informatie te geven over hun respectieve tekortkomingen.

Tenslotte heeft de CBFA in februari 2011 een vergelijkende studie over de *dealing codes* van genoteerde vennootschap-

pen uitgebracht¹²⁷. Algemeen kon worden vastgesteld dat de voorschriften van de Belgische *Corporate Governance Code* over de verhandeling van financiële instrumenten van de vennootschap door leidinggevendenden goed worden toegepast. De grote meerderheid van de onderzochte ondernemingen heeft immers een *dealing code* opgemaakt; de CBFA beveelt de overige vennootschappen aan dit alsnog te doen. Ook beveelt de CBFA aan dat alle vennootschappen een bepaling tot het verbieden of afraden van korte termijntransacties opnemen in hun *dealing code*. Wat betreft de periodes vóór de openbaarmaking van financiële resultaten tijdens dewelke transacties door leidinggevendenden niet toegestaan zijn, acht de CBFA het aangewezen deze af te stemmen op de interne organisatie. Verder heeft de CBFA een voorkeur voor de introductie van een *clearance* systeem bij het doorvoeren van transacties. In vergelijking met een systeem waarbij sperperiodes (andere als gevoelig beschouwde periodes tijdens dewelke transacties in financiële instrumenten door leidinggevendenden niet toegestaan zijn) worden opgelegd, biedt een *clearance* systeem immers het voordeel dat de geviseerde personen geen weet hebben van het bestaan van niet-publieke voorkennis die de sperperiode rechtvaardigt. Tot slot raadt de CBFA de vennootschappen aan een bepaling op te nemen omtrent optiehandel en/of short selling.

6.3. Toezicht op de markten

Onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van de interventies die de marktzaal tijdens de verslagperiode heeft verricht:

	2008	2009	2010
Behandeling van ontvangen, opgezochte of geanalyseerde informatie	280	137	98
Onder toezicht plaatsen van een financieel instrument	158	159	120
Opvragen van informatie bij emittenten of marktdeelnemers	108	87	79
Verzoek tot schorsing van de verhandeling	27	40	32
Preliminaire analyse bij beursmisdrijven	31	22	15
Antwoorden op vragen met betrekking tot het toezicht op de markten	85	32	31

125 Studies en documenten nr. 38, Naleving door de Belgische genoteerde vennootschappen van nieuwe openbaarmakingsverplichtingen opgelegd door de Belgische *Corporate Governance Code* 2009, december 2010.

126 Wet ter versterking van het deugdelijk bestuur bij de genoteerde vennootschappen (BS 23 april 2010).

127 Zie webstek van de CBFA, rubriek "Publicaties, Studie 39".

Na het jaar 2008 waarin de financiële crisis voor talrijke interventies van de marktenzaal zorgde, is het aantal interventies tijdens de verslagperiode gedaald. Die daling kan met name worden verklaard door de grotere stabiliteit op de financiële markten in 2009 en 2010 en door het kleinere aantal uitgiften, herstructureringen of openbare overnamebiedingen in die periode, waardoor ook voorkennis minder vaak aan de orde was. Daarnaast stelde de CBFA vast dat, door de ervaring die de genoteerde vennootschappen sinds de start van de werkzaamheden van haar marktenzaal in 2003 hebben opgedaan, het aantal vragen van de markt terugloopt en vooral dat er minder problemen zijn rond de informatieverstrekking door de emittenten.

In die context heeft de marktenzaal van de CBFA zijn werkzaamheden in essentie op zijn basisopdrachten

6.4. Bestrijding van marktmisbruik

	2007	2008	2009	2010
Overgedragen saldo	91	65	62	39
Geopende onderzoeken	26	27	10	13
Afgesloten onderzoeken	52	30	33	19
Lopende onderzoeken	65	62	39	33

Sinds 1 januari 2006 heeft de CBFA 76 onderzoeken geopend naar eventueel marktmisbruik of eventuele overtredingen van de reglementering inzake financiële dienstverlening. De gemiddelde duur van zo'n onderzoek blijft stabiel en bedraagt 18 tot 24 maanden, waarbij die duur sterk wordt beïnvloed door het feit of er al dan niet een beroep moet worden gedaan op internationale samenwerking.

Verder moet worden opgemerkt dat de CBFA in de periode van medio 2008 tot medio 2009, die werd gekenmerkt door de financiële crisis, 19 onderzoeken heeft geopend naar eventuele misdrijven in verband met financiële instrumenten uitgegeven door genoteerde holdings die kredietinstellingen houden. Van die 19 dossiers zijn 5 dossiers doorgestuurd naar de auditeur en het parket. Die 5 dossiers hadden betrekking op 36 transacties of gevallen waarin ernstige aanwijzingen van marktmisbruik voorhanden waren.

Een dossier wordt naar de auditeur doorgestuurd wanneer de CBFA ernstige aanwijzingen vaststelt van inbreuken op de verbodsbepalingen inzake misbruik van voorkennis of koersmanipulatie. Er moet worden opgemerkt dat de CBFA de rechterlijke overheden systematisch op de hoogte brengt van de beslissingen van het Directiecomité om een dossier ter behandeling voor te leggen aan de secretaris-generaal in zijn hoedanigheid van auditeur, zodat zij kunnen nagaan of de betrokken feiten mogelijk ook een strafrechtelijke inbreuk inhouden.

toegespitst, nl. het *realtimetoezicht* op de markten, het eerstelijnstoezicht op de inhoud van de bekendgemaakte voorkennis en de opsporing van eventuele gevallen van marktmisbruik. In 2009 en 2010 heeft de marktenzaal zijn opsporingstools geactualiseerd en nieuwe software in gebruik genomen voor zijn *realtimetoezicht*.

In 2009 en 2010 behandelde de marktenzaal ook respectievelijk 45 en 31 dossiers waarin de bekendmaking van voorkennis werd uitgesteld, tegenover 28 dossiers in 2008.

Voor 2011 is de belangrijkste doelstelling op het vlak van het markttoezicht een volledige toetsing van de desbetreffende procedures, zodat die, in voorkomend geval, kunnen worden aangepast aan de marktvoorwaarden en de ervaring die de CBFA ter zake sinds 2003 heeft opgedaan.

Sinds medio 2009 is het aantal geopende onderzoeken sterk afgenomen, wat kan worden verklaard door de beperktere marktactiviteiten ingevolge het dalende aantal uitgevoerde verrichtingen, wat ook blijkt uit onderstaande tabel met het aantal gemelde verrichtingen in Belgische financiële instrumenten.

Voor meer informatie over het gevolg dat de auditeur heeft gegeven aan de door het directiecomité overgelegde dossiers, wordt verwezen naar punt B¹²⁸.

6.5. MiFID-rapportering

In november 2007 heeft de praktische tenuitvoerlegging van artikel 25 van de MiFID aanleiding gegeven tot de ingebruikname van een transactiemeldingssysteem (*Transaction Reporting System*, verkort "TRS").

Dat systeem biedt de financiële tussenpersonen die aan de meldingsplicht zijn onderworpen, een nationaal kanaal voor de rechtstreekse melding van transacties. Op Europees vlak is het TRS een onderdeel van het in de richtlijn ingeschreven netwerk voor gegevensuitwisseling tussen de bevoegde autoriteiten, dat tot doel heeft de plaatselijke toezichthouder die bevoegd is voor het marktmisbruik met betrekking tot een bepaald financieel instrument, zicht te bieden op alle transacties in het betrokken financieel instrument, ongeacht of die al dan niet op een gereguleerde markt zijn uitgevoerd.

128 Zie dit verslag, p. 62 e.v.

Gemelde transacties in Belgische financiële instrumenten	2008	2009	2010
Belgische tussenpersonen	6.599.309	4.294.336	3.176.189
Europese tussenpersonen	36.935.795	33.891.526	37.879.045
Totaal	43.535.104	38.185.862	41.055.234

Nadat het aantal transacties in 2009 met 12,3 % daalde ingevolge de financiële crisis, is het aantal gemelde transacties in 2010 met 7,5 % gestegen. Kenmerkend voor de meldingen met betrekking tot de aankoop of verkoop van Belgische financiële instrumenten is overigens dat zij overwegend door Europese, niet-Belgische tussenpersonen werden verricht. In dat verband kan een constante toename worden opgetekend : het betrokken percentage steeg immers van 84,8 % in 2008 tot 92,3 % in 2010, wat overigens meteen ook de toenemende belangstelling voor Belgische financiële instrumenten illustreert, niet alleen bij de buitenlandse operatoren maar ook bij de buitenlandse beleggers. Het aantal door Belgische tussenpersonen uitgevoerde transacties is overigens fors gedaald. Dat fenomeen kan op basis van diverse gronden worden verklaard, zoals de centralisatie van orders binnen bepaalde groepen en de rechtstreekse markttoegang (*sponsored access*) die aan bepaalde institutionele beleggers wordt gegeven. Die toegang gebeurt doorgaans onder de verantwoordelijkheid van in het Verenigd Koninkrijk gevestigde tussenpersonen.

6.6. Toezicht op de marktondernemingen

Het toezicht op de marktondernemingen slaat op *Euronext Brussels* en het Rentenfonds en de door deze entiteiten georganiseerde gereguleerde markten en multilaterale handelsfaciliteiten.

Het toezicht op de marktonderneming *Euronext Brussels* en de door haar georganiseerde gereguleerde markten wordt door de CBFA in college uitgeoefend met de Britse, Franse, Nederlandse en Portugese toezichthouders op basis van een samenwerkingsakkoord (*Memorandum of Understanding*). Het voorzitterschap van dit college wordt beurtelings waargenomen en werd in het tweede semester van 2010 door de CBFA bekleed. Het samenwerkingsakkoord werd overigens in 2010 aangepast naar aanleiding van de oprichting van een aandelenmarkt in Londen, zonder afbreuk te doen aan de fundamenten van de vroegere akkoorden. Dit aangepaste akkoord voorziet voortaan in de deelname van de Britse toezichthouder (FSA) aan het toezicht op de aandelenmarkten van de Euronext Groep, naast het reeds bestaande gezamenlijke toezicht op de derivatenmarkten.

Tijdens de verslagperiode heeft het college zich over volgende ontwikkelingen uitgesproken.

In het verlengde van de migratie van de aandelenmarkten, vond tijdens deze periode de migratie plaats van de derivatenmarkten naar het informaticaplatform UTP (*Universal*

Trading Platform). Bij deze migratie hebben er zich geen specifieke problemen voorgedaan. Het college heeft de noodzakelijke reglementaire vergunningen verleend. Voorts werden de marktregels van de derivatenmarkten van Brussel en Amsterdam volledig geharmoniseerd. De CBFA heeft hiertoe de nodige vergunningen verleend.

Voor warranten en certificaten ontwikkelde *Euronext Brussels*, naast het bestaande ordergedreven marktmodel, een nieuw marktsegment gekenmerkt door een prijsgedreven marktmodel. Verder werd de rechtstreekse toegang (*sponsored access*) tot het handelingsplatform van *Euronext Brussels* verleend aan bepaalde cliënten van leden van de Euronext aandelenmarkten. Bijzonder hieraan is dat de orders van deze cliënten rechtstreeks worden ingevoerd in het centrale orderboek van de aandelenmarkt, zonder via de systemen van het lid te lopen. Bij het verlenen van de nodige vergunningen voor de aanpassingen aan de marktregels, heeft het college zijn akkoord aan bepaalde voorwaarden onderworpen. Zo moeten deze orders worden tegengehouden op dezelfde wijze als de orders van het lid zelf, dat hiervoor de nodige passende voorzieningen moet treffen en de volledige verantwoordelijkheid blijft dragen.

6.7. Toezicht op ratingbureaus

Onder voorbehoud van haar aanstelling tot bevoegde autoriteit neemt de CBFA deel aan de werkzaamheden van het binnen CESR opgerichte *Standing Committee* voor ratingbureaus.

Dat *Standing Committee* werd opgericht om CESR en de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, en vervolgens ook ESMA, bij te staan bij de uitoefening van de taken waarmee de Europese Verordening inzake ratingbureaus¹²⁹ hen heeft belast.

Conform die Verordening hebben 23 in Europa gevestigde ratingbureaus bij CESR een dossier ingediend om als erkend ratingbureau te worden geregistreerd in de zin van die Verordening, en zijn 6 in die Verordening bedoelde colleges van bevoegde autoriteiten opgericht.

De CBFA maakt deel uit van een college van 10 toezichthouders dat belast is met het onderzoek van het verzoek van één van die bureaus dat met name een dochter in België heeft. De Staten waar een dochter van een

¹²⁹ Verordening (EG) nr. 1060/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 inzake ratingbureaus, PB L 302/1 van 17 november 2010. Zie ook dit verslag, p. 18.

ratingbureau gevestigd is, maken immers verplicht deel uit van het desbetreffende college.

Bovendien zijn ook de dossiers van twee ratingbureaus uit derde landen onderzocht in het kader van de zogenaamde certificatieprocedure, op grond waarvan het de betrokken ratingbureaus toegestaan is hun ratings te gebruiken in de Europese Gemeenschap zonder daar gevestigd te zijn.

7. Toezicht op de tussenpersonen

Het toezicht op de tussenpersonen zoals geregeld door de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringbemiddeling en de distributie van verzekeringen en de wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten omvat :

- het bijhouden van de registers van verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen en van tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten;
- het toezicht op de naleving van de wettelijke voorwaarden om die inschrijving te kunnen behouden.

7.1. Actualisering van de inschrijvingsdossiers

In 2009 en 2010 maande de CBFA 350 natuurlijke personen aan hun dossier voor hun inschrijving als verzekeringstussenpersoon te vervolledigen binnen een termijn van 30 dagen teneinde aan de wettelijke voorschriften te beantwoorden. De inschrijving van diegenen die geen of onvoldoende gevolg gaven aan de aanmaning werd vervolgens geschorst gedurende een termijn van twee maanden, wat een verbod inhield om activiteiten van verzekeringsbemiddeling uit te oefenen. Na het verstrijken van deze termijn besliste het directiecomité tot schrapping van de inschrijving van 117 verzekeringstussenpersonen die nog steeds niet alle gevraagde gegevens hadden bezorgd.

In het kader van de actualisering van de inschrijving van de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen stelde men overigens een opmerkelijke daling vast van het aantal inschrijvingen via de centrale instellingen. Centrale instellingen zijn instellingen die onder hun verantwoordelijkheid tussenpersonen inschrijven of schrappen. Zij staan in voor het nazicht van de inschrijvingsvoorwaarden en de opvolging van de dossiers. De CBFA kan ter plaatse de inschrijvingsdossiers nazien. Waar het register op 31 december 2008 nog 10.605 inschrijvingen telde via de centrale instellingen, waren er op 31 december 2010 nog 6.395 ingeschreven via centrale instellingen.

7.2. Toezicht op de naleving van de wettelijke inschrijvingsvoorwaarden

7.2.1. Controles ter plaatse

Tijdens de verslagperiode werden 83 inspecties ter plaatse uitgevoerd, waarvan 63 bij individueel ingeschreven tussenpersonen en 20 bij centrale instellingen (collectieve dossiers).

Met de inspecties bij centrale instellingen werd nagegaan op welke wijze deze instellingen zijn georganiseerd om hun eerstelijns-toezicht waar te nemen en werden verificaties verricht met betrekking tot de volledigheid en correctheid van de ter beschikking gehouden dossiers. Deze inspecties brachten een groot verschil in kwaliteit van beheer aan het licht. De verantwoordelijken werden gewezen op de vastgestelde tekortkomingen. De centrale instellingen dienden binnen een bepaalde termijn aan deze tekortkomingen te verhelpen, waarna een tweede inspectie volgde.

De inspecties die werden uitgevoerd bij individueel ingeschreven tussenpersonen, bieden onder meer de mogelijkheid om de inschrijvingsvoorwaarden te controleren die op basis van het ingediende inschrijvingsdossier moeilijk te verifiëren zijn, zoals het naleven van de informatieverplichtingen.

7.2.2. Geschiktheid en professionele betrouwbaarheid

Om in het register te worden ingeschreven en die inschrijving te behouden, moet de betrokken tussenpersoon onder meer een voldoende geschiktheid en professionele betrouwbaarheid bezitten en mag deze geen veroordelingen hebben opgelopen en/of getroffen zijn door een beroepsverbod wegens overtreding van financieel relevante wetgevingen zoals voorzien in artikel 19 van de bankwet.

Anders dan bij de gevallen opgesomd in artikel 19 van de bankwet, beschikt de CBFA bij de beoordeling van de geschiktheid en professionele betrouwbaarheid over een eigen appreciatiebevoegdheid¹³⁰.

Hierbij baseert de CBFA zich onder meer, doch niet uitsluitend, op de uitgebreide vragenlijst die in het kader van de aanvraag tot inschrijving in het register moet worden overgemaakt en op de actualisering van die informatie. Indien de CBFA niet overtuigd is dat is voldaan aan de geschiktheids- en betrouwbaarheidsvereiste, zal zij de aanvraag weigeren. Wanneer de CBFA na de inschrijving bezwarende informatie verkrijgt, wordt de tussenpersoon daarmee geconfronteerd en wordt hem de mogelijkheid geboden om binnen de vastgestelde termijn de gerezen twijfels te weerleggen. In functie van het voorliggend geval kan de CBFA administratieve maatregelen nemen zoals de schorsing of de schrapping van de inschrijving in het register, wat dan respectievelijk een tijdelijk dan wel een definitief verbod inhoudt om bemiddelingsactiviteiten uit te oefenen.

Voor de beoordeling van de geschiktheids- en betrouwbaarheidsvereiste kunnen laakbare handelingen die werden gesteld in het kader van de beroepswerkzaamheden als bankagent, tenslotte een weerslag hebben op de inschrijving als verzekeringstussenpersoon en vice versa, voor zover de betrokken persoon de twee statuten heeft.

130 Zie Raad van State, arresten nr. 207996 van 7 oktober 2010 en nr. 178.531 van 14 januari 2008; zie ook CBFA Verslag DC 2007, p. 98.

De CBFA beoordeelt de geschiktheid- en professionele betrouwbaarheid geval per geval, in functie van de doelstelling van de vergunning en de vergunningsvoorwaarden.

Tijdens de verslagperiode heeft de CBFA meermaals schorsings- en schrappingsbeslissingen genomen in dossiers waar de bescherming van de consument in het gedrang was gekomen. Zo werd de inschrijving van meerdere tussenpersonen geschorst en later geschrapt omdat klantengelden waren verduisterd of voor privégebruik werden aangewend. In de regel vat de CBFA het parket bij inbreuk op de strafwet. Tegen een andere tussenpersoon werden maatregelen getroffen nadat werd vastgesteld dat aan een klant vervalste kasbons werden verkocht. Nog een andere tussenpersoon had meermaals niet-gedekte voorlopige "groene kaarten" afgeleverd.

Ook werd tijdens de verslagperiode de inschrijving van een verzekeringstussenpersoon geschorst die terugbetaalbare gelden had ontvangen zonder daartoe over de vereiste vergunning te beschikken¹³¹. Een andere tussenpersoon werd als niet geschikt en betrouwbaar beschouwd omdat hij geen enkel gevolg had gegeven aan herhaaldelijke verzoeken om zijn bemiddelingsactiviteiten te staken zolang hij niet was ingeschreven in het register; zijn aanvraag tot inschrijving als verzekeringsmakelaar werd geweigerd.

7.2.3. Door de CBFA erkende diploma's

Wie toegang wil krijgen tot het beroep van verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon of van tussenpersoon in bank- en beleggingsdiensten, moet met name zijn technische beroepskennis bewijzen.

Die technische kennis kan onder andere worden bewezen aan de hand van een bachelordiploma dat overeenkomstig een decreet van een van de drie Gemeenschappen van het land wordt toegekend door een universiteit, een hogeschool of een instelling van hoger onderwijs¹³². Het studieprogramma waarvoor een dergelijk diploma wordt uitgereikt, omvat minstens 11 studiepunten verzekeringstechniek of techniek met betrekking tot bank- en beleggingsdiensten en 3 studiepunten bedrijfsbeheer.

Op verzoek van de betrokken sectoren heeft de CBFA op haar website lijsten gepubliceerd van de diploma's waarvan het studieprogramma, volgens de informatie die door de scholen zelf werd verstrekt, voldoet aan de voorwaarden¹³³. Deze lijsten zijn niet uitputtend en worden regelmatig bijgewerkt.

7.2.4. Accreditering van opleidingsverstrekkers in het kader van de bijscholing inzake beroepskennis van de tussenpersonen

Volgens de wet moeten de tussenpersonen geregeld bijscholing volgen om hun beroepskennis op peil te houden.

Om uitvoering te geven aan deze verplichting hebben de beroepsverenigingen van de betrokken sectoren sectorale gedragsregels uitgewerkt. De CBFA beschouwt de toepassing van deze regels als een goede praktijk en heeft besloten om de uitvoering ervan te beoordelen na een toepassingsperiode van drie jaar. Deze regels zijn voor de makelaars en de agenten op 1 januari 2009 in werking getreden en voor de subagenten op 1 januari 2010. Elke beroepsvereniging accrediteert haar eigen leden. De CBFA accrediteert de andere opleidingsverstrekkers in het kader van de verplichting om bijscholing te volgen inzake beroepskennis.

De CBFA heeft niet gewacht tot deze eerste beoordelingsperiode van drie jaar verstreken was om al controles uit te voeren op de naleving door de opleidingsverstrekkers van de accrediteringscriteria die vastgelegd zijn in de sectorale gedragscodes. De CBFA raadt de beroepsverenigingen aan om de accrediteringscriteria strikt te interpreteren en om hun leden op de hoogte te brengen van hun bijscholingsverplichtingen.

Op 31 december 2010 heeft de CBFA een 50-tal opleidingsverstrekkers geaccrediteerd in verzekeringen en 26 in bank- en beleggingsdiensten. De meeste daarvan zijn privéondernemingen, andere zijn scholen of universiteiten.

8. Toezicht op de IBP's en de aanvullende pensioenen

8.1. Herstelplannen pensioenfondsen

Ten gevolge van de financiële crisis hadden eind 2008 115 IBP's met financiële moeilijkheden te kampen. De getroffen instellingen hebben daarop in 2009 de nodige sanerings- of herstelmaatregelen ter goedkeuring voorgelegd aan de CBFA. Bij het onderzoek en de beoordeling ervan werd rekening gehouden met het onderscheid tussen tekorten t.o.v. de korte termijn technische voorzieningen¹³⁴ (KTV), en tekorten t.o.v. de lange termijn technische voorzieningen (LTV), die sommige IBP's moeten aanleggen, telkens verhoogd met de solvabiliteitsmarge.

Het overgrote deel van de IBP's heeft herstelmaatregelen voorgesteld die het tekort op de korte termijn binnen het jaar (uiterlijk 31 december 2009) aanzuiverden, en dat meestal door middel van bijstortingen vanwege de bijdragende onderneming.

131 Zie CBFA Verslag DC, p. 114.

132 Zie artikel 25 van het koninklijk besluit van 25 maart 1996 tot uitvoering van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen en artikel 7 van het koninklijk besluit van 1 juli 2006 tot uitvoering van de wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten.

133 Zie www.cbfa.be, respectievelijk onder de rubrieken "Tussenpersonen - Verzekeringen - Inschrijving - Diploma's" en "Tussenpersonen - Bank- en beleggingsdiensten - Inschrijving - Diploma's".

134 Met KTV of korte termijn technische voorzieningen worden de voorzieningen bedoeld die, naargelang het type van pensioenregeling, overeenkomstig de artikelen 17 of 18 van het uitvoeringsbesluit WIBP worden berekend. Met LTV of lange termijn technische voorzieningen worden de voorzieningen bedoeld die in overeenstemming met artikel 16 van het uitvoeringsbesluit WIBP worden berekend.

Een aantal IBP's, waaronder instellingen zonder tekort op de korte termijn, stelde herstelmaatregelen voor om het tekort op de lange termijn weg te werken. Deze tekorten op de lange termijn waren niet enkel te wijten aan de beursmalaise maar waren dikwijls het gevolg van de invoering van een nieuw prudent financieringsplan. De meeste herstelplannen op de lange termijn gingen uit van een looptijd van maximum 5 jaar en voorzagen eveneens vaak in extra dotaties. Daarnaast werden ondermeer een verhoging van de normale bijdragen, een aanpassing van het financieringsplan of

de verklaring inzake beleggingsbeginselen (SIP) en een sterkere opvolging van het risicobeheer voorgesteld.

In 2010 bleek dat heel wat IBP's hun tekorten van eind 2008 op één jaar tijd hadden weggewerkt en dat de nog lopende herstelplannen op schema of zelfs een voor-sprong vertoonden.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de herstelmaatregelen 2008 en hun evolutie:

	2008
Aantal herstelplannen	98
Doorlopend in 2009	35
Afgewerkt	63
Aantal saneringsplannen	4
Aangepast in 2009	1
Afgewerkt	3
Aantal Herstructureringen	10
Doorlopend in 2009	2
Afgewerkt	8
Openstaande dossiers	3
Doorlopend in 2009	3
Totaal	115

Eind 2009 werden 10 nieuwe of bijkomende tekorten genoteerd. Voor twee IBP's werd een herstelplan goedgekeurd, in vier gevallen werd het tekort onmiddellijk aangezuiverd, drie IBP's hebben een herstructurering doorgevoerd en het dossier van de laatste IBP is nog lopend.

8.2. Herstructureringen en vereffeningen

In de loop van 2008 en 2009 hebben 36 IBP's beslist, meestal uit kostenbesparende overwegingen, om al hun pensioentoezeggingen over te dragen aan een andere IBP of aan een verzekeringsonderneming.

Na deze overdracht zijn deze IBP's in vereffening gegaan. Zij blijven echter onderworpen aan het toezicht van de CBFA en moeten de wettelijke verplichtingen blijven naleven die voortvloeien uit de WIBP en haar uitvoeringsbesluiten, met name op het vlak van de rapportering, en dit zolang de afsluiting van de vereffening niet is uitgesproken en bekendgemaakt is in het Belgisch Staatsblad.

8.3. Grensoverschrijdende activiteit

Een van de voornaamste doelstellingen van de IBP-richtlijn was de voltooiing van de interne markt voor de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening. Op het tijdstip waarop dit verslag werd opgesteld, waren er acht IBP's naar Belgisch recht die buiten België een activiteit uitoefenden. De lidstaten waar deze activiteiten werden uitgeoefend, zijn het Groothertogdom-Luxemburg (6 IBP's), Nederland (2 IBP's), Ierland (1 IBP), Litouwen (1 IBP) en Malta (1 IBP). Op diezelfde datum waren er zes in een andere lidstaat gevestigde IBP's die in België een activiteit uitoefenden. Hun lidstaten van herkomst zijn het Verenigd Koninkrijk (3 IBP's), Liechtenstein (2 IBP's) en Ierland (1 IBP).

8.4. Klachten en interpretatievragen

Net zoals in de voorgaande jaren behandelde de CBFA tijdens dit verslagjaar talrijke verzoeken om informatie en enkele verzoeken om op te treden tegen pensioeninstellingen (IBP of verzekeringsonderneming) of tegen inrichters van een pensioentoezegging. Het aantal verzoeken is gedaald (311 verzoeken in 2008, 268 in 2009 en 171 in 2010).

Deze verzoeken kwamen zowel van aangeslotenen of begunstigen als van IBP's, inrichters, advocaten of andere consultants. Ze hadden betrekking op de toepassing van de sociale wetgeving (verworven rechten, verandering van pensioeninstelling, overdracht van reserves, wijziging van de pensioentoezegging, discriminatie, individuele toezeggingen, ...) en op de interpretatie van de prudentiële wetgeving (technische voorzieningen, financieringsplan, deugdelijk bestuur, kennisgeving van een grensoverschrijdende activiteit, vereffeningsprocedure, ...).

Voor de verzoeken die verband houden met de opsporing van een pensioeninstelling zou er een oplossing moeten komen met de inwerkingstelling van de gegevensbank voor de aanvullende pensioenen, die beheerd wordt door de vereniging zonder winstoogmerk Sigedis.

8.5. Toezicht op de sociale aspecten

Databank "Opbouw Aanvullende Pensioenen" - DB2P

De artikelen 305 en 306 van de programmawet (I) van 27 december 2006¹³⁵ voorzien in de oprichting van de gegevensbank "Opbouw aanvullende pensioenen", beheerd door de vzw Sigedis, waarin gegevens betreffende de aanvullende pensioenregelingen van de tweede pijler worden verzameld.

De gegevensbank zal de CBFA in staat stellen een meer systematisch toezicht uit te oefenen op de conformiteit van de aanvullende pensioenplannen met de sociale wetgeving ter zake. Specifiek betreft het de WAP¹³⁶, de WAPZ¹³⁷ en hun uitvoeringsbesluiten.

Zij zal ook toelaten een efficiëntere controle uit te oefenen op de fiscale begrenzing van de bijdragen voor de vorming van een aanvullend pensioen, de zogenaamde 80 %-regel¹³⁸ door de FOD Financiën en de bijzondere bijdrage van 8,86 %¹³⁹ door de Rijksdienst voor sociale zekerheid (RSZ) en Rijksdienst voor sociale zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten (RSZ-PPO).

Bovendien kan het gebruik van de gegevensbank, in het kader van administratieve vereenvoudiging, bewerkstelligen dat een aantal informatieverplichtingen die vandaag in hoofde van de pensioeninstellingen bestaan, zowel t.a.v. de aangeslotenen als t.a.v. de controlerende overheidsinstanties, kunnen verdwijnen.

Tenslotte wordt het mogelijk om de evolutie(s) inzake de tweede pensioenpijler van naderbij te volgen, waardoor de gegevensbank een belangrijk instrument zal zijn in de ontwikkeling van deze pijler.

De oprichting van de gegevensbank werd verder uitgewerkt in het koninklijk besluit van 25 april 2007¹⁴⁰ en de concrete uitwerking ervan werd toevertrouwd aan een werkgroep "aanvullende pensioenen", die werd opgericht in de schoot van het Algemeen Coördinatiecomité van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ). Naast vertegenwoordigers van de CBFA, nemen vertegenwoordigers van de pensioeninstellingen, de vzw Sigedis, de FOD Financiën en de KSZ deel aan de vergaderingen.

De werkgroep heeft haar werkzaamheden in januari 2008 aangevat en het beheerscomité van de KSZ heeft op 23 maart 2010 een document "aangifte-instructies" goedgekeurd dat een precieze omschrijving bevat van de gegevens die aan de databank dienen te worden meegeleverd, alsook van het ogenblik, de frequentie en de wijze waarop deze gegevens moeten worden verstrekt.

De goedgekeurde aangifte-instructies hebben voorlopig enkel betrekking op de pensioen- en solidariteits-toezeggingen die onder de WAP vallen en voorzien in overgangsmaatregelen voor reeds bestaande pensioentoezeggingen¹⁴¹. De aangifte-instructies over regelingen die niet in het huidige document zijn opgenomen (gereduceerde contracten, onthaalstructuur, vrije aanvullende pensioenovereenkomsten voor zelfstandigen, ...) zullen later ter beschikking worden gesteld.

Midden 2011 zal de gegevensbank worden opengesteld voor gegevensaanleveringen door de pensioeninstellingen. De CBFA zal vanaf dat ogenblik gebruik kunnen maken van de databank.

Tweejaarlijks verslag over het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen

In juli 2009 heeft de CBFA haar tweede verslag opgesteld over het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen¹⁴². Krachtens de artikelen 44, § 4 en 46, § 3 van de WAPZ moet zij dit om de twee jaar doen.

Het tweejaarlijks verslag dat in 2009 gepubliceerd werd, heeft betrekking op de jaren 2006 en 2007 en is beschikbaar op de website van de CBFA.

Uit dit rapport blijkt met name dat steeds meer zelfstandigen stortingen verrichten om een aanvullend pensioen op te bouwen. In 2007 was dit het geval voor 27% van de zelfstandigen. De sociale pensioenovereenkomsten¹⁴³ (met inbegrip van de RIZIV-overeenkomsten) maken 37% uit van alle aanvullende pensioenovereenkomsten.

135 Belgisch Staatsblad van 28 december 2006.

136 Wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid.

137 Titel II van de Programmawet (I) van 24 december 2002.

138 De artikelen 59 en 60 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 en de artikelen 34 en 35 van het koninklijk besluit tot uitvoering van dat Wetboek.

139 Artikel 38, § 3ter, eerste lid, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.

140 Koninklijk besluit van 25 april 2007 tot uitvoering van artikel 306 van de Programmawet (I) van 27 december 2006 (BS 16 mei 2007).

141 Alle informatie wordt verzameld op de website www.db2p.be.

142 Zie www.cbfa.be/nl/publications/ver/pdf/cbfa_wapz_2009.pdf.

143 Het gaat om pensioenovereenkomsten die naast de klassieke pensioenverdelingen en/of voordelen bij overlijden ook bijkomende voordelen bieden, zoals de financiering van het aanvullend pensioen tijdens inactiviteitsperiodes, de vergoeding in de vorm van rente bij inkomstenverlies of de betaling van een forfaitaire vergoeding bij overlijden. Deze bijkomende voordelen zijn opgenomen in het solidariteitsluit dat aan de pensioenovereenkomst gekoppeld is.

Het percentage van de gepensioneerde zelfstandigen dat een vrij aanvullend pensioen geniet, lag echter nog tamelijk laag in 2007, namelijk 14%, wat te wijten is aan het feit dat het om een nieuw product gaat. Voorts valt nog op te merken dat als de gepensioneerde zelfstandige de keuze heeft, hij kiest voor de uitkering van de pensioenprestatie in kapitaal en niet in rente.

8.6. Het secretariaat van de Commissies en Raden

De CBFA verzorgt het secretariaat van de vier adviesinstaties die door de WAP en de WAPZ in het leven zijn geroepen en van de werkgroepen die door deze organen zijn opgericht.

De Commissie voor Aanvullende Pensioenen heeft in de loop van 2009 en 2010 vier adviezen uitgebracht¹⁴⁴.

De Raad voor Aanvullende Pensioenen, de Commissie voor het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen en de Raad voor het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen hebben in 2009 en 2010 geen adviezen uitgebracht.

B. PROCEDURE VOOR HET OPLEGGEN VAN ADMINISTRATIEVE GELDBOETES

1. Vaststelling door het directiecomité van ernstige aanwijzingen van inbreuken

Indien het directiecomité bij de uitoefening van zijn wettelijke opdrachten ernstige aanwijzingen vaststelt van het bestaan van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve geldboete, of indien het, ingevolge een klacht, van een dergelijke praktijk in kennis wordt gesteld, gelast het de secretaris-generaal, in zijn hoedanigheid van auditeur, met het onderzoek ten laste en ten gunste van die ernstige aanwijzingen van een inbreuk¹⁴⁵.

In 2009-2010 werd de auditeur door het directiecomité belast met het onderzoek ten laste en ten gunste van veertien nieuwe dossiers. Die dossiers betreffen in totaal achteenvijftig natuurlijke of rechtspersonen in hoofde van wie het directiecomité ernstige aanwijzingen heeft vastgesteld van het bestaan van praktijken die aanleiding kunnen geven tot het opleggen van een administratieve geldboete.

Onder "dossier" moet de beslissing van het directiecomité worden verstaan om de auditeur te gelasten met een onderzoek conform artikel 70, § 1 van de wet van 2 augustus 2002, waarbij die beslissing gebaseerd kan zijn op ernstige aanwijzingen van inbreuken op één of meer wetgevende teksten in hoofde van één of meer personen. De schatting van het aantal personen waarop de dossiers betrekking hebben, is overigens indicatief: de auditeur wordt namelijk belast met het onderzoek van feiten en dit onderzoek kan ertoe leiden dat het aantal betrokken personen herzien moet worden.

2. Onderzoek ten gunste en ten laste door de auditeur van ernstige aanwijzingen van inbreuken

2.1. Overzicht van de behandelde dossiers

De secretaris-generaal van de CBFA, handelend in zijn hoedanigheid van auditeur, voert de onderzoeken ten laste en ten gunste in het kader van de door het directiecomité van de CBFA ingestelde procedures voor het opleggen van een administratieve geldboete¹⁴⁶.

144 Zie webstek van de CBFA, rubriek "Over de CBFA - Adviesorganen".

145 Artikel 70, § 1 van de wet van 2 augustus 2002.

146 Zie Jaarverslag CBFA 2004, p. 95, voor een voorstelling van, enerzijds, de rol van de auditeur in het kader van de procedure voor het opleggen van administratieve geldboetes, en, anderzijds, het verloop van een door de auditeur ingesteld onderzoek; zie Jaarverslag CBFA 2007, p. 92 tot 94, voor een beschrijving van de evolutie van de onderzoeksbevoegdheden van de auditeur.

De auditeur heeft zijn werkzaamheden met betrekking tot de onderzoeken ten laste en ten gunste van de verschillende hem voorgelegde dossiers voortgezet.

De medewerkers van het auditoraat hebben aldus, onder leiding van de auditeur, de onderzoeksdaden gesteld die zij nodig achtten in het kader van het onderzoek ten laste en ten gunste van de hen als verslaggevers toevertrouwde dossiers, en de verzamelde gegevens onderzocht tegen de achtergrond van de toepasselijke wettelijke bepalingen, in het vooruitzicht van de opstelling van een ontwerpakte met de bevindingen van de auditeur.

Daarnaast heeft de auditeur ook een beroep gedaan op de specifieke deskundigheden die beschikbaar zijn binnen de verschillende departementen van de CBFA. Tijdens de verslagperiode hebben vijf medewerkers van een andere dienst dan het auditoraat een opdracht als verslaggever toegewezen gekregen.

Tijdens de verslagperiode heeft de auditeur twee voorstellen tot minnelijke schikking ter aanvaarding voorgelegd aan het directiecomité, conform artikel 71, § 3 van de wet van 2 augustus 2002, nadat hij hiervoor de toestemming had gekregen van de daders van de betrokken praktijken (in het eerste geval twee rechtspersonen en in het tweede geval één rechtspersoon).

Tijdens diezelfde periode heeft de auditeur, conform artikel 71, § 2 van de wet van 2 augustus 2002, dertien onderzoeksverslagen meegedeeld aan de sanctiecommissie en ter kennis gebracht van de betrokken personen. Daarnaast heeft hij vijf andere verslagen afgesloten, die meegedeeld zullen worden aan de nieuwe sanctiecommissie, rekening houdend met de modaliteiten die door de Koning zullen worden vastgesteld conform artikel 30, derde lid van de wet van 2 juli 2010¹⁴⁷.

Die verslagen betreffen in totaal achtentwintig natuurlijke of rechtspersonen.

Voorstellen tot minnelijke schikking

De door de auditeur geformuleerde voorstellen tot minnelijke schikking, die in beide dossiers door de dader van de betrokken praktijk werden aanvaard en ter aanvaarding aan het directiecomité werden voorgelegd, betroffen :

- twee rechtspersonen in een dossier waarin er ernstige aanwijzingen waren van het bestaan van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve geldboete naar aanleiding van kruislingse verrichtingen van aan- en verkoop die uitgevoerd werden op de buitenbeursmarkt van de lineaire obligaties, de gesplitste effecten en de schatkistcertificaten;
- een rechtspersoon in een dossier waarin er ernstige aanwijzingen waren van inbreuken op de artikelen 58 en 60 van de wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhande-

ling op een gereguleerde markt en - voor sommige aanbiedingen die van vóór de inwerkingtreding van de wet van 16 juni 2006 dateren - de overeenkomstige bepalingen van de wet van 22 april 2003 betreffende de openbare aanbiedingen van effecten. Volgens deze bepalingen mogen reclamestukken en andere documenten en berichten die betrekking hebben op, onder meer, een openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten op het Belgische grondgebied (en die worden verspreid op initiatief, onder meer, van de uitgevende instelling, de aanbieder of de door hen aangestelde tussenpersonen) pas openbaar gemaakt worden nadat zij door de CBFA zijn goedgekeurd en de betrokken reclamestukken en andere documenten en berichten dienen aan te geven waar de beleggers het prospectus kunnen verkrijgen; de ernstige aanwijzingen hielden verband met de aanbidding in België van zeventien CDO-gelinkte obligaties¹⁴⁸.

Aan de sanctiecommissie meegedeelde conclusies

De dertien onderzoeksverslagen die door de auditeur ter kennis werden gebracht van de betrokken personen en meegedeeld werden aan de sanctiecommissie, betreffen:

- een rechtspersoon in een dossier waarin er ernstige aanwijzingen waren van inbreuken op de artikelen 8, 10 en 12 tot 14 van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;
- drie rechtspersonen in dossiers waarin er ernstige aanwijzingen waren van inbreuken op de artikelen 4 en 8 van de voornoemde wet van 11 januari 1993;
- een rechtspersoon in een dossier waarin er ernstige aanwijzingen waren van niet-naleving van de verplichtingen met betrekking tot de melding van verrichtingen in financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt;
- een natuurlijk persoon in een dossier waarin er ernstige aanwijzingen waren van marktmanipulatie in de zin van artikel 25, § 1, 2°, b) van de wet van 2 augustus 2002;
- tien natuurlijke personen en een rechtspersoon, in totaal, in vier dossiers waarin er ernstige aanwijzingen waren van handel met voorkennis, en meer bepaald van mogelijke inbreuken op de artikelen 25, § 1, 1°, a), b) of c) of 25, § 2 van de wet van 2 augustus 2002.

147 Zie dit verslag, p. 20.

148 Zie www.cbfa.be, onder de rubriek "Sancties - Minnelijke schikkingen".

Tussen 1 november 2002, i.e. de datum van inwerking-treding van de bepalingen van de wet van 2 augustus 2002 over de procedureregels voor het opleggen van administratieve geldboetes, en 31 december 2010, werden aan de auditeur zevenenvijftig dossiers ter behandeling voorgelegd die ernstige aanwijzingen bevatten van het bestaan van één of meer praktijken die aanleiding kunnen geven tot het opleggen van een administratieve geldboete in hoofde van één of meer personen.

In totaal heeft de auditeur achtenveertig onderzoeksver-slagen en voorstellen tot minnelijke schikking afgesloten.

Via deze minnelijke schikkingen en onderzoeksver-slagen konden negenendertig dossiers definitief worden afgesloten. Op 31 december 2010 liepen er dus nog acht-tien dossiers, die ongeveer een zeventigtal natuurlijke of rechtspersonen betroffen.

De aan de auditeur voorgelegde dossiers hebben be-trekking op ernstige aanwijzingen van inbreuken op één of meer van de volgende wetgevende teksten¹⁴⁹:

OVERZICHT VAN DE WETGEVENDE TEKSTEN WAAROP EEN INBREUK WERD GEPLEEGD VOLGENS DE AAN DE AUDITEUR OVERGELEGDE ERNSTIGE AANWIJZINGEN

Cumulatief overzicht (1 november 2002 - vrijdag 31 december 2010)

Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme	7
Wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringbemiddeling en de distributie van verzekeringen	1
Wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en de beleggingsadviseurs (inclusief de gedragsregels)	3
Wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten	
1. Handel met voorkennis	26
2. Marktmanipulatie	10
Wet van 22 april 2003 betreffende de openbare aanbiedingen van effecten (prospectus)	2
Koninklijk besluit van 31 maart 2003 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, vervangen door het koninklijk besluit van 14 november 2007	3
Koninklijk besluit van 31 maart 2003 over de melding van transacties in financiële instrumenten en over de bewaring van gegevens	6
Koninklijk besluit van 5 maart 2006 betreffende marktmisbruik	1
Wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbieding van beleggingsinstrumenten	3
Wet van 2 mei 2007 op de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in emittenten waarvan aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt en houdende diverse bepalingen	1

¹⁴⁹ In vier van de aan de auditeur voorgelegde dossiers betroffen de ernstige aanwijzingen inbreuken op verschillende wetgevende teksten uit deze tabel. Daarom ligt het totale aantal dossiers in dit cumulatief overzicht van wetgevende teksten hoger dan het aantal dossiers dat aan de auditeur werd voorgelegd.

2.2. Verloop van het onderzoek

Identificatie van de abonnees op telecommunicatiediensten en lokalisering van telecommunicatie

Los van de onderzoeksbevoegdheden waarover de auditeur net als de CBFA beschikt, werden door de transparantiewet¹⁵⁰ bepaalde onderzoeksbevoegdheden rechtstreeks aan hem toevertrouwd.

Deze bevoegdheden, die het voorwerp uitmaken van de artikelen 80 tot 85 van de wet van 2 augustus 2002¹⁵¹, bestaan met name in de identificatie van de abonnees op telecommunicatiediensten en de lokalisering van de telecommunicatie¹⁵².

In 2009-2010 ontving de auditeur twee verzoeken om samenwerking van een buitenlandse bevoegde autoriteit, waarbij hij gebruik diende te maken van zijn bevoegdheden inzake telecommunicatie¹⁵³. Van deze bevoegdheden heeft hij ook gebruik gemaakt in het kader van het onderzoek van een dossier waarin er ernstige aanwijzingen waren van marktmisbruik.

3. Beslissingen van het directiecomité (minnelijke schikkingen)

Krachtens de wet van 2 augustus 2002 kan de auditeur een minnelijke schikking voorstellen aan de persoon op wie het onderzoek betrekking heeft, wanneer die de feitelijke elementen die tijdens het onderzoek aan het licht zijn gekomen, niet betwist. Als de dader van de betrokken praktijk het voorstel tot minnelijke schikking aanvaardt, wordt dit voorstel aan het directiecomité voorgelegd¹⁵⁴.

Het directiecomité aanvaardt of weigert de minnelijke schikking¹⁵⁵.

In 2009 en 2010 heeft het directiecomité drie voorstellen tot minnelijke schikking goedgekeurd die waren voorgelegd door de auditeur, die hiervoor de toestemming had gekregen van de daders van de betrokken praktijken. Een van deze voorstellen werd eind 2008 aan het directiecomité voorgelegd door de auditeur¹⁵⁶.

4. Beslissingen van de sanctiecommissie

De sanctiecommissie van de CBFA, opgericht door artikel 48, § 6, van de wet van 2 augustus 2002, als ingevoegd door de programmawet van 27 april 2007, is als onafhankelijke instantie binnen de CBFA belast met het beslissen over het opleggen van administratieve geldboetes of dwangsommen. Met toepassing van artikel 72 van dezelfde wet kan de sanctiecommissie wanneer ze een onwettige praktijk vaststelt een administratieve geldboete of een dwangsom opleggen volgens de modaliteiten van de regelgeving die de betrokken materie regelt.

De definitieve beslissingen van de sanctiecommissie waarbij een sanctie wordt opgelegd, worden op de website van de CBFA bekendgemaakt¹⁵⁷. Behalve in de gevallen waarin dit de financiële markten ernstig zou verstoren of een onevenredig nadeel aan de betrokken personen zou berokkenen, gebeurt de bekendmaking nominatief.

In 2008 werd in vier dossiers uitspraak gedaan¹⁵⁸, terwijl in 2009 en 2010 respectievelijk 5 en 10 dossiers werden behandeld. In totaal werd in zeven dossiers een boete opgelegd, met in vier van deze gevallen een beslissing tot nominatieve bekendmaking¹⁵⁹ en in drie gevallen een beslissing tot niet-nominatieve bekendmaking. In twee van deze zeven dossiers werd door derden beroep bij het Hof van Beroep te Brussel ingesteld¹⁶⁰.

De sanctiecommissie baseert haar beslissing op het geheel van elementen die haar zijn voorgelegd in het kader van het tegensprekelijk debat dat in haar aanwezigheid is gevoerd en, in het bijzonder, op het verslag dat door de auditeur is opgesteld nadat hij zijn onderzoek ten laste en ten gunste heeft afgerond. De conclusies van dit verslag zijn dus niet bindend voor de sanctiecommissie.

De negentien dossiers waarover de sanctiecommissie uitspraak deed, hadden betrekking op de naleving van de volgende wetgeving:

150 Zie de artikelen 50 tot 56 van de transparantiewet (BS 12 juni 2007). Deze wet is in werking getreden op 22 juni 2007.

151 Zie Jaarverslag CBFA 2007, p. 92 tot 94, voor een toelichting bij het toepassingsgebied en de draagwijdte van die onderzoeksbevoegdheden van de auditeur.

152 Artikelen 81 en 82, 2°, *jo* 84 van de wet van 2 augustus 2002.

153 Zie Jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 82-83, voor een toelichting bij de concrete aanwending van deze onderzoeksbevoegdheden bij een vorig verzoek van een buitenlandse bevoegde autoriteit.

154 Artikel 71, § 3, eerste lid van de wet van 2 augustus 2002

155 Artikel 71, § 3, tweede lid van de wet van 2 augustus 2002

156 Zie www.cbfa.be, onder de rubriek "Sancties - Minnelijke schikkingen".

157 De bekendmaking slaat op de definitieve beslissingen, dat wil zeggen de beslissingen van de sanctiecommissie waartegen geen beroep noch verhaal nog mogelijk zijn.

158 Zie hierover, het jaarverslag CBFA 2008-2009, pp. 84-87.

159 In twee gevallen werd beslist dat de bekendmaking beperkt was in de tijd.

160 In deze twee beslissingen werd tot de nominatieve bekendmaking van de sanctie beslist, maar deze bekendmaking werd niet doorgevoerd gelet op de omstandigheid dat beroep werd aangetekend.

Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme	4
Verbod van handel met voorkennis (wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten)	11
Verbod van marktmanipulatie (wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten)	1
Koninklijk besluit van 31 maart 2003 betreffende de verplichtingen van emittenten van financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een Belgische gereguleerde markt	1
Koninklijk besluit van 31 maart 2003 over de melding van transacties in financiële instrumenten en over de bewaring van gegevens	2

De vanwege de auditeur ontvangen dossiers werden door de sanctiecommissie behandeld binnen een gemiddelde termijn van minder dan 6 maanden.

Dossiers behandeld in 2009

De in 2009 behandelde dossiers hadden in vier gevallen betrekking op handel met voorkennis en in één geval op de meldplicht van transacties.

Misbruik van voorkennis - Begrip voorkennis - Geen precieze informatie

Een eerste beslissing van 9 maart 2009 betrof een natuurlijk persoon en twee rechtspersonen in een dossier waarin het directiecomité had geoordeeld dat er ernstige aanwijzingen waren van handel met voorkennis in de zin van artikel 25, § 1, 1°, a), van de wet van 2 augustus 2002. In deze zaak beschikte de natuurlijke persoon die het voorwerp van het onderzoek was op het moment van de door hem verrichte aandelentransacties over niet-publieke informatie betreffende de emittent van de betrokken aandelen. De informatie betrof een raming van de bedrijfsopbrengsten van de emittent, hetgeen een onderdeel vormde van de later door de betrokken emittent publiek gemaakte financiële jaarinformatie. Deze natuurlijke persoon had geen informatie over andere elementen van de jaarcijfers. De sanctiecommissie oordeelde dat de informatie waarover deze persoon beschikte, afzonderlijk genomen en zonder kennis van de voornaamste andere jaarcijfers, geen voorkennis in de zin van artikel 2, 14°, van de wet van 2 augustus 2002 uitmaakte omdat de informatie te partieel en onvoldoende precies was in de zin dat zij niet toeliet om een conclusie te trekken omtrent de mogelijke invloed van de gebeurtenis waarop de informatie betrekking had op de koers van het betrokken aandeel. Vermits er derhalve geen sprake was van voorkennis besloot de sanctiecommissie dat er geen inbreuk was op het verbod van handel met voorkennis als bedoeld in artikel 25, § 1, 1°, a), van de wet van 2 augustus 2002.

Redelijke termijn

In een beslissing van 9 maart 2009 besloot de sanctiecommissie tot de onontvankelijkheid van de vervolging omwille van de overschrijding van de redelijke termijn. De zaak betrof een natuurlijk persoon en een rechtspersoon in een dossier waarin er volgens het directiecomité ernstige aanwijzingen waren van handel met voorkennis in de zin van artikel 25, § 1, 1°, a), en (wat de natuurlijke persoon betreft) § 2, van de wet van 2 augustus 2002. De feiten vonden plaats in maart 2004 en de bevindingen van de auditeur, die gevat werd in september 2004, werden aan de sanctiecommissie overgemaakt in december 2008. In haar beslissing herinnerde de sanctiecommissie eraan dat het beginsel van de redelijke termijn in concreto dient te worden getoetst in functie van verschillende elementen waaronder de complexiteit van de zaak, alsook het gedrag van de betrokken partijen en van de met de zaak belaste autoriteiten. Een van de elementen waarmee de sanctiecommissie rekening heeft gehouden is dat er, op basis van dezelfde initiële adiëring, ten aanzien van de natuurlijke persoon een gelijkaardige sanctieprocedure was ingesteld waarover in april 2006 een sanctiebeslissing was getroffen. Gelet op de feitelijke elementen in dit dossier oordeelde de sanctiecommissie dat in casu de redelijke termijn was overschreden en dat, rekening houdend met de voorliggende omstandigheden, de vervolging onontvankelijk moest worden verklaard.

Misbruik van voorkennis - Voorkennis

In een derde beslissing van 18 september 2009 oordeelde de sanctiecommissie op grond van de feitelijke gegevens van het dossier dat er geen sprake was van misbruik van voorkennis. Centraal stond een namens een vennootschap gegeven aankooporder dat naderhand op verschillende tijdstippen in fracties werd uitgevoerd. Volgens de sanctiecommissie diende in dit dossier te worden onderzocht of er sprake was van voorkennis op het moment van de initiële aankooporder. Het onderzoek had immers aan het licht gebracht dat er in de onderzochte periode geen instructies na de initiële order waren gegeven om de partiële uitvoeringen uit te lokken, alsook dat de met de uitvoering van de order belaste bank autonoom had gehandeld. Op grond van de feitelijke bevindingen van het onderzoek besloot

de sanctiecommissie dat er op het moment van deze initiële order geen sprake van voorkennis was, zodat er geen inbreuk op het verbod van handel met voorkennis werd weerhouden.

Misbruik van voorkennis

Een beslissing om geen sanctie op te leggen werd getroffen op 30 juni 2009 vermits er klaarblijkelijk geen sprake was van een *insider*.

Onbevoegdheid van de CBFA inzake de melding van transacties op de buitenbeursmarkt in overheidseffecten door een buitenlandse beleggingsonderneming

De sanctiecommissie trof op 15 mei 2009 een beslissing omtrent de naleving van de verplichtingen met betrekking tot de melding van transacties in financiële instrumenten die zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt. Deze verplichtingen waren op het moment van de feiten voorgeschreven door het koninklijk besluit van 31 maart 2003 over de melding van transacties in financiële instrumenten en over de bewaring van gegevens. Het dossier sloeg meer bepaald op ernstige aanwijzingen van de laattijdige melding van een aantal transacties op de gereglementeerde buitenbeursmarkt in overheidseffecten door een niet in België gevestigde beleggingsonderneming uit een andere EU-lidstaat die in België diensten verstrekte. Dergelijke beleggingsondernemingen dienen sinds de omzetting van de MiFID-richtlijn (1 november 2007) hun transacties in Belgische overheidseffecten niet langer aan de CBFA te melden maar aan de toezichthouder van hun herkomstland. De CBFA is sinds die datum evenmin nog bevoegd om sancties op te leggen ten aanzien van dergelijke ondernemingen wanneer ze hun meldingsplicht niet naleven. Vermits in dit dossier de feiten van vóór 1 november 2007 dateerden, diende de impact te worden onderzocht van die wijziging in de regelgeving op de sanctiebevoegdheid van de CBFA. De sanctiecommissie besliste dat in dit dossier er geen wettelijke basis voor de CBFA meer bestond om een administratieve geldboete op te leggen aan de betrokken onderneming gelet op de wetwijziging die plaatsvond tussen enerzijds het moment van de feiten en anderzijds het ogenblik dat het directiecomité van de CBFA het bestaan van ernstige aanwijzingen vaststelde en op grond daarvan de auditeur vatte. De sanctiecommissie maakte toepassing van artikel 3 van het Gerechtelijk Wetboek dat het algemeen beginsel behelst dat nieuwe bevoegdheidsregels van onmiddellijke toepassing zijn op de hangende rechtsgedingen zonder afbreuk te doen aan geldig aangevatte procedures. In casu vond de saisine van de auditeur plaats na de wetwijziging zodat de procedure nog niet was aangevat voor de wetwijziging plaatsvond. De CBFA was derhalve niet meer bevoegd om een sanctie op te leggen voor een eventuele inbreuk op de meldplicht van transacties op de markt van de overheidseffecten.

Dossiers behandeld in 2010

De in 2010 behandelde dossiers hadden in zes gevallen betrekking op marktmisbruik en in vier gevallen op witwassen van geld.

Misbruik van voorkennis - Transacties in het kader van vermogensbeheer

Een eerste beslissing van 16 maart 2010 betrof een dossier waarin er volgens het directiecomité ernstige aanwijzingen waren van handel met voorkennis in de zin van artikel 25, § 1, van de wet van 2 augustus 2002. Het ging om de aankoop van aandelen in een periode die voorafging aan de lancering van een openbaar bod op de emittent van de betrokken aandelen. Uit de bevindingen van het onderzoek is gebleken dat de beslissing om de betrokken aandelen aankoop te verrichten kaderde in de uitvoering van een mondeling akkoord met een vermogensbeheerder waarbij deze laatste gemachtigd werd om autonoom bepaalde transacties te verrichten betreffende de portefeuille van de persoon die het voorwerp was van het onderzoek. Het onderzoek wees ook uit dat deze laatste niet aan de oorsprong lag van deze beleggingsbeslissing en hierover niet vooraf werd ingelicht en dus noodzakelijkerwijs er evenmin mee heeft ingestemd. De sanctiecommissie herinnerde eraan dat de enkele omstandigheid dat de litigieuze aankoop voor rekening van de betrokken persoon plaatsvond, met toepassing van de regel dat handelingen van de lasthebber worden geacht te zijn verricht door de lastgever, niet voor gevolg heeft dat de transactie kan worden toegerekend aan deze persoon wat de regels inzake marktmisbruik betreft. De sanctiecommissie besloot dan ook dat er geen sprake was van een inbreuk op het verbod van handel met voorkennis.

Misbruik van voorkennis - Richtlijnconforme uitlegging

Op 17 mei 2010 nam de sanctiecommissie een beslissing in een zaak waar de persoon die het voorwerp van het onderzoek was op de datum van zijn transacties over voorkennis beschikte omtrent de voorbereiding van een openbaar bod op de aandelen van de vennootschap waarin hij handelde. De sanctiecommissie stelde vast dat indien de betrokkene aandelen gekocht zou hebben, er sprake zou zijn van transacties in strijd met het verbod van handel met voorkennis.

Maar in plaats van te kopen, nam de betrokkene de beslissing om de aandelen die hij twee maanden voordien had gekocht te verkopen en dit om te vermijden dat zijn aankoop "in een verkeerd daglicht" zou worden bekeken. Deze verkoopverrichting kon volgens de sanctiecommissie onmogelijk worden gekwalificeerd als handel met voorkennis in de zin van artikel 25 van de wet van 2 augustus 2002, uitgelegd conform de Richtlijn 2003/6/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende handel met voorkennis en marktmanipulatie (marktmisbruik).

Zoals het opschrift van de voornoemde richtlijn 2003/6/EG aangeeft, beoogt deze richtlijn marktmisbruik te bestrijden. Het doel van de richtlijn marktmisbruik is

de integriteit van de financiële markten te waarborgen en het vertrouwen van de beleggers te vergroten (cf. tweede en twaalfde considerans van de richtlijn marktmisbruik). Dit vertrouwen berust met name op het feit dat de beleggers op voet van gelijkheid geplaatst zullen worden en beschermd zullen worden tegen ongeoorloofde handel met voorkennis.

Het verbod van handel met voorkennis als bedoeld in de richtlijn marktmisbruik en omgezet in artikel 25, § 1, 1°, van de wet van 2 augustus 2002 strekt er dan ook toe de gelijkheid tussen de medecontractanten bij een beurstransactie te waarborgen door te vermijden dat een van de partijen zich, door over voorkennis te beschikken, in een gunstigere positie zou bevinden ten opzichte van de andere partijen, en hier haar voordeel mee zou doen ten nadele van de beleggers die niet over deze informatie beschikken. Het wezenlijke kenmerk van handel met voorkennis bestaat er dus in dat ongerechtvaardigd voordeel uit informatie wordt gehaald ten nadele van derden die er niet van op de hoogte zijn, en dat er dus afbreuk wordt gedaan aan de integriteit van de financiële markten en aan het vertrouwen van de beleggers (zie Hof van Justitie, 23 december 2009, zaak C-45/08, Spector Photo Group NV/ Van Raemdonck tegen CBFA). Teneinde te vermijden dat de reikwijdte van het verbod van artikel 25, § 1, 1°, a), van de wet van 2 augustus 2002, door een automatische toepassing van de bestanddelen van de inbreuk, verder zou gaan dan wat passend en noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de met de wet nagestreefde doelstellingen en zou worden uitgebreid tot andere verrichtingen dan beoogd door de wetgever, dienden volgens de sanctiecommissie de bijzondere feitelijke omstandigheden in aanmerking genomen te worden, om zich ervan te vergewissen dat de verrichting die werd uitgevoerd door de betrokken persoon een verrichting was die de wetgever sanctioneerbaar wenste te stellen.

In casu bleek uit het onderzoek dat de betrokkene aandelen, die hij bijna twee maanden voordien had gekocht, heeft verkocht omdat hij zeer nauw betrokken werd bij de voorbereiding van het bod op de emittent van de betrokken aandelen waardoor hij vreesde dat zijn aankoop van twee maanden voordien verdacht zou lijken¹⁶¹.

De verkoopverrichting die door de betrokkene werd uitgevoerd zou als dusdanig, gezien de omstandigheden en meer specifiek de aard van de informatie waarover hij beschikte, nooit als een mogelijke inbreuk op artikel 25, § 1, 1°, a), van de wet van 2 augustus 2002 worden beschouwd. De verkoopverrichting als dusdanig zou nooit tot gevolg kunnen hebben dat een ongeoorloofd voordeel werd gehaald uit de voorkennis. Vlak voor de openbare aankondiging van de lancering van het bod op de emittent van de betrokken aandelen heeft de betrokken persoon zijn aandelen immers verkocht terwijl hij aandelen had moeten kopen, wou hij op grond van zijn voorkennis een voordeel behalen.

161 Uit het onderzoek is gebleken dat de betrokken persoon op het moment van de initiële aankopen over geen voorkennis in de zin van de wet beschikte.

Gelet op wat voorafgaat, stelde de sanctiecommissie vast dat de betrokkene bij de verkoop van de betrokken aandelen klaarblijkelijk geen ongeoorloofd voordeel uit voorkennis heeft gehaald ten nadele van derden die niet ervan op de hoogte zijn, zodat er dus geen afbreuk werd gedaan aan de integriteit van de financiële markten en aan het vertrouwen van de beleggers. De sanctiecommissie besloot dan ook dat er in casu geen inbreuk werd gepleegd op artikel 25, § 1, 1°, a), van de wet van 2 augustus 2002.

Misbruik van voorkennis - Geen precieze informatie

In een beslissing van 21 mei 2010 onderzocht de sanctiecommissie een geval waarbij de natuurlijke persoon die het voorwerp van het onderzoek was op het moment van de door hem verrichte aandelentransacties over niet-publieke informatie beschikte betreffende de emittent van de betrokken aandelen. De betrokken persoon beschikte over informatie betreffende het bestaan van studies en voorbereidende werkzaamheden met betrekking tot een eventueel openbaar bod op de aandelen van deze vennootschap. Hij beschikte over die informatie in zijn hoedanigheid van werknemer betrokken bij het voorbereiden van deze studies. Uit het onderzoek is evenwel gebleken dat de beslissing door de bieder om daadwerkelijk een openbaar overnamebod voor te bereiden en alles in het werk te stellen - met name intern, ten aanzien van de bevoegde organen - om dit project tot een goed einde te brengen, door het topmanagement van de bieder op een later tijdstip is genomen, op basis van een diepergaande analyse en een concreet strategisch plan. Op het moment van de litigieuze transacties had de bieder derhalve geen concreet overnameproject. Bovendien kon van de betrokken bieder verwacht worden dat hij de markten waarop hij actief is permanent onderzoekt, alsook de geruchten die daar de ronde doen en de eventuele beleggingsopportunititeiten. De kennis van een eventueel overnamebod was volgens de sanctiecommissie op het moment van de litigieuze transacties een vage informatie en de realisatie van die eventualiteit was volledig onzeker. Gelet op deze elementen oordeelde de sanctiecommissie dat de informatie waarover de betrokken persoon beschikte toen hij aandelen verwierf onvoldoende precies was om er een conclusie te kunnen uit trekken omtrent de mogelijke invloed van de situatie waarop de informatie betrekking had op de koers van het betrokken aandeel.

Misbruik van voorkennis - Begrip voorkennis - Koersgevoeligheid

In haar beslissing van 31 mei 2010 ging de sanctiecommissie nader in op het begrip voorkennis en in het bijzonder op de wettelijke vereiste dat dergelijke informatie indien zij openbaar zou worden gemaakt, de koers van de betrokken financiële instrumenten of deze van daarvan afgeleide financiële instrumenten aanzienlijk zou kunnen beïnvloeden.

De sanctiecommissie diende daarbij artikel 2, 14° van de wet toe te passen dat inzonderheid de volgende precisering bevat: "Van informatie wordt aangenomen dat zij de koers van financiële instrumenten of van daarvan afge-

leide financiële instrumenten aanzienlijk zou kunnen beïnvloeden, wanneer een redelijk handelende belegger waarschijnlijk van deze informatie gebruik zal maken om er zijn beleggingsbeslissingen ten dele op te baseren.”

Deze precisering werd in de wet van 2 augustus 2002 ingevoegd bij koninklijk besluit van 24 augustus 2005 tot wijziging, wat de bepalingen inzake marktmisbruik betreft, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

De bij voornoemd besluit van 24 augustus 2005 doorgevoerde preciseringen strekken tot omzetting van artikel 1, leden 1 en 2, van Richtlijn 2003/124/EG van de Commissie van 22 december 2003 tot uitvoering van Richtlijn 2003/6/EG van het Europees Parlement en de Raad wat de definitie en openbaarmaking van voorwetenschap en de definitie van marktmanipulatie betreft. In haar beslissing herinnerde de sanctiecommissie eraan dat krachtens de eerste overweging bij voornoemde richtlijn 2003/124/EG de vraag of een redelijk handelende belegger bij het nemen van een beleggingsbeslissing met een bepaalde inlichting rekening zou kunnen houden, dient te worden beoordeeld op basis van de vooraf beschikbare informatie. Bij dergelijke beoordeling dient volgens dezelfde overweging in het bijzonder rekening te worden gehouden met een aantal factoren zoals *“de verwachte invloed van de inlichting in kwestie op de totaliteit van de activiteit van de betrokken emittent”*. De sanctiecommissie verwees in dit verband tevens naar het verslag aan de Koning bij voornoemd besluit van 24 augustus 2005 dat preciseert dat volgende elementen een redelijk handelend belegger er toe kunnen brengen om waarschijnlijk van informatie gebruik te maken om er zijn beleggingsbeslissingen ten dele op te baseren: *“het relatieve belang van de informatie ten aanzien van de emittent, het feit dat gelijkaardige informatie in het verleden reeds een aanzienlijke invloed op de koers heeft gehad of door de emittent als voorkennis is behandeld”*.

In casu rees de vraag of informatie betreffende een nieuw langetermijncontract met een cliënt van de emittent in wiens aandelen was gehandeld voorkennis uitmaakt in de zin van artikel 2, 14°, van de wet van 2 augustus 2002 en in het bijzonder of deze informatie indien zij openbaar zou worden gemaakt, de koers van het betrokken aandeel aanzienlijk zou kunnen beïnvloeden. Om op deze vraag te antwoorden diende volgens de sanctiecommissie te worden nagegaan of een redelijk handelende belegger waarschijnlijk van deze informatie gebruik zal maken om er zijn beleggingsbeslissingen ten dele op te baseren, inzonderheid rekening houdend met de hogervermelde elementen waaronder de verwachte invloed van de inlichting in kwestie op de totaliteit van de activiteit van de betrokken emittent. In dit dossier oordeelde de sanctiecommissie dat informatie betreffende voornoemd langetermijncontract dat een zeer beperkt percentage van de bruto-omzet van een beursgenoteerde onderneming betreft, bezwaarlijk kon worden beschouwd als informatie die de koers potentieel aanzienlijk zou kunnen beïnvloeden. Het leek volgens de sanctiecommissie niet waarschijnlijk dat een redelijk handelende belegger deze informatie als

beslissend element - zelfs ten dele - zou hebben beschouwd om een kooporder te plaatsen, gelet op het gering relatief belang van deze informatie ten aanzien van de totaliteit van de activiteit van de vennootschap in wiens aandelen de litigieuze transacties plaatsvonden.

Op grond van deze gegevens oordeelde de sanctiecommissie dat voormelde informatie geen voorkennis heeft uitgemaakt en er derhalve geen sprake was van inbreuken op de regels inzake handel met voorkennis.

Marktmisbruik - Geldboete - Hoger beroep ingesteld

In twee andere dossiers van marktmisbruik (een van misbruik van voorkennis en een tweede van marktmanipulatie) werd een geldboete opgelegd¹⁶². Tegen deze beslissingen van respectievelijk 28 april 2010 en 31 mei 2010 werd beroep ingesteld bij het Hof van Beroep te Brussel. Gelet hierop zullen deze beslissingen in een later verslag worden toegelicht.

Voorkoming van witwassen van geld - Identificatieplicht - Onderzoek van ongebruikelijke transacties

Op 12 februari 2010 onderzocht de sanctiecommissie een dossier omtrent de naleving van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Meer bepaald betrof het de vraag of een Belgische kredietinstelling de regels inzake cliëntenidentificatie had nageleefd en of zij verslagen had dienen op te maken over ongebruikelijke transacties. De sanctiecommissie oordeelde dat in casu de bank de betrokken cliënt volgens de regels had geïdentificeerd. Ze stelde tevens vast dat noch de aard van de verrichtingen van de betrokken cliënt noch hun bedrag ongebruikelijk waren gelet op de activiteiten van de cliënt en de kennis die de bank had van de cliënt op het ogenblik van de uitvoering van de verrichtingen. Gelet op deze elementen kwam de sanctiecommissie tot het besluit dat de bank geen inbreuken op de wet van 11 januari 1993 had gepleegd.

Voorkoming van witwassen van geld - Onderzoek van ongebruikelijke transacties

In een andere beslissing van 12 februari 2010 besloot de sanctiecommissie dat een kredietinstelling de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme had overtreden. Krachtens deze wet moest deze kredietinstelling er voor zorgen dat het ongebruikelijk karakter van verrichtingen werd getoetst. Op de rekeningen van de in dit dossier onderzochte cliënten van de kredietinstelling werden evenwel verrichtingen geregistreerd waarvan het ongebruikelijk karakter redelijkerwijze had moeten opgemerkt worden door eenieder die behoorlijk gesensibiliseerd werd omtrent de waakzaamheidsplicht in het kader van de

¹⁶² De sanctiecommissie besliste ook tot de nominatieve bekendmaking van haar beslissing maar de bekendmaking werd opgeschort gelet op de beroepsprocedure.

witwaspreventie. Deze verrichtingen waren zodanig ongebruikelijk dat zij nader hadden dienen onderzocht te worden. Dit onderzoek had het voorwerp moeten uitmaken van een schriftelijk verslag dat de aandacht vestigde op de potentiële band van de betrokken verrichtingen met witwasactiviteiten, hetgeen de bank had nagelaten. De sanctiecommissie besloot dan ook dat de procedures die de bank zichzelf had opgelegd onvoldoende effectief gebleken waren en dat zij tekortgeschoten was in de naleving van de witwaswet. Gelet hierop besliste de sanctiecommissie een administratieve geldboete op te leggen van 50.000 euro en deze beslissing niet-nominatief bekend te maken. Het niet-nominatieve karakter van de bekendmaking werd verantwoord doordat de financiële instellingen in de toenmalige omstandigheden zwaar onder druk stonden. De nominatieve bekendmaking zou in die marktomstandigheden een onevenredig nadeel aan de betrokken bank hebben berokkend. Tegen de beslissing werd geen beroep ingesteld.

Voorkoming van witwassen van geld - Onderzoek van ongebruikelijke transacties

In een andere beslissing van 12 februari 2010 kwam de sanctiecommissie eveneens tot de vaststelling dat een kredietinstelling de voornoemde waakzaamheidsverplichting (artikel 8 van de voornoemde wet van 11 januari 1993) had miskend. Het onderzoek had immers aangetoond dat de bank geen schriftelijk verslag had opgesteld waarin de relevante transacties van de betrokken cliënten nader werden onderzocht. Gelet hierop besliste de sanctiecommissie een administratieve geldboete op te leggen van 50.000 euro en deze beslissing niet-nominatief bekend te maken. Het niet-nominatieve karakter van de bekendmaking werd verantwoord doordat de financiële instellingen in de toenmalige omstandigheden zwaar onder druk stonden. De nominatieve bekendmaking zou in die markt-omstandigheden een onevenredig nadeel aan de betrokken bank hebben berokkend. Tegen de beslissing werd geen beroep ingesteld.

Voorkoming van witwassen van geld - Onderzoek van ongebruikelijke transacties - Meldingsplicht van verdachte transacties aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI) - Witwasverantwoordelijke

In een beslissing van 28 april 2010 stelde de sanctiecommissie vast dat een wisselkantoor verschillende bepalingen van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme niet had nageleefd. In de eerste plaats had het wisselkantoor in een betekenisvol aantal gevallen nagelaten ongebruikelijke transacties met bijzondere aandacht te onderzoeken en hierover een verslag op te stellen. Voorts had het wisselkantoor haar meldingsplicht van verdachte transacties aan de CFI eveneens in een betekenisvol aantal gevallen op gebrekkige wijze vervuld. Het standpunt van het betrokken wisselkantoor dat het "vermoeden" dat de meldingsplicht aan de CFI activeert essentieel een subjectief begrip is, werd door de sanctiecommissie niet aanvaard vermits volgens haar uit de kenmerken van de verrich-

tingen in een aantal concrete cliëntendossiers voldoende bleek dat deze verrichtingen van die aard waren dat ze in ieder geval hadden moeten gemeld worden. De sanctiecommissie stelde ten slotte ook vast dat de functie van witwasverantwoordelijke binnen het wisselkantoor gedurende een geruime tijd gebrekkig werd ingevuld en dat het wisselkantoor aldus tekort gekomen was aan haar wettelijke verplichtingen. Gelet op de ernst en het herhaald karakter van de vastgestelde inbreuken op de wet van 11 januari 1993 achtte de sanctiecommissie, met toepassing van het proportionaliteitsbeginsel, een administratieve geldboete van 25.000 EUR en de bekendmaking, op niet-nominatieve wijze, van de definitieve beslissing noodzakelijk. In haar motivatie herinnerde de sanctiecommissie eraan dat het uitgangspunt voor elke methode van witwaspreventie de door de wet opgelegde controle door de aangestelden van het wisselkantoor is of de uit te voeren verrichtingen normale dan wel ongebruikelijke verrichtingen zijn. Het mechanisme van samenwerking tussen de wisselkantoren en de CFI vormt bovendien de kern van het wettelijke antiwitwasdispositief. Overtredingen op deze voorschriften zijn volgens de sanctiecommissie dan ook ernstige overtredingen in het bijzonder vanwege een wisselkantoor waarvan de activiteiten zeer witwasgevoelig zijn.

Tegen de beslissing werd geen beroep ingesteld.

HOOFDSTUK 3

ORGANISATIESTRUCTUUR

A. BESTUURSORGANEN

Voorzitter

Jean-Paul **Servais**

Directiecomité¹⁶³

Jean-Paul **Servais, voorzitter**

Henk **Becquaert**

Wim **Coumans, ondervoorzitter**

Gregory **Demal**

Secretaris-generaal

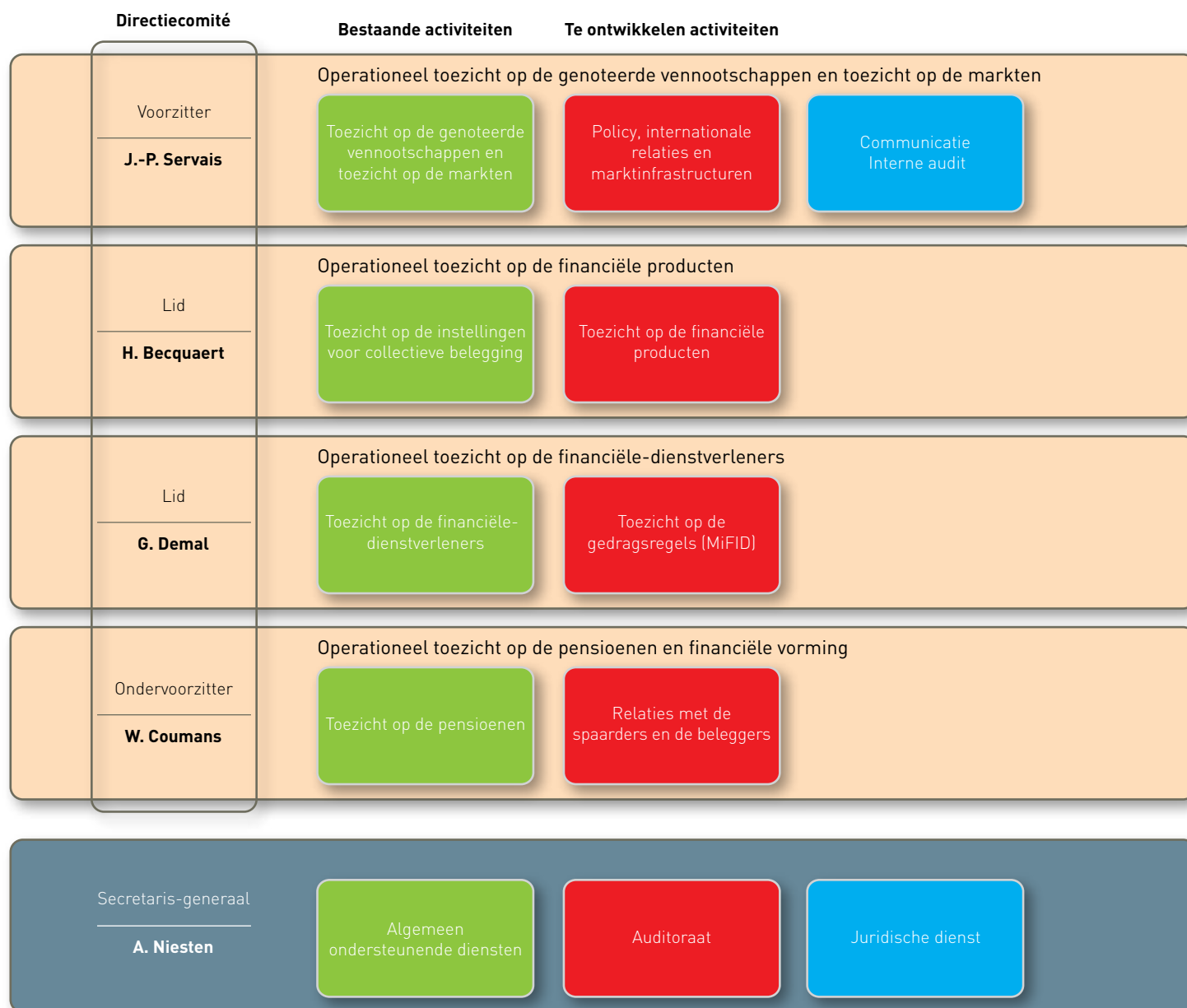
Albert **Niesten**

¹⁶³ Bij koninklijk besluit van 28 april 2011 werden de heren Wim Coumans en Gregory Demal met ingang van 2 mei 2011 benoemd als lid van het directiecomité (BS van 5 mei 2011). De heer Wim Coumans werd aangesteld als ondervoorzitter van het directiecomité bij koninklijk besluit van 28 april 2011 (BS van 5 mei 2011).

B. ORGANOGRAM VAN DE DEPARTEMENTEN EN DIENSTEN

1. Organogram

Onderstaand organogram is in voege sinds 2 mei 2011.

C. RAAD VAN TOEZICHT¹⁶⁴

1. Samenstelling

Dirk Van Gerven, voorzitter

Jean-François Cats

Jean Eylenbosch

Robert Geurts

Hilde Laga

Didier Matray

Pierre Nicaise

Jean-Paul Pruvot

Michel Rozie

Reinhard Steennot

Marnix Van Damme

Marieke Wyckaert

Bedrijfsrevisor

André Killesse¹⁶⁵

164 Toestand op 2 mei 2011. Bij koninklijk besluit van 5 april 2011 werden benoemd tot lid van de raad van toezicht: de heren Jean-François Cats, Jean Eylenbosch, Robert Geurts, Reinhard Steennot en mevrouwen Hilde Laga en Marieke Wyckaert (BS van 11 april 2011).

165 Benoemd overeenkomstig artikel 57, tweede lid, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

2. Verslag van de raad van toezicht

Tijdens de verslagperiode heeft de raad van toezicht in grotendeels ongewijzigde samenstelling zijn taken ter harte genomen¹⁶⁶.

De raad van toezicht heeft in de loop van 2009 zeven keer vergaderd en driemaal gebruik gemaakt van de schriftelijke procedure. In 2010 hield de raad 5 zittingen en werd vijfmaal gebruik gemaakt van de schriftelijke procedure. De raad heeft tijdens de verslagperiode vooral aandacht besteed aan de ontwikkeling van de financiële crisis en aan de nationale en internationale toezichtshervormingen. Daarnaast heeft de raad advies verstrekt over verschillende ontwerpen van regelgevende teksten en heeft hij van gedachten gewisseld over tal van onderwerpen die betrekking hebben op de toezichtspraktijk of op de interne werking van de CBFA. De raad dankt het directiecomité voor zijn medewerking bij de vervulling van de opdrachten van de raad.

Financiële crisis

De werking van de raad tijdens de verslagperiode en in het bijzonder tijdens 2009 werd gedomineerd door de evolutie van de financiële crisis. In nagenoeg elk van zijn vergaderingen heeft de raad aangelegenheden behandeld die verband hielden met de financiële crisis. In de eerste plaats heeft de raad, aan de hand van door het directiecomité verschaft toelichting, de impact van de crisis op de verschillende financiële sectoren opgevolgd. De voornaamste actie van de raad naar aanleiding van de Belgische crisisgebeurtenissen bestond in het door de raad verrichte onderzoek naar de goede werking van de CBFA. Gebruik makend van de bevoegdheid die artikel 48, § 1, 4° en 8°, van de wet van 2 augustus 2002 hem toekent, heeft de raad beslist tot het voeren van dit onderzoek om zich te vergewissen van de goede werking van de instelling, meer in het bijzonder in het kader van de ontwikkelingen die hebben geleid tot de noodmaatregelen die werden getroffen in september/oktober 2008 ten aanzien van verschillende Belgische financiële instellingen. Het onderzoek werd toevertrouwd aan een comité bestaande uit de voorzitter en twee leden van de raad van toezicht. Het onderzoek had tot doel de werking van de CBFA te analyseren en te beoordelen, in het licht van de geldende regelgeving, ook met het oog op de maatregelen, al dan niet van regelgevende aard, die kunnen bijdragen tot de goede werking van de CBFA. Dit comité heeft zijn werkzaamheden in 2008 aangevat en deze werden in de loop van 2009 afgerond. Conform voornoemd artikel 48, § 1, 8°, heeft dit comité zijn be-

vingingen en aanbevelingen aan de raad meegedeeld. Deze aanbevelingen sloegen in het bijzonder op:

- de beschikbaarheid van knowhow en middelen om de opdrachten van de CBFA naar behoren uit te voeren;
- de methodische aanpak bij het uitvoeren van controletaken;
- de aanwezigheid van een betrouwbaar en coherent normenkader;
- een duidelijk en efficiënt beslissingsproces binnen de CBFA;
- goed omkaderde en werkzame samenwerking met andere toezichthouders.

De raad heeft deze bevindingen overgemaakt aan het directiecomité en heeft het directiecomité uitgenodigd om op basis van de bevindingen van het onderzoek voorstellen te formuleren met betrekking tot de werking van de CBFA en de daarmee verband houdende regelgeving. De raad heeft vervolgens kennis genomen van de reactie van het directiecomité op de bevindingen van het onderzoek, alsook van de door de interne audit van de CBFA opgestelde "lessons learned"-audit in het licht van de financiële crisis. De raad heeft de reactie van het directiecomité op de geformuleerde aanbevelingen verwelkomd en heeft de wens uitgesproken bij de verdere implementatie ervan en bij andere hervormingen van het toezichtsbestel te worden betrokken. De raad is van oordeel dat zijn onderzoek en daaropvolgende interactie met het directiecomité van aanzienlijk nut zijn voor de goede werking van de instelling. De raad dankt de voorzitter en de twee leden die het onderzoek hebben verricht voor hun beschikbaarheid en hun belangrijke bijdrage.

Aansluitend hierbij heeft de raad ook, op basis van een evaluatie van zijn werkzaamheden over de voorbije vijf jaren, mogelijke toekomstige perspectieven voor de rol en de werking van de raad van toezicht geïdentificeerd. De raad heeft deze reflecties ter overweging meegedeeld aan de Minister van Financiën.

Hervorming nationale en Europese toezichtsstructuren

Tijdens de verslagperiode heeft de raad bijzondere aandacht besteed aan de voorstellen op Europees en Belgisch niveau om de institutionele architectuur van de regelgeving van en het toezicht op het financiële stelsel aan te passen.

In België heeft de federale regering aangekondigd dat zou worden overgegaan tot de herschikking van de toezichtsstructuren met het oog op de invoering van het zogenaamde "twin peaks"-model. De raad werd geregeld ingelicht over de verschillende stappen in het hiermee gepaard gaand hervormingsproces. De raad heeft in dit verband kennis genomen van de wijzigingen die de wet van 2 juli 2010 inhoudt, o.m. inzake de sanctiecommissie van de CBFA. Anders dan de huidige regeling waarbij de sanctiecommissie bestaat uit de voorzitter van de

¹⁶⁶ De mandaten van de heren Didier Matray, Pierre Nicaise, Marnix Van Damme en Dirk van Gerven werden met ingang van 1 juli 2009 voor een termijn van zes jaar vernieuwd (zie koninklijk besluit van 3 december 2009 tot benoeming van leden van de raad van toezicht van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen, BS 10 december 2009). Met het oog op het algemeen belang en met toepassing van het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst blijven mevrouw Martine Durez, mevrouw Hilde Laga en de heren Jean-François Cats, Herman Cousy, Eric De Keuleneer, Christian Dumolin en Jean Eylebosch verder zetelen, hoewel de mandaten van deze leden zijn verstreken. De mandaten van de heren Jean-Paul Pruvot en Michel Rozie lopen tot 26 april 2013.

raad en daartoe door de raad aangeduide leden van de raad, zal de nieuwe sanctiecommissie¹⁶⁷, bij de inwerkingtreding van de voornoemde wettelijke bepalingen, volledig los komen te staan van de raad van toezicht.

Tijdens de verslagperiode werd de eerste fase van de toezichtshervorming operationeel met de oprichting van het Comité voor systeemrisico's en systeemrelevante financiële instellingen (CSRSFI). Met toepassing van artikel 100 van de wet van 2 augustus 2002, ingevoegd door de wet van 2 juli 2010, dienen de leden van het CSRSFI, zijn personeelsleden en de personeelsleden van de NBB die een samenwerkingsopdracht met het CSRSFI vervullen, de deontologische code na te leven die wordt goedgekeurd door de Regentenraad van de NBB en de raad van toezicht van de CBFA. De raad heeft deze code goedgekeurd op 25 oktober 2010.

De raad van toezicht heeft tevens toelichting gekregen bij de beslissingen op Europees niveau om een Europees kader voor het toezicht op de financiële markten en de financiële instellingen te scheppen en om het macro-prudentiële toezicht te versterken. Zijn aandacht is daarbij vooral gegaan naar de nieuwe bindende bevoegdheden die de vanaf 1 januari 2011 werkzame Europese autoriteiten verwerven en naar de interactie van deze autoriteiten met de nationale toezichthouders, die bevoegd blijven voor het toezicht op de financiële instellingen.

Regelgevende ontwikkelingen

De raad en een in de raad opgericht subcomité hebben verschillende ontwerpen van wetten, besluiten en reglementen geanalyseerd en hierover advies verstrekt.

Aldus heeft de raad een uitvoerige bespreking gewijd aan het voorontwerp van wet dat er toe strekt de herstelmaatregelen voor de ondernemingen uit de bank- en financiële sector uit te breiden, in het bijzonder bij gevaar voor de financiële stabiliteit. De raad heeft hierbij een aantal suggesties voor aanpassing geformuleerd om de efficiëntie van de desbetreffende maatregelen te versterken. De raad heeft tevens beraadslaagd over de ontwerp-circulaire van de CBFA over een behoorlijk beloningsbeleid van financiële instellingen en hierbij nadere preciseringen gesuggereerd.

De leden hebben ook het voorontwerp van wet besproken dat ertoe strekt de Europese richtlijn 2007/36/EG betreffende de uitoefening van bepaalde rechten van aandeelhouders in beursgenoteerde vennootschappen om te zetten.

Op grond van zijn wettelijke opdracht vervat in artikel 49, § 3, van de wet van 2 augustus 2002, heeft de raad tevens het directiecomité geadviseerd over een aantal reglementen van de CBFA. Deze reglementen, die er vaak toe strekken Europese richtlijnen om te zetten, betroffen onder meer de nieuwe vereisten voor de financiële instellingen met het oog op het voorkomen van het witwassen van geld en de strengere eigenvermogens-

regels voor kredietinstellingen (inzonderheid op het gebied van de intragroepsrisico's).

De raad heeft tevens toelichting verkregen bij een aantal internationale initiatieven, vaak als reactie op de financiële crisis, waarvan mag worden verwacht dat ze in de nabije toekomst een significante invloed zullen hebben op de Belgische financiële regelgeving.

Zo is de raad ingelicht over de diverse maatregelen ter versterking van het banktoezicht die in het Bazelcomité worden voorbereid en heeft hij de draagwijdte van Solvency II in de verzekeringssector besproken. Ook de door de Europese Commissie voorbereide meer horizontale benadering van de bescherming van de consument, ongeacht de juridische vorm van de aangeboden belegginginstrumenten, kwam aan bod.

Toezichtspraktijk

Op grond van uiteenzettingen van het directiecomité heeft de raad kennis genomen van de wijze waarop in een aantal domeinen het toezicht in de praktijk wordt uitgeoefend.

Zo werd de raad ingelicht over de detectie van en het onderzoek naar inbreuken op het verbod inzake marktmisbruik. Op vraag van de leden werd nadere precisering verschaft bij de instrumenten die daartoe worden gehanteerd. In dit verband werd het nut vastgesteld van de meldingsplicht van verdachte transacties door de banken en beleggingsondernemingen.

In het kader van de door de raad gevraagde systematische rapportering door het directiecomité van de prudentiële situatie van de belangrijkste controlesectoren, heeft de raad uiteenzettingen gekregen over de bank- en verzekeringssector en over de sector van de instellingen voor bedrijfspensioenvoorzieningen. Voor deze uiteenzettingen werd een vergelijkbare structuur gehanteerd waarbij inzonderheid werd ingegaan op de kerncijfers van elke sector, de actieplannen voor het toezicht, de ingezette middelen en de bereikte resultaten van de actieplannen.

Interne organisatie en werking van de CBFA

De raad heeft verder, in uitvoering van zijn algemene toezichtopdracht op de werking van de CBFA, herhaaldelijk van gedachten gewisseld over de interne werking van verschillende diensten. Zoals vorige jaren werd het *human resources*-verslag aan de raad voorgelegd, waarbij aandacht werd besteed aan de reflecties over het personeelsbeleid ingevolge de wijziging van de controleomgeving na de financiële crisis. De raad is ook betrokken bij de toepassing van de deontologische code van de CBFA. In de loop van 2009 werd deze code bovendien op enkele punten aangepast en verder verfijnd.

Vanzelfsprekend hebben de raad en een in de raad opgericht subcomité veel aandacht besteed aan de wettelijke opdracht, vervat in artikel 48, § 1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002, op grond waarvan de raad de jaarrekening, de jaarlijkse budgetten en het jaarverslag goed-

167 Zie dit jaarverslag, p. 20.

keurt. De begroting voor 2010 werd goedgekeurd op 22 december 2009. Het budget voor het eerste trimester van 2011 werd goedgekeurd op 16 december 2010.

Op 22 april 2009 heeft de raad, op voorstel van het directiecomité, de jaarrekening voor het jaar 2008 goedgekeurd. Op 28 april 2010 werd de jaarrekening voor 2009 goedgekeurd.

De jaarrekening voor het jaar 2010 werd goedgekeurd door de raad op 15 februari 2011.

Op 22 april 2009 heeft de raad eveneens het mandaat hernieuwd van de revisor.

Het jaarverslag 2008-2009 werd goedgekeurd op 18 september 2009, terwijl onderhavig verslag op 24 mei 2011 werd goedgekeurd.

Na het verstrijken van het mandaat van de voorzitter van de raad midden 2010 heeft de raad de nodige schikkingen getroffen om de goede werking van de raad verder te verzekeren. Daartoe heeft de raad twee van zijn leden verzocht als contactpersoon te fungeren en de praktische organisatie van de raad te leiden. De raad dankt deze leden voor hun waardevolle medewerking. De raad drukt tenslotte zijn diepe erkentelijkheid uit ten aanzien van voorzitter Wymeersch voor de uiterst deskundige wijze waarop hij de raad heeft geleid, in het bijzonder sinds de opsplitsing van de functie van voorzitter van het directiecomité en voorzitter van de raad van toezicht. De raad is ervan overtuigd dat de uitzonderlijke leiding van de heer Wymeersch er sterk toe heeft bijgedragen dat de raad van toezicht zijn rol in de *governance* van de CBFA ten volle heeft vervuld.

HOOFDSTUK 4

DOMINANTE THEMA'S OP HET VLAK VAN DE ALGEMENE ORGANISATIE

A. DE INTERNE AUDITFUNCTIE BIJ DE CBFA

De interne auditfunctie heeft als taak om met operationele, financiële en *compliance*-audits het audituniversum van de CBFA door te lichten. Daarmee beoogt de interne audit het directiecomité te informeren over de staat van de interne controle van de organisatie en de nodige aanbevelingen daaromtrent te formuleren. De interne audit staat aldus het directiecomité bij in het uitvoeren van de wettelijke opdrachten van de CBFA en in het bereiken van haar doelstellingen.

Zoals dit reeds gedeeltelijk het geval was in 2008 heeft de financiële crisis de werking van de interne auditfunctie in 2009 in sterke mate bepaald. In opdracht van het directiecomité werd eind 2008 een doorlichting gestart van het prudentiële toezicht op de instellingen die tijdens en na de crisis een beroep hebben gedaan op overheidssteun. Deze opdracht werd in het eerste semester van 2009 verdergezet en beëindigd. De interne audit formuleerde uit deze diepgaande analyse meerdere toekomstgerichte adviezen aan het directiecomité. Een deel van de adviezen betrof het verdere toezicht op de risicovolle bankactiva, andere aanbevelingen viseerden aanpassingen aan onderdelen van de CBFA-organisatie teneinde het toezicht op de prudentiële risico's van de grote financiële groepen te versterken.

Het betreffende auditverslag werd grondig besproken met de verantwoordelijken van de geauditeerde departementen en werd in september 2009 behandeld door het directiecomité. Ná een doorgedreven discussie keurde het comité de adviezen goed.

Zoals voorzien in het auditplan voor het werkingsjaar 2009 verrichtte de interne audit een doorlichting van

het inrichtingskader van het toezicht op de instellingen voor collectieve belegging (ICB's). De doorlichting betrof vooral de processen waarmee het toezicht op deze instellingen is opgebouwd.

Vanaf het najaar 2009 en in de loop van 2010 heeft de interne auditfunctie, op vraag van de voorzitter van het directiecomité en van de secretaris-generaal, haar medewerking verleend aan de voorbereidende werkzaamheden bij de omvorming van het Belgische financiële toezicht naar het zogenaamde "Twin Peaks"-model. De interne audit heeft daarbij vooral analysewerk verricht en adviezen verstrekt. De betrokken domeinen waren de algemene configuratie van het nieuwe toezicht, de belangrijkste organisatie-aspecten in vergelijking met deze bij een aantal van de buitenlandse collega-toezichthouders en de organisatie van het nieuwe model voor het beheer van de toezichtsinformatie.

In het verlengde van zijn uitgevoerde werkzaamheden en van de daarbij geformuleerde aanbevelingen, vervult de interne audit vanaf het voorjaar 2010 daarenboven een langlopende *consultancy*-opdracht inzake de analyse en de installatie van een sterker geïntegreerde en meer geautomatiseerde dossierbehandeling in de CBFA. Dit belangrijke project zal op termijn de gehele organisatie betreffen en zal, naar de mening van de interne audit o.a. een cruciale rol spelen in de interne controle van de CBFA.

Tot slot voerde de interne audit een ad hoc-onderzoek van de toezichtsinformatie waarover de CBFA beschikt voor een specifieke verzekeringsonderneming. Aan de toezichthoudende dienst werden adviezen verstrekt omtrent de potentiële interpretatie van diverse cruciale elementen uit dat prudentiële dossier.

B. DEONTOLOGIE

In 2009 zijn de bepalingen van de deontologische code van de CBFA op de volgende punten aangepast :

- de definitie van de niet-toegestane beleggingsvormen voor de leden van de organen en de personeelsleden is uitgebreid met "de levensverzekeringsovereenkomsten gekoppeld aan een beleggingsfonds dat voornamelijk of uitsluitend bestaat uit een aandeel dat is uitgegeven door een onderneming die onder het permanente toezicht van de CBFA staat". Er zou immers ook voor deze beleggingsvorm kunnen worden geopteerd die quasi onbekend was op het moment waarop de deontologische code aanvankelijk werd opgesteld, en die dezelfde bezwaren zou kunnen oproepen als een rechtstreekse belegging in dat aandeel. Ook de verwoording is verduidelijkt via de vermelding "die een van deze aandelen als voornaamste of enige onderliggende waarde hebben". Onderliggende waarden die uit een gediversifieerde korf van aandelen in ondernemingen onder toezicht bestaan, zijn immers niet verboden (vergelijkbare situatie met die van de ICB's);
- de bepalingen over de onderhandelingen over een eventuele toekomstige baan betreffen voortaan ook «ondernemingen of instellingen waarvan de activiteiten nauw verband houden met de bevoegdheden van de CBFA». Momenteel worden enkel banen geïdentificeerd in ondernemingen die onder het permanente toezicht van de CBFA staan. De ervaring heeft echter uitgewezen dat bij andere soorten banen identieke bedenkingen kunnen worden geformuleerd over eventuele belangenconflicten of minstens dan toch over het feit dat buitenstaanders de indruk zouden kunnen hebben dat dergelijke conflicten bestaan. Enkele niet-exhaustieve voorbeelden in dat verband zijn de indiensttreding bij een advocatenkantoor waarvan diverse cliënten ondernemingen zijn die onder het toezicht van de CBFA staan, bij beroepsverenigingen van dergelijke ondernemingen, bij belangenverenigingen van consumenten of minderheidsaandeelhouders, ...

Naar aanleiding van die wijzigingen zijn in de deontologische code bovendien ook de wijzigingen aangebracht die zich in tussentijd hadden voorgedaan in de samenstelling van de organen of in de lijst van de ondernemingen die onder het permanente toezicht van de CBFA staan.

In 2009-2010 zijn 15 verzoeken om toestemming ingediend door personeelsleden die hun effecten wensten te verkopen of in te brengen in een ruil- of inkoopverrichting. Bij een dergelijk verzoek om toestemming gaat de secretaris-generaal na of de voorgenomen verrichting wel degelijk een defensief karakter heeft, en of de diensten van de CBFA geen kennis hebben van informatie die als bevoorrecht kan worden aangemerkt.

Tijdens de verslagperiode diende de CBFA aan de arbeidsrelatie met twee medewerkers een einde te stellen wegens niet-naleving van de deontologische code. Het eerste geval betrof een medewerker die lid bleek te zijn van een beleggingsclub, activiteit die de code uitdrukkelijk verbiedt. De CBFA ging over tot ontslag om dringende redenen. Betrokkene heeft tegen het ontslag verhaal ingediend bij de arbeidsrechtbank. Een andere medewerker had gesolliciteerd bij een onderneming die onder het permanente toezicht van de CBFA stond en in verband waarmee de betrokkene dossiermedewerker was. De CBFA heeft geoordeeld dat er ter zake geen inbreuk was gepleegd op een expliciete verbodsbepaling uit de deontologische code en dat dus geen ernstige fout kon worden ingeroepen op grond waarvan tot ontslag zonder opzeggingstermijn of -vergoeding kon worden overgegaan. Maar ten aanzien van de in de deontologische code ingeschreven algemene verplichting om "integer, onafhankelijk, onpartijdig en discreet te zijn, niet te handelen uit eigenbelang, strikte normen na te leven inzake beroepsethiek en alle situaties te vermijden die aanleiding zouden kunnen geven tot of de indruk zouden kunnen wekken van belangenconflicten", werd het gedrag van de betrokkene wel als een beroepsfout gekwalificeerd op grond waarvan hij werd ontslagen volgens de in de sector van de openbare kredietinstellingen (paritair comité nr. 325) gangbare procedure voor het ontslag omwille van een professionele tekortkoming.

C. SAMENWERKING MET DE NATIONALE BANK VAN BELGIË

De wet van 2 juli 2010 die de Twin Peaks toezichtsarchitectuur invoert maakt een einde aan de verplichting voor de Nationale Bank van België en de CBFA om in de verschillende domeinen en volgens de modaliteiten voorzien in het koninklijk besluit van 17 september 2003 synergieën tot stand te brengen¹⁶⁸.

Naast het structureel overleg tussen de directieleden van beide instellingen en de detachering van vier universitaire medewerkers naar het departement prudentieel beleid van de CBFA betreft de samenwerking op dit ogenblik hoofdzakelijk¹⁶⁹:

- het beheer van de CBFA informatica-infrastructuur
- de inzameling van periodieke financiële gegevens van instellingen onder toezicht
- de ontwikkeling van informaticatoepassingen
- de beveiliging en bewaking van de gebouwen van de CBFA
- het beheer van de algemene aankopen (al dan niet via openbare aanbestedingsprocedure)
- het gemeenschappelijk gebruik van de refter van de Nationale Bank

- de wederzijdse deelname aan vormingen
- de openstelling voor CBFA-medewerkers van de vakantie-opvang voor kinderen die de Bank organiseert
- het gebruik door de CBFA van de reprografiedienst van de Bank
- de openstelling van de parkeerruimten van de Bank voor CBFA-medewerkers
- het gebruik door de CBFA van archiefruimten bij de Bank
- het technisch beheer van de CBFA-gebouwen
- het gebruik door de CBFA van de auditoria van de Bank
- het samenvoegen van het bibliotheekbeheer
- *real time* toezicht op genoteerde financiële instrumenten door het Rentenfonds in geval van deficiëntie van de faciliteiten geboden door de Nationale Bank.

Doelstelling van de samenwerking was onder meer de CBFA een professionele en permanente dienstverlening te laten genieten in domeinen waar de instelling, gelet op haar gestage groei, anders aanzienlijke bijkomende inspanningen zou moeten leveren.

De samenwerking kreeg sedert 2004 gaandeweg gestalte en vergde belangrijke investeringen, zowel in tijd als in materiaal, voornamelijk om de CBFA informatica-infrastructuur te integreren in de infrastructuur van de Bank.

¹⁶⁸ Door opheffing van artikel 117 van de wet van 2 augustus 2002 dat voorzag dat de CBFA en de Bank "[nauw] samenwerken [...] met betrekking tot alle vraagstukken van gemeenschappelijk belang en in het bijzonder inzake de internationale samenwerking in het prudentieel domein, intersectoriële aspecten van de prudentiële politiek verbonden met de verschillende financiële dienstverleners, macroprudentiële analyses, juridische studies alsook in elke andere activiteit aangeduid door het Comité voor financiële stabiliteit" en van artikel 188 volgens hetwelk "de modaliteiten van de samenwerking van de diverse activiteiten die worden samengebracht met het oog op het vervullen van de verplichting tot samenwerking bedoeld in artikel 117, §1, de inhoud en de financiering van deze activiteiten worden geregeld in datzelfde protocol."

¹⁶⁹ *Service level agreements*, afgesloten op grond van het koninklijk besluit van 17 september 2003, genomen in uitvoering van artikel 118 van de wet van 2 augustus 2002.

D. EVOLUTIE VAN DE INFORMATICA

In 2009-2010 werd verder gewerkt aan de strategische projecten opgestart in 2008¹⁷⁰ :

- eCorporate werd progressief in productie genomen voor alle ondernemingen die aan continu toezicht van de CBFA zijn onderworpen. Voortaan dienen deze onderneming gereguleerde informatie in door *upload* en niet meer via email;
- voortbouwend op het concept van beveiligde platformen voor informatie-uitwisseling stelde de CBFA in het najaar van 2009 een elektronisch samenwerkingsplatform tussen toezichthouders in productie voor de groepen waarvoor zij *home* toezichthouder is¹⁷¹;
- de procedure voor de aanbesteding van de opdracht voor het implementeren van een content management systeem vond haar beslag in het najaar van 2010. Een en ander moet leiden tot een volledig elektronisch en waar mogelijk geautomatiseerd dossierbeheer. De CBFA wil hiermee werk maken van het herdenken en automatiseren van een aantal meer routinematige proceshandelingen, bij voorrang in toezichtsdomeinen die gekenmerkt worden door aantallen instellingen onder toezicht en grote volumes aan te behandelen informatie, zoals het toezicht op de instellingen voor collectieve belegging.

In 2011 zal de Twin Peaks toezichtsarchitectuur worden geïmplementeerd op informaticavlak.

Dit houdt in dat de CBFA haar systeeminfrastructuur onderbrengt bij een andere externe dienstverlener. Voorts betekent dit dat de toepassingen die het prudentieel toezicht ondersteunen geïntegreerd worden in de bedrijfsomgeving van de Nationale Bank en dat de kennis aangaande het beheer ervan eveneens wordt overgedragen. Hetzelfde geldt voor de CBFA : de toepassingen die haar nieuwe toezichtsoopdrachten ondersteunen dienen geïntegreerd in het nieuwe datacenter en de kennis van het beheer ervan in voorkomend geval¹⁷² overgenomen.

Met de voorbereiding hiervan werd reeds vanaf aanvang 2010 gestart. Vooreerst schreef de CBFA een overheidsopdracht uit voor de gedeeltelijke *outsourcing* van haar informaticasystemen. Daarnaast werden de medewerkers geïdentificeerd die mee de continuïteit van het beheer van de informaticatoepassingen die het prudentieel toezicht ondersteunen bij de Bank zullen waarborgen. Ten slotte werden voor elke toepassing migratiescenario's uitgetekend.

Naast de overdracht van het beheer van de informatietoepassingen en de selectie van een partner voor de *outsourcing* van de systemen zal 2011 voor de CBFA beheerst worden door het project 'eDossier'.

170 Zie Jaarverslag CBFA 2008-2009, p. 95.

171 Zie dit verslag, p. 35.

172 Voor toepassingen die zijn ontwikkeld door de Bank of wier beheerders naar de Bank overstappen.

E. PERSONEELSBEHEER

Evolutie van het personeelsbestand in 2009-2010

Tijdens de laatste jaren is het personeelsbestand als volgt geëvolueerd:

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal personeelsleden volgens het personeelsregister (in eenheden)	408	421	438	435	442	447	452
Personeelsbestand volgens het personeelsregister (VTE)	383,33	397,63	415,06	411,96	419,7	423,3	427,70
Personeelsbestand berekend volgens het KB van 22 mei 2005	367,33	377,73	386,66	381,32	394,01	397,11	403,21
Gemiddeld personeelsbestand	386,53	419,5	430,83	435,67	436,09	445,41	446,34

Het reële personeelsbestand van de CBFA kende in 2010 een nettostijging met 8,00 VTE ten opzichte van 2008.

Het aantal personeelsleden dat de CBFA kan tewerkstellen is bepaald in het koninklijk besluit van 22 mei 2005 betreffende de dekking van haar werkingskosten en beloopt op 1 januari 2010 414 voltijdse equivalenten (VTE). In 2009 besliste het directiecomité het budget dat ter beschikking gesteld wordt van de CBFA maximaal te benutten, en creëerde een aantal bijkomende functies. Dit had een stijging van het gemiddeld personeelsbestand tot gevolg.

Kenmerken van het personeelsbestand

Einde 2010 telde de CBFA 53,32% medewerkers met een universitaire opleiding. De CBFA stelt evenveel vrouwen als mannen tewerk. De gemiddelde leeftijd van de CBFA-medewerkers is 42,55 jaar.

De kwalificaties van de universitaire medewerkers doen zich als volgt voor:

Juridische opleiding	39,83%
Economische opleiding	45,64%
Wiskundige opleiding	6,64%
Andere	7,88%
Meerdere diploma's / specialisaties	59,75%

Integratie van het statutair en contractueel personeel van de ex-CDV

Onderstaande tabel geeft de impact weer op 31 december 2010 van de integratiemaatregelen ten gunste van

de personeelsleden van de vroegere CDV in verband met het verlof voorafgaand aan de pensionering en de overstap naar een integratiecontract.

ex-CDV personeel	Kaderleden	Niet-kaderleden	Totaal
op 01/01/2004	62,8	58,3	121,1
Vertrek met verlof/ met pensioen	-14,3	-10,7	-25
Andere vertrekken	-1,8	-3	-4,8
Wijziging arbeidstijd	-0,15	0,8	0,65
op 31/12/2010	46,55	45,4	91,95
waarvan integratiecontract CBFA	36,1	16,15	52,25
	77,55%	35,57%	56,82%

Meer dan de helft van de personeelsleden van de vroegere CDV hebben de stap gezet naar het contractuele statuut, met verhoudingsgewijs meer kaderleden dan niet-kaderleden. De integratieprocedure werd eind 2010 afgerond, waarbij sinds 2008 nog 2 ambtenaren een integratiearbeidsovereenkomst hebben ondertekend.

Aanwervingen

De CBFA richt zich traditioneel tot hoog opgeleide medewerkers die reeds een eerste nuttige werkervaring met succes hebben doorlopen. De gemiddelde leeftijd bij aanwerving is 29 jaar.

In 2010 waren 25 functies vacant en vonden 27 aanwervingen plaats.

F. SOCIAAL OVERLEG

Samen met de Nationale Bank van België, de Nationale Delcrederedienst, het Participatiefonds, de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij, de Nationale Loterij en Credibe valt de CBFA onder het Paritair Comité 325.

Binnen dit Comité kon op 30 oktober 2009 een sectorakkoord 2009-2010 worden afgesloten, waarin zoals de vorige jaren werkzekerheid, recht op vorming en koopkrachtverhoging centraal staan.

Op ondernemingsniveau werd de agenda van het sociaal overleg grotendeels beheerst door de hervorming van de toezichtsarchitectuur.

G. FINANCIERING VAN DE WERKINGSKOSTEN VAN DE CBFA

Sedert 2008 en mede gelet op de nakende implementatie van de Twin Peaks toezichtsarchitectuur onderging het koninklijk besluit van 22 mei 2005 betreffende de dekking van de werkingskosten van de CBFA (financieringsbesluit) geen aanpassingen.

HOOFDSTUK 5

JAARREKENINGEN OVER HET BOEKJAAR 2010¹⁷³

173 Alle bedragen zijn uitgedrukt in 000 € tenzij anders vermeld.

De jaarrekening over het boekjaar 2010 werd door de raad van toezicht goedgekeurd op 15 februari 2011, conform artikel 48, §1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002.

De jaarrekening over het boekjaar 2009 is gepubliceerd op de website van de CBFA.

BALANS

ACTIVA	Boekjaar 2010		Boekjaar 2009	
VASTE ACTIVA		50.300		53.092
I. Oprichtingskosten		281		644
II. Materiële en immateriële vaste activa		50.019		52.448
1. Materiële vaste activa				
A. Terreinen en gebouwen	49.351		51.258	
B. Installaties, machines en uitrusting	5		26	
C. Meubilair en rollend materieel	91		86	
2. Immateriële vaste activa	572		1.078	
VLOTTENDE ACTIVA		48.425		43.938
IV. Vorderingen op ten hoogste één jaar		5.091		3.189
A. Vorderingen i.v.m. de werking	2.868		1.992	
B. Overige vorderingen	2.223		1.197	
V. Beleggingen		42.000		40.300
VI. Liquide middelen		1.081		276
VII. Overlopende rekeningen		253		173
TOTAAL VAN DE ACTIVA		98.725		97.030

PASSIVA	Boekjaar 2010		Boekjaar 2009	
EIGEN VERMOGEN		15.000		15.000
II. Reserves		15.000		15.000
Onbeschikbare reserves		15.000		15.000
A. Algemene begrotingsreserve	4.500		4.500	
B. Liquiditeitsreserve	10.500		10.500	
FINANCIERINGSFONDS		10.406		10.759
VOORZIENINGEN		1.273		1.681
III. Voorzieningen voor risico's en kosten		1.273		1.681
A. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	992		1.036	
C. Overige risico's en kosten	281		645	
SCHULDEN		72.046		69.590
IV. Schulden op meer dan één jaar		37.140		38.426
A. Financiële schulden		37.140		38.426
2. Kredietinstellingen	37.140		38.426	
V. Schulden op ten hoogste één jaar		33.512		29.742
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen		1.286		1.227
C. Schulden i.v.m. de werking		9.508		8.299
1. Leveranciers	6.805		4.696	
2. Overige schulden	2.703		* 3.603	
D. Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten		10.603		10.365
1. Belastingen	1.527		1.700	
2. Bezoldigingen en sociale lasten	9.076		* 8.665	
E. Overige schulden		12.115		9.851
VI. Overlopende rekeningen		1.394		1.422
TOTAAL VAN DE PASSIVA		98.725		97.030

* Om beide boekjaren met elkaar te kunnen vergelijken, is een bedrag van 2,747 miljoen € dat in 2009 bij de « Schulden i.v.m. de werking » werd geboekt, nu opgenomen bij de « Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten ».

RESULTATENREKENING	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
I. Opbrengsten	87.873	84.710
A. Bijdragen in de werkingskosten	86.866	83.484
B. Andere opbrengsten	1.007	1.226
II. Werkingskosten	74.951	73.229
A. Diensten en diverse goederen	11.266	11.278
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	61.383	59.609
C. Waardeverminderingen op vorderingen i.v.m. de werking	66	293
D. Voorzieningen voor risico's en kosten	-761	-1.009
E. Afschrijvingen op oprichtingskosten en vaste activa	2.997	3.058
III. Werkingsoverschot	12.922	11.481
IV. Financiële opbrengsten	89	288
A. Opbrengsten uit vlottende activa	89	288
B. Andere financiële opbrengsten		
V. Financiële kosten	1.863	1.918
A. Kosten van schulden	1.851	1.910
C. Andere financiële kosten	12	8
VI. Gewoon werkingsoverschot	11.148	9.851
VII. Uitzonderlijke opbrengsten		
D. Andere uitzonderlijke opbrengsten		
VIII. Uitzonderlijke kosten		
D. Andere uitzonderlijke kosten		
IX. Werkingsoverschot van het boekjaar	11.148	9.851

Verwerking van het werkingssaldo van het boekjaar	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
A. Te bestemmen werkingsoverschot (werkingstekort) van het boekjaar	11.148	9.851
D. Terugbetalingen krachtens het koninklijk besluit van 22 mei 2005 betreffende de dekking van de werkingskosten van de CBFA (*)	12.115	9.851
E. Bijkomende opvragingen krachtens het koninklijk besluit van 22 mei 2005 betreffende de dekking van de werkingskosten van de CBFA (**)	967	0

(*) Artikel 25 van het koninklijk besluit.

(**) Artikel 9 van het koninklijk besluit.

BIJLAGEN

BALANS

ACTIVA

II. STAAT VAN DE VASTE ACTIVA	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrusting	Meubilair en rollend materieel	Totaal materiële vaste activa	Software	Ontwikkelingskosten
a) Aanschaffingswaarde						
Per einde van het vorige boekjaar	59.766	1.369	1.471	62.606	1.372	2.315
Mutaties tijdens het boekjaar						
Aanschaffingen	29	3	56	88	87	30
Andere						
Per einde van het boekjaar	59.795	1.372	1.527	62.694	1.459	2.345
b) Afschrijvingen en waardeverminderingen						
Per einde van het vorige boekjaar	8.508	1.343	1.385	11.236	1.372	1.237
Mutaties tijdens het boekjaar						
Geboekt	1.936	24	51	2.011	87	536
Andere						
Per einde van het boekjaar	10.444	1.367	1.436	13.247	1.459	1.773
c) Nettoboekwaarde per einde boekjaar	49.351	5	91	49.447	0	572

V. GELDBELEGGINGEN

	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
Beleggingen via FOD Financiën (Schatkist)	42.000	40.300

PASSIVA

2. VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN

	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
Pensioenen	992	1.036
Verlof voorafgaand aan het pensioen	281	645

RESULTATENREKENING

I.A. BIJDRAGEN IN DE WERKINGSKOSTEN

A1. Brutobijdragen	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
1.a. Kredietinstellingen, beleggingsondernemingen en vennootschappen voor beleggingsadvies - art. 10	20.768	19.865
1.b. Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten - art. 10bis	1.339	1.298
2. Uitgiftedossiers - art. 14	833	557
3. Beleggingsinstellingen - art. 15, 16 en 17	27.005	26.325
4. Noteringen op een Belgische markt - art. 21	7.340	7.020
5. Auditoraat en consumentenbescherming - art. 22	919	880
6. Varia ex-CBF	3.967	3.899
7. Verzekeringssector - art. 2	18.078	17.300
8. Verzekeringstussenpersonen - art. 4	3.981	3.783
9. Varia ex-CDV	2.636	2.557
Totaal	86.866	83.484
A2. Nettobijdragen*	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
1.a. Kredietinstellingen, beleggingsondernemingen en vennootschappen voor beleggingsadvies - art. 10	15.722	16.154
1.b. Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten - art. 10bis	1.014	1.055
2. Uitgiftedossiers - art. 14	833	557
3. Beleggingsinstellingen - art. 15, 16 en 17	22.234	22.746
4. Noteringen op een Belgische markt - art. 21	5.556	5.709
5. Auditoraat en consumentenbescherming - art. 22	919	880
6. Varia ex-CBF	3.778	3.760
7. Verzekeringssector - art. 2	18.986	16.485
8. Verzekeringstussenpersonen - art. 4	3.981	3.783
9. Varia ex-CDV	2.695	2.504
Totaal	75.718	73.633
II.B.1. Werknemers ingeschreven in het personeelsregister	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
a) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar	452	447
b) Gemiddeld personeelsbestand in voltijdse equivalenten	424	422
c) Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	594.079	575.956
II.B.2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
a) Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen	39.400	38.135
b) Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen	11.660	10.990
c) Werkgeverspremies voor bovenwettelijke verzekeringen	3.436	5.285
d) Andere personeelskosten	4.209	4.162
e) Pensioenen	2.678	1.037
Totaal	61.383	59.609
II.D. Voorzieningen voor risico's en lasten	Boekjaar 2010	Boekjaar 2009
Terugneming diverse voorzieningen	0	0
Varia	-408	-672
Aanwending financieringsfonds	-353	-337
Totaal	-761	-1.009

* M.a.w. de bijdrage na toepassing van de artikelen 9 en 25 van het koninklijk besluit van 22 mei 2005 betreffende de dekking van de werkingskosten van de CBFA.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Hangende geschillen en andere verplichtingen

Tegen de CBFA lopen er een aantal reeds vroeger ingestelde aansprakelijkheidsvorderingen wegens vermeende tekortkomingen in het toezicht op kredietinstellingen, beleggingsondernemingen of kapitalisatieondernemingen. Gelet op de bijzondere omstandigheden van elk van die eisen, is de CBFA van oordeel dat die vorderingen onontvankelijk en/of ongegrond zijn; er werd dan ook geen voorziening voor aangelegd.

Commentaar bij de jaarrekening 2010

1. Juridisch kader

De jaarrekening wordt opgesteld conform de bepalingen van artikel 57 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, en van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003, dat het schema van de jaarrekening bevat¹⁷⁴. Het balansschema en het schema van de resultatenrekening zijn aangepast aan het specifieke karakter van de taken en de activiteiten van de CBFA.

De werkingskosten van de CBFA worden gefinancierd door de ondernemingen en de verrichtingen die onder haar toezicht staan¹⁷⁵. Conform het financieringsbesluit¹⁷⁶ beliep het maximumbedrag waarvoor de werkingskosten¹⁷⁷ van de CBFA voor 2010 gedekt konden worden, 75,1 miljoen €, exclusief financiering van de zetel.

Indien de ontvangen bijdragen de bovenbedoelde maximale middelenenveloppe of, indien die lager liggen, de werkingskosten van de CBFA, overschrijden, dient het overschot aan bepaalde ondernemingen te worden terugbetaald volgens de in het besluit¹⁷⁸ bepaalde regels.

Omgekeerd, als de ontvangen bijdragen minder bedragen dan voornoemde maximale middelenenveloppe of dan de werkingskosten van de CBFA, indien die lager liggen, zullen bij bepaalde ondernemingen bijkomende bijdragen worden opgevraagd volgens de in het besluit vastgestelde regels¹⁷⁹.

Om de scheiding te garanderen van de inkomsten afkomstig van de sectoren die respectievelijk onder de voormalige CBF en de voormalige CDV ressorteerden, wordt het correctiemechanisme op het einde van het jaar in twee

stadia toegepast : eerst worden de bijdragen van de ondernemingen die voorheen aan het toezicht van de CDV waren onderworpen, vergeleken met de kosten die aan dat toezicht kunnen worden toegerekend, en wordt de daaruit voortvloeiende regularisatie doorgevoerd. Daarna gebeurt hetzelfde voor de ondernemingen die voorheen aan het toezicht van de CBF waren onderworpen¹⁸⁰.

De maximale middelenenveloppe kan op het einde van het boekjaar worden aangepast in functie van :

- de door de revisor van de CBFA gecertificeerde evolutie van de personeelskosten en van de kosten met betrekking tot de leden van haar organen. Voor 2010 bedroeg het maximum aantal personeelsleden, met uitsluiting van bepaalde categorieën¹⁸¹, dat de CBFA kon tewerkstellen, 414¹⁸².
- de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen voor de andere dan voornoemde uitgaven.

2. Waarderingsregels en commentaar bij bepaalde rubrieken

Onderstaand overzicht geeft een volledig beeld van de goedgekeurde waarderingsregels per einde boekjaar.

Oprichtingskosten

De herstructureringskosten worden geheel ten laste gebracht van het boekjaar waarin zij werden besteed.

Vaste activa

De rubriek « materiële vaste activa » is opgesplitst in :

- terreinen en gebouwen ;
- installaties, machines en uitrusting ;
- meubilair en rollend materieel ;
- overige materiële vaste activa.

174 Koninklijk besluit tot uitvoering van artikel 57, eerste lid van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, BS 15 oktober 2003, p. 50050.

175 Zie het jaarverslag CBFA 2005, p. 16 en 17.

176 Koninklijk besluit van 22 mei 2005 betreffende de dekking van de werkingskosten van de CBFA ter uitvoering van artikel 56 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten en ter uitvoering van diverse wettelijke bepalingen betreffende opdrachten van de CBFA (hierna « financieringsbesluit »), BS 27 mei 2005, p. 24963, artikel 1, § 1.

177 Buiten de kosten die gemaakt zijn in het kader van de deelname van de CBFA aan samenwerkingsinstanties, als bedoeld in artikel 117, § 5 van de wet van 2 augustus 2002.

178 Financieringsbesluit, artikelen 8 en 25.

179 Financieringsbesluit, artikelen 9 en 26.

180 Zie het jaarverslag CBFA 2005, p. 16, en het verslag aan de Koning bij het financieringsbesluit, BS 27 mei 2005, p. 24966.

181 De stagiairs of tijdelijke werknemers die de CBFA moet in dienst nemen krachtens de geldende tewerkstellingsbevorderende wetgeving, de langdurig zieken, de tijdelijke werknemers ter vervanging van medewerkers die wegens ziekte of zwangerschapsverlof meer dan 30 dagen afwezig zijn, de medewerkers van de CBFA die gedetacheerd zijn naar internationale instellingen of organismen, voor zover hun vergoeding tijdens het jaar van detachering gedragen wordt door de instelling of het organisme waarnaar de betrokken medewerker gedetacheerd is, en de werknemers die met toepassing van de collectieve arbeidsovereenkomst van de onderneming op non-actief zijn gesteld tot op de datum van hun vervroegd pensioen.

182 Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 mei 2005 betreffende de dekking van de werkingskosten van de CBFA ter uitvoering van artikel 56 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten en ter uitvoering van diverse wettelijke bepalingen betreffende opdrachten van de CBFA, BS 29 december 2006, p. 76365, artikel 1, 2° en artikel 13, vierde lid, 2°.

De aanschaffingswaarde van de maatschappelijke zetel van de CBFA wordt progressief afgeschreven over een periode van 25 jaar. Het bedrag van de jaarlijkse afschrijving evolueert evenredig met de kapitaalaflossing die verricht wordt in het kader van het krediet aangegaan voor de financiering van het gebouw.

Naast de maatschappelijke zetel worden als materiële vaste activa beschouwd, aankopen van goederen waarvan men verwacht dat ze meerdere jaren zullen worden gebruikt en met een minimale aankoop prijs van 1.000 € per eenheid.

Die materiële vaste activa worden geboekt tegen aanschaffingsprijs en lineair afgeschreven over een periode van 4 jaar, met uitzondering van de hardware, die op 3 jaar wordt afgeschreven.

De rubriek « immateriële vaste activa » betreft aan derden betaalde ontwikkelingskosten voor informaticatoepassingen. Voor zover zij meer bedragen dan 100.000 € per toepassing, worden die kosten lineair afgeschreven over 5 jaar, te rekenen vanaf het jaar van ingebruikname van de toepassing.

De computerlicenties worden volledig afgeschreven in het jaar van de aanschaffing.

Vorderingen

De rubriek « vorderingen » betreft in hoofdzaak de bijdragen in de werkingskosten van de CBFA die verschuldigd zijn door de ondernemingen onder haar toezicht. Vorderingen worden geboekt voor het openstaande bedrag. Wat de waardering betreft, wordt een onderscheid gemaakt tussen de vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn, en de vorderingen op tussenpersonen¹⁸³.

Vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn

Vorderingen op Belgische debiteuren worden als dubieus beschouwd en als dusdanig geboekt indien zij 3 maanden nadat zij voor invordering zijn overgemaakt aan de administratie van het Kadaster, de Registratie en de Domeinen van de FOD Financiën, nog steeds niet zijn betaald. Op dat moment wordt op die vorderingen een waardevermindering van 50% geboekt. Indien de vorderingen na nog een periode van 3 maanden nog steeds niet zijn betaald, wordt een bijkomende waardevermindering van 50% geboekt.

Vorderingen op buitenlandse debiteuren worden als dubieus geboekt en maken het voorwerp uit van een waar-

devermindering van 50% indien zij 3 maanden na het versturen van een aangetekende brief nog steeds niet zijn betaald. Na nog een periode van 3 maanden wordt het saldo van de vordering uit de balans afgeboekt en toegerekend aan het resultaat.

In geval van faillissement wordt de vordering onmiddellijk als dubieus geboekt en wordt tegelijkertijd een waardevermindering geboekt voor het volledige bedrag van de vordering.

Vorderingen op tussenpersonen

Niet-betaalde bijdragen van tussenpersonen worden twee jaar na de schrapping van de betrokken tussenpersoon naar de « Dubieuze debiteuren » overgeboekt. Tegelijkertijd wordt een waardevermindering geboekt voor het openstaande bedrag.

Liquide middelen

Kastegoeden, tegoeden op zichtrekeningen en termijnbeleggingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden aangelegd om verliezen of kosten van duidelijk omschreven aard te dekken, die op de balansdatum als waarschijnlijk moeten worden beschouwd of vaststaan, maar waarvan de omvang slechts kan worden geraamd.

De voorzieningen voor risico's en kosten worden geïndividualiseerd in functie van de risico's en kosten die ze moeten dekken.

Schulden

De schulden worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde op de balansdatum van het boekjaar.

Vorderingen en verplichtingen in vreemde munten

De vreemde valuta's worden naar euro omgerekend tegen de in de gespecialiseerde dagbladen opgenomen slotkoers per einde boekjaar. Bij verplichtingen in vreemde munten kunnen zich omrekeningsverschillen voordoen. In voorkomend geval, worden deze als wisselkoersverschillen verwerkt.

3. Toelichtingen bij de balans

Oprichtingskosten

In 2004 werd een voorziening ten belope van 5 miljoen € aangelegd voor de kosten in verband met de voor de ex-CDV-medewerkers toegankelijke regeling van verlof voorafgaand aan het pensioen¹⁸⁴. Dit bedrag van voorziene toekomstige kosten werd bij de « Oprichtingskosten » op-

¹⁸³ Het gaat hier om de verzekeringstussenpersonen als bedoeld in de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (BS 14 juni 1995), zoals gewijzigd bij de wet van 22 februari 2006 tot wijziging van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst en van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (BS 15 maart 2006), en om de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten als bedoeld in de wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten (BS 28 april 2006).

¹⁸⁴ Zie het jaarverslag CBFA 2004, p. 110.

genomen en wordt jaarlijks afgeschreven ten belope van de werkelijk betaalde kosten tijdens het jaar (0,364 miljoen € in 2010). De tegenwaarde van dit bedrag wordt op het passief van de balans opgenomen onder de rubriek « Voorzieningen voor risico's en kosten - Overige risico's en kosten ».

In 2005 en in 2008 is het bedrag van die voorziening aangepast aan de evolutie van het aantal betrokken medewerkers¹⁸⁵.

Eind 2010 kwamen voor die regeling nog slechts drie medewerkers in aanmerking die in 2011 met pensioen gaan. Met het saldo van de voorziening (0,281 miljoen €) zullen de kosten voor die drie medewerkers voor het jaar 2011 kunnen worden gedekt.

Vaste activa

Net als het jaar voordien bleven ook de in 2010 als « Materiële vaste activa » geboekte investeringen beperkt.

Wat de immateriële vaste activa betreft, werd in 2010 een opmerkelijke terugval van de beleggingen opgetekend. Die terugval is een gevolg van het gewijzigde CBFA-beleid inzake de ontwikkeling van IT-applicaties door derden. Terwijl de CBFA in het verleden de ontwikkeling van verschillende IT-applicaties had uitbesteed, heeft zij er in 2010 voor geopteerd zich door derden met een doorgedreven specialisatie te laten bijstaan bij haar eigen IT-ontwikkelingen. Terwijl de kosten voor uitbesteede IT-ontwikkelingen als « Immateriële vaste activa » worden geboekt en op 5 jaar worden afgeschreven¹⁸⁶, worden de kosten voor externe bijstand onmiddellijk ten laste genomen via de resultatenrekening.

Flottende activa

De omvang van de beleggingen en van de liquide middelen hangt rechtstreeks samen met de grootte van het werkingsoverschot voor 2010, dat - na goedkeuring van de jaarrekeningen - conform het financieringsbesluit aan de sectoren zal worden terugbetaald.

Financieringsfonds

Het financieringsfonds en de schuld aan de kredietinstellingen nemen gelijkmatig af met de afschrijving van het gebouw dat daarmee wordt gefinancierd.

Schulden

De rubriek « Schulden op meer dan één jaar » (37,1 miljoen €) heeft uitsluitend betrekking op de schulden die zijn aangegaan voor de financiering van de bedrijfszetel van de CBFA. Het bedrag van de annuïteit die in 2011 vervalt (1,3 miljoen €), wordt opgenomen onder de « Schulden op meer dan een jaar die binnen het jaar vervallen ».

De schulden tegenover de leveranciers betreffen de facturen die op het einde van het jaar nog betaald dienen te worden, alsook de nog te ontvangen facturen voor prestaties die in 2010 werden verricht.

De overige schulden in verband met de werking bestaan hoofdzakelijk uit het saldo van de werkingsoverschotten van de vorige jaren dat nog terugbetaald moet worden.

De schulden die verband houden met de *bezoldigingen en sociale lasten* omvatten een bedrag van 1,7 miljoen € dat zou overeenstemmen met het financieringsstekort voor de pensioenen van de statutaire personeelsleden van de CBFA. Deze pensioenen worden gefinancierd door Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS) waaraan aanvankelijk door de CDV en vervolgens, vanaf 2004, door de CBFA een bijdrage wordt gestort die overeenstemt met een percentage van de bezoldiging van het statutaire personeel in functie¹⁸⁷. De PDOS hanteert een omslagstelsel waarbij de bijdragen voor de werknemers overeenstemmen met een percentage dat gelijk is aan de verhouding die het geraamde bedrag van de uitgaven van het lopende jaar vertegenwoordigt ten opzichte van het voor hetzelfde jaar geraamde bedrag van de weddemassa van het geheel van de bij het stelsel aangesloten organismen. Door de daling van het aantal statutaire medewerkers¹⁸⁸ volstaan de huidige stortingen van de CBFA niet langer om de pensioenlast te dragen voor de gepresteerde diensten bij de ex-CDV en de ex-CBF. Volgens de PDOS zou er thans een tekort zijn dat geraamd is op 1,7 miljoen €. De CBFA heeft de PDOS er in dit dossier op attent gemaakt dat de CDV van meet af aan een nettobetaler is geweest en hem een overzicht gevraagd van alle betalingen die sinds de oprichting van de CDV zijn verricht.

Werkingsoverschot

Het boekjaar 2010 sluit af met een werkingsoverschot van 11,2 miljoen €.

187 Wet van 28 april 1958 betreffende het pensioen van het personeel van zekere organismen van openbaar nut alsmede van hun rechthebbers, artikel 12, § 2: "De krachtens artikel 1 aangewezen organismen dienen aan (de Pensioendienst voor de overheidssector) een bijdrage te storten, die overeenstemt met een percentage van de maandweden uitbetaald aan hun personeelsleden die bekleed zijn met een vaste of daarmee gelijkgestelde benoeming. Dit percentage is gelijk aan de verhouding die het geraamde bedrag van de uitgaven van het lopende jaar vertegenwoordigt ten opzichte van het voor hetzelfde jaar geraamde bedrag van de weddemassa van het geheel van de bij het stelsel aangesloten organismen. Het wordt door de Administratie der pensioenen jaarlijks vastgesteld en uiterlijk op 31 december van het voorgaande jaar aan de aangesloten organismen medegedeeld."

188 In de jaren na de overheveling van de CDV naar de CBFA werd een gestaag toenemende daling van het aantal ambtenaren vastgesteld die valt toe te schrijven aan twee maatregelen die in het kader van deze overdracht waren genomen: enerzijds kregen alle statutaire personeelsleden de mogelijkheid om over te stappen naar een contractuele loopbaan en anderzijds kregen de statutaire personeelsleden die vóór 31 december 2007 de leeftijd van 56 jaar hadden bereikt de mogelijkheid om een aanvraag in te dienen voor "verlof voorafgaand aan de pensionering" die gold als een onherroepelijk aanvraag tot pensionering op 60 jaar.

185 Zie het jaarverslag CBFA 2005, p. 100, en het jaarverslag CBFA 2008, p. 107.

186 Zie dit verslag, p. 93.

De toewijzing van het werkingsoverschot aan de toezichtstaken van de ex-CBF en de ex-CDV¹⁸⁹ ziet er voor 2009 en 2010 als volgt uit:

	CBFA	Aandeel ex-CBF	Aandeel ex-CDV
2009	9.851	8.983	868
2010	11.148	12.115	-967

Het bedrag van het werkingsoverschot 2010 dat bestemd is voor de toezichtsoverdrachten van de ex-CBF, zal worden terugbetaald conform artikel 25 van het financieringsbesluit. Dit bedrag wordt aan passiefzijde van de balans geboekt in de rubriek "Overige schulden". Wat het bedrag betreft dat bestemd is voor de toezichtsoverdrachten van de ex-CDV, zullen bijkomende opvragingen worden verricht conform artikel 9 van het financieringsbesluit¹⁹⁰. Dit bedrag wordt aan actiefzijde van de balans geboekt in de rubriek "Overige vorderingen".

4. Toelichtingen bij de resultatenrekening

De opbrengsten

De rubriek « Opbrengsten » bestaat in hoofdzaak uit de bijdragen die, conform het financieringsbesluit¹⁹¹, door de ondernemingen onder toezicht van de CBFA gestort worden of verschuldigd zijn voor de dekking van haar werkingskosten. Voor de berekening van deze bijdragen wordt uitgegaan van hetzij een vast bedrag per gecontroleerde sector, hetzij een tarifiering van de verrichtingen, hetzij een activiteitsvolume.

De stijging van de vaste bijdragen in 2010 is, op de impact van individuele correcties na, het gevolg van de verhoging van de maximale middelenenveloppe met 4,54%.

De variabele bijdragen, op de bijdragen van de wisselkantoren en de ICB's naar buitenlands recht na, lieten een stijging optekenen wat wijst op een toename van de bedrijvigheid.

	2010		2009		Evolutie 2009/2010
Diverse goederen en diensten	11.266	15,0%	11.278	15,4%	-0,1%
Personeelskosten	61.383	81,9%	59.609	81,4%	+3,0%
Waardeverminderingen, voorzieningen en afschrijvingen	2.302	3,1%	2.342	3,2%	-1,7%
Totale werkingskosten	74.951	100,0%	73.229	100,0%	+2,4%

¹⁸⁹ De kosten eigen aan de toezichtstaken van de ex-CBF en de ex-CDV worden verder op gescheiden wijze gefinancierd. Zie het jaarverslag CBFA 2005, p. 16.

¹⁹⁰ Zie het jaarverslag CBFA 2005, p. 16.

¹⁹¹ Zie het jaarverslag CBFA 2005, p. 16.

De werkingskosten

De werkingskosten van de CBFA bestaan voornamelijk uit personeelskosten (81,9%).

Ten opzichte van 2009 zijn de personeelskosten met 3 % toegenomen, als gevolg van, enerzijds, de tenlasteneming van het geschatte tekort in de financiering van de pensioenen van het statutair personeel (zie hoger) en, anderzijds, de daling in dezelfde orde van grootte van de niet-recurrente stortingen in het fonds voor de financiering van de groepsverzekering voor het niet-statutair personeel. Voor het overige is de toename van de personeelskosten toe te schrijven aan de loopbaanontwikkelingen en de conventionele loopbaanverhogingen¹⁹⁶, evenals aan de personeelsbewegingen.

De kosten voor het beheer, door de NBB, van de informatica-infrastructuur van de CBFA (opgenomen in de rubriek "Huur en onderhoud materiaal") en voor de verwerking van de externe informatie (opgenomen in de rubriek "Diverse kosten") vertegenwoordigen 45% van de "Diverse goederen en diensten" en zijn stabiel gebleven in 2010. Deze stabiliteit vindt zijn verklaring in het feit dat de synergieën met betrekking tot het beheer door de NBB van de informatica-infrastructuur van de CBFA en de verwerking van de externe informatie momenteel op kruissnelheid zijn.

Voor het overige dient opgemerkt te worden dat de bijdrage van de CBFA in de werkingskosten van de verschillende Europese toezichthouders ("Vergaderingen en werkgroepen") is toegenomen, en dat de door de CBFA betaalde erelonen en de interimkosten (opgenomen in de rubriek "Diverse") gedaald zijn.

Aard van de kosten	2010	2009
Gebouwen	913	844
Huur en onderhoud materiaal	4.379	4.280
<i>Informatica-infrastructuur</i>	3.649	3.537
<i>Overige</i>	730	743
Bureelkosten	868	937
Diverse kosten	5.106	5.217
<i>Erelonen</i>	1.106	1.310
<i>Vergaderingen en werkgroepen</i>	1.430	1.061
<i>Verwerking van de externe informatie</i>	1.414	1.408
<i>Diverse</i>	1.156	1.438
Totaal	11.266	11.278

192 Zie dit verslag, p. 85.

Financiële resultaten

De financiële inkomsten komen voort uit de inkomsten uit de belegging van liquide middelen. Er wordt aan herinnerd dat deze beleggingen, conform de circulaire van 28 november 1997, hetzij uit termijnbeleggingen bij de Schatkist, hetzij uit voor het dagelijks beheer bestemde zichtrekeningen bestaan.

In 2010 heeft de lage rente gezorgd voor een daling van de financiële opbrengsten.

5. Aanpassing van de bijdragen verschuldigd in 2011

Krachtens het financieringsbesluit kunnen de maximale middelenenveloppe van de CBFA en de door de bijdrageplichtigen van de CBFA verschuldigde vaste prefinancieringsbijdragen jaarlijks worden aangepast, rekening houdend met de evolutie van de personeelskosten en van het indexcijfer van de consumptieprijzen voor de andere uitgaven en lasten¹⁹³.

De evolutie van de personeelskosten van de CBFA en van de kosten met betrekking tot de leden van haar organen wordt gecertificeerd door de revisor van de CBFA. Hetzelfde geldt voor de andere uitgaven.

Het plan voor de hervorming van het toezicht op de financiële sector waartoe de regering besloten heeft in oktober 2009, heeft geen impact gehad op de werkingskosten en hun financieringswijze voor het boekjaar 2010.

Welke beleidslijn er ook wordt gekozen, er werd geoordeeld dat het van belang is dat de continuïteit van de financiering van het toezicht verzekerd wordt en dus werd er beslist de bijdragen voor het jaar 2011 aan te passen conform de bepalingen van artikel 1 van het financieringsbesluit, om de oorspronkelijk voorziene onderlinge verhoudingen tussen de bijdragen van de verschillende sectoren te handhaven. Als die bijdragen niet zouden worden aangepast, zou dat immers tot gevolg hebben dat de toename van de werkingskosten uitsluitend zou worden gedragen door de sectoren waarvoor het totaalbedrag van de prefinancieringsbijdragen niet als dusdanig wordt bepaald in het financieringsbesluit^{194,195}.

193 Artikel 1, § 1 van het financieringsbesluit. Zie het jaarverslag CBFA 2005, p. 16.

194 Dit in tegenstelling tot de sectoren waarvoor het koninklijk besluit een bepaalde te prefinancieren enveloppe vooropstelt. Zie het jaarverslag CBFA 2005, p. 17.

195 Zie ook de jaarverslagen CBFA 2007, p. 117 et 2008, p. 109.

Verlag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2010

Overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen brengen wij u verslag uit over de uitvoering van de controle-opdracht die ons werd toevertrouwd.

Verklaring over de jaarrekening zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2010, opgesteld op basis van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van 98.725 (000) EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een overschot van 11.148 (000) EUR. Wij hebben eveneens de bijkomende specifieke controles uitgevoerd die door de wet van 2 augustus 2002 en het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 zijn vereist.

Het opstellen van de jaarrekening valt onder de verantwoordelijkheid van het Directiecomité. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige ramingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd overeenkomstig de wettelijke bepalingen en volgens de in België geldende controlenormen, zoals uitgevaardigd door het Instituut der Bedrijfsrevisoren. Deze controlenormen vereisen dat onze controle zo wordt georganiseerd en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat.

Overeenkomstig voornoemde controlenormen hebben wij rekening gehouden met de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de Commissie, alsook met haar procedures van interne controle. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het Directiecomité van de Commissie de voor onze controles vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen. Wij hebben op basis van steekproeven de verantwoording onderzocht van de bedragen opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben de gegrondheid van de waarderingsregels, de redelijkheid van de betekenisvolle boekhoudkundige ramingen gemaakt door de Commissie, alsook de voorstelling van de jaarrekening als geheel beoordeeld. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden een redelijke basis vormen voor het uitbrengen van ons oordeel.

Naar ons oordeel, rekening houdend met de toepasselijke wettelijke en bestuurrechtelijke voorschriften, geeft de jaarrekening afgesloten op 31 december 2010 een getrouw beeld van het vermogen, van de financiële toestand en van de werkingskosten van de Commissie en de in de toelichting vermelde gegevens stemmen met de bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 overeen.

Brussel, 9 februari 2011

André KILESE

Bedrijfsrevisor

BIJLAGE

LIJST VAN DE FREQUENT GECITEERDE EUROPESE EN INTERNATIONALE ORGANISATIES

BCBS	<i>Basel Committee on Banking Supervision</i>
BSC	<i>Banking Supervision Committee</i>
CEBS	<i>Committee of European Banking Supervisors</i>
CEIOPS	<i>Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors</i>
CESR	<i>Committee of European Securities Regulators</i>
EBA	<i>European Banking Authority</i>
EER	<i>Europese Economische Ruimte</i>
EIOPA	<i>European Insurance and Occupational Pensions Authority</i>
ESMA	<i>European Securities and Markets Authority</i>
FSB	<i>Financial Stability Board</i>
IAIS	<i>International Association of Insurance Supervisors</i>
IASB	<i>International Accounting Standards Board</i>
IOSCO	<i>International Organisation of Securities Commissions</i>

IN MEMORIAM

De CBFA betreurt het overlijden van de heer Peter Monderen, die op 1 september 1992 bij de CBF in dienst is getreden en een carrière als IT-auditor heeft uitgebouwd bij haar controlediensten. Op 29 november 2010 is hij na een langdurige ziekte overleden.

Zijn nagedachtenis zal in ere worden gehouden.

